

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГЕНЕРАЛЬНИЙ ШТАБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

ВОЄННО-ІСТОРИЧНИЙ ОПИС
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ
(квітень 2022 року)

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ДРУГОМУ МІСЯЦІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬК В УКРАЇНУ	7
ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА	7
МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ	21
ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА	31
РОЗДІЛ 2. ХІД ВОЄННИХ ДІЙ УПРОДОВЖ КВІТНЯ 2022 РОКУ...	44
ВОЛИНСЬКИЙ, ПОЛІСЬКИЙ І СІВЕРСЬКИЙ НАПРЯМКИ	44
СЛОБОЖАНСЬКИЙ НАПРЯМОК	55
СХІДНА ОПЕРАЦІЙНАЇ ЗОНА	68
ТАВРІЙСЬКИЙ НАПРЯМОК	78
ПІВДЕННОБУЗЬКИЙ І БЕССАРАБСЬКИЙ НАПРЯМКИ	83
ЧОРНОМОРСЬКА ТА АЗОВСЬКА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНИ	88
ЗБРОЙНА БОРОТЬБА У ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ	97
ВИСНОВКИ	103
ДОДАТКИ	106

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

А	армія
АА	армійська авіація
аємдб	аеромобільний десантний батальйон
АТО	антитерористична операція
АЕС	атомна електростанція
ББМ	бойова броньована машина
БМП	бойова машина піхоти
БПЛА	безпілотний літальний апарат
БРК	береговий ракетний комплекс
БТГр	батальйонна тактична група
БТР	бронетранспортер
ВМС	Військово-Морські Сили
ВМФ	військово-морський флот
ВНП	вибухонебезпечних і предмети
ВО	військовий округ
ВУП	вогневе ураження противника
“ДНР”	“Донецька народна республіка”
ДПС	Державна прикордонна служба
ДРГ	диверсійно-розвідувальна група
ДРС	диверсійно-розвідувальні сили
ДШВ	Десантно-штурмові війська
ЄС	Європейський Союз
ЗМІ	засоби масової інформації
ЗС	Збройні Сили
ЗРВ	зенітні ракетні війська
ЗРК	зенітно-ракетний комплекс
ІВФ	інші військові формування
ІПСО	інформаційно-психологічна операція
“ЛНР”	“Луганська народна республіка”
МВС	Міністерство внутрішніх справ
МЗС	Міністерство закордонних справ
МО	Міністерство оборони
МПЗ	морально-психологічне забезпечення
МТЗ	матеріально-технічне забезпечення (засоби)
НГ	Національна гвардія
НЗФ	не передбачені законом збройні формування
оаємбр	окрема аеромобільна бригада
ОБСЄ	Організація з безпеки і співробітництва в Європі
ОВТ	озброєння та військова техніка
огпбр	окрема гірсько-піхотна бригада
омбр	окрема механізована бригада

ООН	Організація Об'єднаних Націй
ООШ	Об'єднаний оперативний штаб
ОПК	оборонно-промисловий комплекс
отбр	окрема танкова бригада
ОРДЛО	окремі райони Донецької та Луганської областей
ОТРК	оперативно-тактичний ракетний комплекс
ОТУ	оперативно-тактичне угруповання
ПЗРК	переносний зенітно-ракетний комплекс
ПКС	повітряно-космічні сили
ПМР	Придністровська Молдавська Республіка
ПІД	пункт постійної дислокації
ППО	протиповітряна оборона
ППУ	передовий пункт управління
ПрО	правоохоронні органи
ПС	Повітряні Сили
ПТКР	протитанкова керована ракета
ПТРК	протитанковий ракетний комплекс
РБ	Республіка Білорусь
РВіА	ракетні війська і артилерія
РВК	розвідувально-вогневий комплекс
РЕБ	радіоелектронна боротьба
РЕР	радіоелектронна розвідка
РНБО	Рада національної безпеки і оборони
РОВ(с)	російські окупаційні війська (сили)
РПГ	ручний протитанковий гранатомет
РСЗВ	реактивна система залпового вогню
РТВ	радіотехнічні війська
РФ	Російська Федерація
ркр	ракетний крейсер
РХБЗ	радіаційний, хімічний, біологічний захист
СБУ	Служба безпеки України
СВ	Сухопутні війська
СММ	Спеціальна моніторингова місія
ФСБ	Федеральна служба безпеки
ТРК	тактичний ракетний комплекс
ЧФ	Чорноморський флот
фр	фрегат

ПЕРЕДМОВА

Воєнно-історичний опис російсько-української війни (від початку повномасштабного вторгнення) – видання Генерального штабу Збройних Сил України.

Авторський колектив:

Головнокомандувач Збройних Сил України – генерал Валерій ЗАЛУЖНИЙ;

Заступник Головнокомандувача Збройних Сил України – генерал-лейтенант Євген МОЙСЮК;

Начальник Генерального штабу Збройних Сил України – генерал-лейтенант Сергій ШАПТАЛА;

Установи та організації:

Воєнно-наукове управління Генерального штабу Збройних Сил України: полковник Віталій БІДНИЙ, полковник Олександр БОГАЧУК, майор Олександр ПІСАРЄВ;

Директорат інформаційної політики у сфері оборони та стратегічних комунікацій Міністерства оборони України працівник Збройних Сил України Василь ПАВЛОВ;

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського: полковник Ігор ФУРМАН, полковник Олександр ДАЦЕНКО, полковник Ігор ПЕЧЕНЮК, полковник Володимир РЄЗНІК, капітан 1 рангу Сергій СОКОЛЮК, полковник Сергій СЕГЕДА, капітан 1 рангу Олексій ЧІРКАЛОВ, працівник Збройних Сил України Ростислав ПИЛЯВЕЦЬ, працівник Збройних Сил України Валерій ГРИЦЮК;

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного: полковник Андрій СЛЮСАРЕНКО, підполковник Олеся КУЦЬКА, працівник Збройних Сил України Андрій ХАРУК;

Військовий інститут Київського національного університету імені Тараса Шевченка: підполковник Віталій САВРАН, працівник Збройних Сил України Віктор БЕЗБАХ;

Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України полковник Олександр ОСТАПЧУК, полковник Олександр СКРЯБІН.

Рецензент:

заступник начальника Генерального штабу Збройних Сил України бригадний генерал Володимир КОВАЛЬ.

*...йшов третій місяць триденної спецоперації
восьмирічної війни, що триває понад чотириста років*

24 лютого Російська Федерація розпочала новий етап війни проти України – повномасштабне вторгнення, метою якого було придушення організованого опору Сил оборони України та швидке захоплення території нашої держави.

Завдяки проведеним оперативним заходам, мобілізації українського народу та міжнародній підтримці Збройних Сил України були зірвані плани противника щодо блискавичного блокування Києва, захоплення Харкова, Миколаєва, Одеси, Чернігова, Сум. Разом з іншими складовими Сил оборони Збройні Сили України зупинили і стримують повномасштабний наступ збройних сил РФ, які переважали наші підрозділи на окремих напрямках у декілька разів не тільки в особовому складі, а й у озброєнні і військовій техніці. Противника змусили відмовитися від своїх першочергових агресивних планів та зосередити сили на одному з напрямків.

Воєнно-історичною комісією з опису російсько-української війни продовжується робота зі збору й узагальнення матеріалів, аналізу фактів і подій війни та створення на їх основі воєнно-історичного опису російсько-української війни після повномасштабного вторгнення російських окупаційних військ на територію України 24 лютого 2022 року.

У цьому виданні “Воєнно-історичному описі російсько-української війни (квітень 2022 року)” проаналізовано хід бойових дій упродовж квітня 2022 року.

РОЗДІЛ 1

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ТА ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА У ДРУГОМУ МІСЯЦІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬК В УКРАЇНУ

ВОЄННО-ПОЛІТИЧНА ОБСТАНОВКА

Зараз відбуваються події, які насправді є історичними і визначають майбутнє нашої держави. Їх творять наші захисники і захисниці, усі громадяни, які піднялися проти російської навали і допомагають боронити Україну. У вільному світі вже майже не залишилося тих, хто не розумів би, що війна РФ проти України – це лише початок. Фінальною метою керівництва РФ є не просто захоплення території України, а розшматування всієї Європи та глобальний удар по демократії. Тож вільний світ має право на самозахист. І саме тому буде допомагати Україні ще більше.

24 лютого 2022 р., країни світу навіть не вірили, що ми вистоїмо більше, ніж тиждень. Дехто говорив – три дні (72 год). Ще місяць тому доводилося переконувати різні держави, що ставка на Україну – виграшна. А тепер усі це знають: героїчний спротив українців уже змінив світ.

Українці не лише продемонстрували велике внутрішнє єднання, але й зуміли згуртувати навколо себе країни Європи та весь світ. “І головне, щоб це залишилося в нас до кінця війни, залишилося після війни. Я вважаю, що це велика перемога й велика наша зброя”, – зазначив Президент України Володимир Зеленський.

27 лютого 2022 р., Україна подала позов до Міжнародного суду ООН у Гаазі проти РФ. Уже 16 березня Міжнародний суд задовольнив позов і висунув вимогу негайно припинити розпочате РФ воєнне вторгнення в Україну. Понад сорок країн підтримали розслідування воєнних злочинів російських військ і подали відповідні заяви до Міжнародного кримінального суду в Гаазі. Європейський суд з прав людини 1 березня 2022 р. виніс рішення, наказавши РФ припинити напади та бомбардування цивільних об’єктів в Україні. Проте РФ зазначені рішення демонстративно відмовилася виконувати.

Парламентська асамблея Ради Європи 27 квітня 2022 р. ухвалила резолюцію, в якій запропонувала терміново створити спеціальний міжнародний трибунал для розслідування злочинів воєнної агресії РФ в Україні. Україні вдалося мобілізувати широку міжнародну підтримку та створити коаліцію для своєї підтримки у війні проти РФ. За даними міністра закордонних справ України Дмитра Кулеби, станом на 28 лютого 2022 р. до коаліції вже входило 84 країни та 13 міжнародних організацій.

Розв’язавши криваву війну в Україні, РФ вчинила дії, які не мають виправдання, ні з військової, ні з моральної точки зору. Вбивства цивільного населення, обстріли дитячих садочків, лікарень і житлових будинків, провокування екологічних катастроф, розстріл шкільних автобусів і “швидких”, застосування крилатих ракет по житловим масивам – ось неповний перелік воєнних злочинів, вчинених вищим воєнно-політичним керівництвом РФ. Злочинів, які не мають терміну давності та за вчинення яких немає амністії.

Як зазначив Головнокомандувач ЗС України генерал Валерій Залужний, “Ми, українські військовослужбовці, довели, що боремося і будемо битися за свободу, демократію і право жити у цивілізованому світі, який сьогодні захищаємо. Ми здатні за підтримки Заходу знищити зло, адже не хочемо повторення в Європі сценаріїв, які є в Україні: вбивства жінок і дітей, руйнування інфраструктури. У людства є шанс на мирне життя. Сподіваюся, що весь світ це розуміє. Ми готові довести справу знищення зла до кінця”.

Війна між Україною і РФ – це війна цивілізації проти дикого середньовічного варварства. Світ шокований звірствами російських загарбників у Київській області. Велика кількість держав та міжнародних організацій засудили воєнні злочини РФ в Україні та виступили за негайне розслідування, аби притягнути винних до відповідальності. ЄС і США надають дієву допомогу в документуванні злочинів російської армії.

Світ сколихнула новина про обстріли та захоплення російськими військами двох АЕС – Чорнобильської та Запорізької. Україна застерегла міжнародну спільноту про безвідповідальні та варварські дії ворога, які можуть призвести до катастрофічних наслідків для всього людства. Цивілізований світ закликав РФ негайно припинити бойові дії. Для пошуку шляхів запобігання неадекватним діям РФ 26 квітня 2022 р. Україну відвідав генеральний директор Міжнародного агентства з атомної енергетики Рафаель Маріано Гроссі.

Після звільнення Київської області від російських загарбників столиця перетворилася в центр світової дипломатії. Високі гості на власні очі

ознайомилися із наслідками воєнних злочинів РФ на Київщині. Світ дав рішучу відповідь на воєнні злочини РФ у Бучі, Ірпіні, Гостомелі та інших українських містах: висилка понад 400 російських дипломатів, потужні санкції союзників, виключення РФ з Ради ООН з прав людини та безпрецедентна підтримка України світовим співтовариством.

Відстоювання Українським народом демократичних цінностей пришвидшило інтеграційні процеси щодо приєднання України до європейського цивілізаційного простору. Зараз наша держава перебуває на завершальному етапі свого шляху до повноцінного членства в Європейському Союзі.

З метою підтримки України Київ відвідали високі представники керівних органів Європейського Союзу – Президентка Європейського парламенту Роберта Мецла, Президент Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн, Високий представник ЄС із закордонних справ і безпекової політики Жозеп Боррель і Голова Європейської ради Шарль Мішель.

За результатами переговорів з Президентом України Володимиром Зеленським, Шарль Мішель заявив, що до кінця червня Європейська комісія оголосить перші висновки щодо статусу кандидата для України. У свою чергу Глава держави запевнив, що Україна може розвинути максимальну швидкість приєднання до ЄС. Президент Європейської комісії Урсула фон дер Ляєн закликала терміново провести розслідування воєнних злочинів, скоєних РФ в Україні.

2 березня 2022 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію “Агресія проти України”, “за” – 141 голос! Проти були РФ, РБ, Північна Корея, Еритрея, Сирія. Документ беззаперечно визнав той факт, що РФ вчинила агресію проти України та містить вимогу до РФ припинити вогонь. Держави-члени ООН рішуче вимагали від РФ вивести свої війська з України у рамках її міжнародно визнаних кордонів.

Наступним кроком Генеральної Асамблеї ООН стало ухвалення 24 березня 2022 р. резолюції “Гуманітарні наслідки агресії проти України”. Документ підтримали 140 держав, проти були РФ, РБ, Північна Корея, Еритрея, Сирія. Резолюція чітко вказала на РФ як джерело гуманітарної катастрофи в Україні.

Цим документом Генеральна Асамблея ООН запропонувала конкретні кроки щодо розв'язання гуманітарних проблем і вимагала від російського окупанта негайно припинити напади на цивільне населення.

Світ не визнав спроби РФ виправдати свою війну проти України. Рада Безпеки ООН 24 березня 2022 р. майже одностайно провалила голосування за російський проєкт резолюції щодо гуманітарної ситуації в Україні. Окрім РФ, цинічну резолюцію підтримав лише Китай.

За даними ООН, кількість біженців із України, які внаслідок російського вторгнення змушені були покинути свої домівки та поїхати за кордон, станом на 29 квітня 2022 р., наблизилася до 5,5 млн осіб. Водночас, майже 1,3 млн українців від 28 лютого 2022 р. повернулися додому з-за меж нашої держави, 7,7 млн громадян України вважаються внутрішньо переміщеними особами.

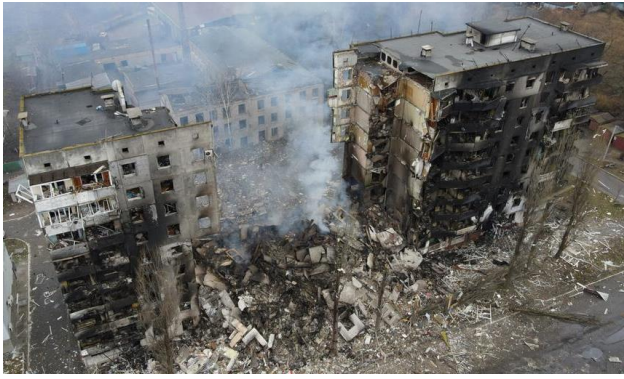

Президент України Володимир Зеленський і Генеральний секретар ООН Антоніу Гутерріш під час офіційного візиту до Києва обговорили питання евакуації українських громадян з оточеного російськими військами м. Маріуполя на Донеччині, зокрема із комбінату “Азовсталь”. Разом з тим, Антоніу Гутерреш виступив за проведення незалежного розслідування масових убивств цивільних осіб у Бучі та притягнення винних до відповідальності.

За словами Президента США Джо Байдена, “події у Бучі свідчать, що президент РФ володимир путін – воєнний злочинець”. Президент Польщі Анджей Дуда заявив, що фото з Бучі доводять хибність переконання, нібито потрібно шукати компроміс за будь-яку ціну. За його словами, українській армії потрібні три речі: “зброя, зброя і ще раз зброя”. Польща вимагала негайно скликати саміт ЄС щодо злочинів російських військових в Україні та запровадити чергові санкції проти РФ. Великобританія та Канада вирішили спільно домагатися відповідальності для російських військових, які вчинили сексуальне насильство в Україні, – зазначили міністри закордонних справ Канади та Великобританії Мелані Жолі та Ліз Трасс. Президент України Володимир Зеленський ініціював створення спеціального механізму правосуддя в Україні для розслідування та судового розгляду кожного злочину російських окупантів на території нашої держави. Цей механізм об’єднає зусилля національних і міжнародних фахівців: слідчих, прокурорів і суддів задля притягнення винних до відповідальності.

Водночас, міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба заявив, що “Бучанська різанина була умисною. Росіяни прагнуть знищити якомога більше українців. Україна вимагає нових руйнівних санкцій уже зараз: запровадження ембарго на нафту, газ, вугілля, закриття всіх портів для російських суден і товарів, відключення всіх російських банків від SWIFT”.

В Офісі Генерального прокурора України повідомили, що станом на 30 квітня 2022 р. задокументовано 13373 злочини проти України, з них 8991 воєнні злочини та 4382 злочини проти національної безпеки України. Внаслідок збройної агресії за офіційними даними ювенальних прокурорів 617 дітей постраждали в Україні внаслідок збройного вторгнення РФ у нашу державу. При цьому 219 дітей загинуло та 398 отримали поранення.

26 квітня 2022 р. на американській військовій авіабазі Рамштайн (Німеччина) відбулася зустріч представників оборонних відомств понад 40 країн світу – не лише членів ЄС та НАТО, а й держав Африки, Близького Сходу, Перської затоки, Азійсько-Тихоокеанського регіону. Україну представляли міністр оборони України Олексій Резніков і заступник Головнокомандувача ЗС України генерал-лейтенант Євген Мойсюк. Так утворилася міжнародна “антипутінська” коаліція.

За словами міністра оборони США Ллойда Остіна, “як ми бачимо сьогодні, нації з усього світу об’єднані в нашій рішучості підтримати Україну в

її боротьбі проти імперської агресії РФ. Ми тут, щоб допомогти Україні в її боротьбі проти РФ та побудувати українську оборону для завтрашніх викликів”. На думку міністра оборони України Олексія Резнікова ця безпрецедентна подія відбулася завдяки лідерству наших американських партнерів і персонально міністра оборони США Ллойда Остіна та голови Об’єднаного комітету начальників штабів США генерала Марка Міллі. Метою коаліції стало не просто стримати РФ, а перемогти російську тиранію, забезпечити цивілізованому світу можливість виграти цю війну. На зустрічі коаліція розглянула три блоки питань, які стосувалися коротко-строкових оперативних рішень щодо допомоги Україні у відсічі російській агресії, а також довгострокового бачення – як посилити оборону України з огляду на стратегічні виклики. За результатами засідання коаліції прийняті рішення:

1. Створити Консультативну групу з питань оборони України, яка діятиме на постійній основі, і збиратиметься щомісяця для обговорення стратегії України щодо захисту від російської агресії. Постійний механізм дозволить оптимізувати і пришвидшити важливі процеси щодо отримання зброї, вдосконалити логістику, забезпечити оптимальну координацію.

2. Почати перехід України на західні калібри і техніку. Розпочати поставки зброї та боєприпасів, виробництво озброєння та військової техніки (ОВТ), визначення місця України в оборонній індустрії. Поступово забезпечити повну взаємосумісність української армії з арміями країн НАТО.

3. Проводити навчання українських військових на західних зразках озброєння. Навчальні програми будуть масштабовані і поширені навіть на ті зразки ОВТ, щодо надання яких Україні поки немає політичних рішень. Коли ці рішення будуть ухвалені, українські військові будуть вже підготовлені.

Загалом, на військовій авіабазі Рамштайн йшлося про справді історичні зміни, які, як зазначалося, у найближчі тижні-місяці повинні бути реалізовані.

Три роки поспіль РФ нарощувала військові витрати, готуючись до війни. Тільки у 2021 р. її військовий бюджет зріс на 2,9% – до 65,9 млрд доларів США, досягнувши 4,1% ВВП.

Вранці 24 лютого 2022 р. РФ розпочала масштабне військове вторгнення в Україну за підтримки переважної більшості російського суспільства. Війська окупанта завдавали авіаційних ударів по об’єктах військової та цивільної інфраструктури, руйнуючи аеродроми, військові частини, нафтобази, церкви, школи та лікарні. Обстріли житлових районів велися з використанням артилерії, реактивних систем залпового вогню (РСЗВ), балістичних і крилатих ракет. На окупованих територіях російські війська штучно створили гуманітарні катастрофи та чинили геноцид по відношенню до місцевого населення.

Образившись на весь світ, президент РФ заявив, що світові “не потрібна така велика країна, як росія”. І що деякі “недрузи” з наміром позбутися “потужного” опонента “зробили ставку на русофобію і нацистів”. Для цього, начебто, вони “перетворювали” Україну в антиросію”. А РФ, мовляв, “не може допустити створення антиросійських територій навколо країни”.

Світові лідери як міжнародних організацій, так і окремих країн, зверталися до президента РФ з проханням припинити військову агресію проти України. Але всі прохання залишилися без позитивної відповіді. Так, Папа Римський Франциск тричі звертався до президента РФ з проханням забезпечити гуманітарний коридор для евакуації цивільного населення з Маріуполя. Проте у Кремлі заявляли, що не можуть надати гарантії безпеки.

Кремль заперечив, що РФ почала проти України загарбницьку війну на її території та назвав це “спеціальною операцією”, яка має на меті “демілітаризацію і денацифікацію” нашої держави. І тоді ж президент РФ у своїй нічній промові від 24 лютого 2022 р. пригрозив зарубіжним країнам, якщо вони втрутяться в ситуацію, вони зіштовхнуться з наслідками, яких ще не знали в історії. Намагаючись пояснити безпричинне вторгнення в Україну, Він повторив свої вигадки про напад на РФ, який нібито готувався в нашій країні. “Наші солдати та офіцери запобігли реальній небезпеці, яка нависла над нашою батьківщиною, запобігли масштабному конфлікту, який розгорнувся б на нашій території, але за чужими сценаріями”, – заявив він. Президент держави-окупанта також переконаний, що РФ витримає економічний тиск від санкцій, запроваджених проти неї, та військових витрат на ведення бойових дій проти української армії.

За словами очільника рахункової палати РФ Алексея Кудріна державу-окупанта очікує “дуже складна ситуація” у найближчі 2 роки: лише за базовим сценарієм росіян очікує падіння ВВП у 2022 р. на 8,8%. Консервативні

прогнози оцінюють падіння ВВП у 12,4%. Додаткові витрати на підтримку економіки перевищать 53 млрд доларів (4 трлн рос. руб.).

12 квітня 2022 р. президент РФ заявив, що він не має сумнівів у тому, що цілі так званої “спецоперації” в Україні будуть досягнуті. На його думку цілі є “шляхетними”, зазначивши, що головна з них – “допомога людям на Донбасі”. Україну він бездоказово звинуватив у “геноциді”.

Після засідання міжнародної коаліції в Рамштайні президент РФ пригрозив і країнам, які об’єдналися заради допомоги Україні: “Якщо хтось наважиться втрутитися в поточні події з боку й будуть створювати для РФ неприйнятні загрози стратегічного характеру, то повинні знати, що наші удари у відповідь будуть блискавичними. У нас є для цього всі засоби – такі, якими ніхто не може зараз похизуватися. А ми хизуватися не будемо – ми будемо їх використовувати, якщо треба буде! І всі мають про це знати! Усі рішення в цьому стосунку вже ухвалено”.

Схвалення дій РФ проти України висловили Білорусь, Сирія, Еритрея, Венесуела, Куба, Нікарагуа та М’янма. Китай має з РФ пакт про співпрацю, що діятиме до 2026 р. Частиною пакту є умова, що РФ розглядає Тайвань як “невід’ємну частину Китаю”. Після вторгнення РФ в Україну Китай заявив, що не надаватиме РФ військову підтримку, проте зміцнює торгівлю. Пакистан та Індія мають тісні стосунки з РФ та продовжують економічну співпрацю, залишаючись нейтральними щодо війни. Ізраїль і Туреччина, що довго співпрацювали з РФ, виступили за те, щоб не відмовлятися від стосунків ні з Україною, ні з РФ.

Війна в Україні стала основною темою переговорів президента РФ із самопроголошеним правителем РБ Олександром Лукашенком 12 квітня, що відбулися на космодромі “Восточный” в Амурській області (РФ). На брифінгу президент РБ підтвердив, що з території його країни завдаються ракетні удари по Україні, а також заявив, що загибель у Бучі мирних жителів від рук російських військовослужбовців – це “фейк”, “психологічна спецоперація, яку провели

англійці”. Тому РБ є співагресором війни РФ проти України, і несе повну відповідальність за жертви серед мирного населення та руйнування.

Наприкінці квітня лідерка білоруської опозиції Світлана Тихановська надала США докази участі режиму самопроголошеного президента РБ у війні РФ проти України. “Це масові докази запуску ракет з нашої території, переміщення російської техніки на території білорусі. Це внутрішня інформація про якісь внутрішні розпорядження про розміщення на нашій території різної російської військової техніки” – заявила опозиціонерка.

У квітні РФ за допомогою своїх спецслужб розпочала розхитувати ситуацію з провокаціями навколо свого анклаву в Придністров’ї, організовуючи імітації терактів, анонсує ракетні удари та розсилаючи повідомлення мешканцям так званої “Придністровської Молдавської республіки” начебто від імені ЗС України із панічними закликами до евакуації.

29 березня у турецькому м. Стамбул стартував новий раунд переговорів між українською та російською делегаціями. Перед початком переговорів до її учасників звернувся президент Туреччини Реджеп Ердоган, який заявив: “Продовження війни нікому не принесе користі. Відновлення миру піде на користь вашим країнам та решті. Ви як делегації несе історичну відповідальність за прийняті сьогодні рішення”.

Стосовно переговорного процесу висловився і президент Володимир Зеленський. “Наші пріоритети відомі. Суверенітет і територіальна цілісність

України не піддаються сумніву. Дійсні гарантії безпеки для нашої держави є обов'язковими. Очевидна і наша мета – мир та якнайшвидше відновлення нормального життя в Україні”, – заявив він.

Під час переговорів українська сторона передала росіянам письмовий проєкт документу щодо гарантій безпеки для України та врегулювання питань з ОРДЛО та Кримом. Проте, переговори проходили в ультимативному форматі. РФ сподівалася на капітуляцію України, на що наша держава категорично не погодилася. Як зазначив антикризовий радник голови Офісу президента та член делегації України на переговорах із Росією Михайло Подоляк, переговорний процес між Україною та Росією іде більш повільно, ніж міг би, через дві головні причини. Перша – докази масових воєнних злочинів російської армії в Україні. “Ми після Стамбульського комюніке отримали абсолютно вичерпні матеріали про прямі воєнні злочини Російської Федерації в Київській області: у цілій низці наших міст і селищ. Це – перше, що суттєво вплинуло на емоційний фон. У тому числі вплинуло на потенційні країни-гаранти безпеки: США, Британію, Туреччину, – і змінило хід та плин цих переговорів”. Друга причина – військовий потенціал Росії, яка хоче довести свою силу. “У Російській Федерації, хто б що не говорив, – ще достатньо ресурсів, щоб проводити активні бойові дії на сході країни, і вони хочуть отримати певні тактичні перемоги для того, щоб показати, що воювати вони вміють, щоб їх продовжували боятись”, – зазначив Михайло Подоляк. Загалом, за його словами, українській делегації дуже важко “сидіти за столом переговорів із представниками середньовіччя”. Наразі українська делегація не побачила підстав для проведення очної зустрічі переговорних груп України та Росії, як і підстав для особистих переговорів між президентами України та РФ.

16 квітня Президент України Володимир Зеленський заявив, що знищення російськими військами українських військовослужбовців, які захищають Маріуполь, поставить крапку на переговорах з Росією. “Чим сильнішими ми будемо, тим кращим буде результат від цих переговорів. Чим більше в нас буде Бородянок, тим менше шансів, що вони (переговори) будуть в принципі.

Знищення наших військових, наших хлопців може поставити крапку на будь-якому форматі переговорів... Я вважаю, що це їхня велика помилка. Якщо вони справді говорять про те, що хочуть закінчити війну. Глухий кут – тому що ми не торгуємо територіями й нашими людьми”, – сказав президент України. Зазначимо, що 13 квітня у Маріуполі підрозділи 36-ї окремої бригади морської піхоти внаслідок складного і дуже ризикованого маневру змогли з’єднатися з військовими полку “Азов”, який професійно забезпечив цей захід. За словами радника Офісу президента Олексія Арестовича, внаслідок цього “Азов” отримав підкріплення, а 36-а бригада “уникла розгрому по частинах і отримала додаткові серйозні можливості”.

Водночас, міністр закордонних справ РФ Сергій Лавров на питання журналіста щодо заяви Президента України Володимира Зеленського про те, що знищення російськими військовими захисників Маріуполя поставить крапку в переговорах, заявив, що “росія не буде терпіти ультиматуми”. 21 та 22 квітня представники України та РФ провели черговий раунд переговорів за допомогою онлайн-зв’язку. Проте вони також виявилися безрезультатними.

Оскільки вторгнення РФ в Україну перетворилося на виснажливу війну без будь-якої серйозної мирної угоди, США та союзники почали говорити про нову, більш довгострокову мету війни: перемогти РФ настільки рішуче на полі бою, щоб вона не змогла повторно напасти на Україну. За повідомленням CNN, такий меседж найчіткіше доніс міністр оборони США Ллойд Остін після візиту до столиці України.

Отже, світ рішуче відповів на звірства російських окупантів у Київській області, Маріуполі та інших містах і селах України, в яких чинили звірства російські окупанти. Росію та її президента дедалі більше ізолюють інші країни. Довгострокові союзники різко обернулися проти РФ після її вторгнення в Україну, а західні країни стали надавати Україні різні види допомоги, зокрема і постачати зброю. Надії керівництва РФ на швидку перемогу не виправдалися, зустрівши запеклий опір українського народу. Президент України Володимир Зеленський відкинув ультиматум президента РФ з вимогою капітуляції Києва. Головний потенційний союзник РФ, Китай, відмовився від прямої її підтримки, зайнявши нейтралітет.

МІЖНАРОДНА ПІДТРИМКА УКРАЇНИ

Від початку російської агресії Президент України Володимир Зеленський на міжнародному рівні розпочав кампанію з пошуку у світового співтовариства

підтримки та захисту України. У своїх промовах він закликав надати допомогу для зміцнення обороноздатності держави, зокрема: закрити небо над Україною системами протиповітряної оборони (ППО); запровадити жорсткіші санкції проти РФ – закрити порти для російських суден, відмовитися від російської нафти і газу, блокувати торгівлю з країною-агресором, ізолювати центральний банк РФ та інші російські банки шляхом відключення їх від міжнародної міжбанківської системи передавання інформації та здійснення платежів SWIFT, заморозити активи осіб, причетних до розгортання повно-масштабної війни проти України; міжнародні компанії піти з російського ринку; підтримати членство України в ЄС та, в подальшому, посилювати зусилля, аби зупинити агресора.

Голови сенатів Чехії та Польщі першими звернулися до парламентів усіх цивілізованих країн світу із закликом терміново надати Україні зброю.

Важливою формою підтримки українського народу стали особисті візити до України лідерів цивілізованого світу, як окремих країн, так і міжнародних організацій. Великі друзі українського народу – США, Велика Британія, ЄС, Польща, Литва, Латвія, Естонія, як і багато інших країн світу, висловили свою підтримку в протистоянні з РФ під час особистих офіційних візитів до української столиці глав держав та урядів.

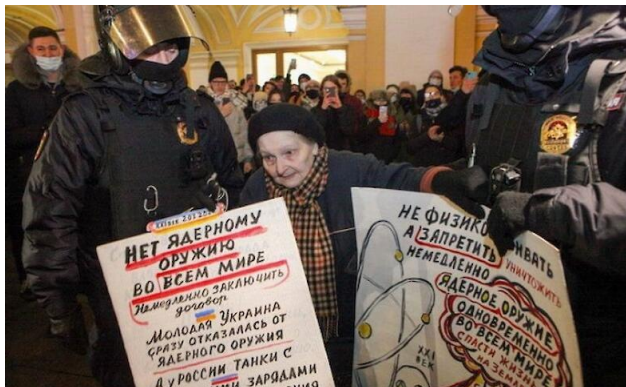

На підтримку України та проти російської агресії відбулися протести в Лондоні (Велика Британія), Мюнхені (Німеччина), Дубліні (Ірландія), Таллінні (Естонія), Парижі (Франція), Гаазі (Нідерланди), Токіо (Японія), Римі (Італія), Осло (Норвегія), Мадриді (Іспанія), Відні (Австрія), Стамбулі (Туреччина), Варшаві (Польща) та інших містах світу. Низка акцій відбулася також біля російських дипломатичних установ. Поодинокі протестні акції проти війни пройшли також у РФ, які були розігнані силовиками, а їх організатори та учасники піддалися кримінальним переслідуванням та засудженням до різних термінів ув'язнення.

Світ продовжував стояти разом з Україною. Лідери держав та урядів, дипломати, представники медіа та шоу-бізнесу, громадяни з різних країн світу об'єдналися довкола єдиної ідеї – підтримати Україну в її боротьбі проти агресії РФ.

Міжнародна підтримка оборонних спроможностей України, після прояву українським народом героїчного спротиву, набула кардинального нових рис. До України з усього світу почали прибувати добровольці з інших країн з активною позицією щодо необхідності захисту демократії в Україні. Загальна кількість заявок від іноземців, які бажали допомогти Україні боротися проти агресії РФ, на початку березня досягла майже 20 тисяч. Серед них, як звичайні люди без військового досвіду, так і досвідчені ветерани з 52 країн світу.

За перші 100 годин оборони нашої країни від російських загарбників Україна мобілізувала понад 1 млрд дол. США допомоги партнерів на закупівлю сучасного ОВТ і боєприпасів для українських Сил оборони. США, Канада, Велика Британія, Австралія, країни ЄС та інші держави надали Україні значну кількість переносних зенітно-ракетних комплексів (ЗРК), протитанкових установок, стрілецької зброї, набоїв, засобів розмінування, бронежилетів, шоломів, медичних комплектів, палива для військової техніки тощо. Активну

участь у процесі постачання матеріально-технічної допомоги військового призначення Україні взяли такі країни, як: США, Велика Британія, Польща, Литва, Естонія, Латвія, Чехія, Словенія, Австралія, Нідерланди, Словаччина, Бельгія, Італія, Франція, Швеція, Канада, Люксембург, Норвегія, Данія, Іспанія, Греція, Фінляндія, Хорватія, Португалія, Німеччина та інші.

Під час зустрічі міністрів оборони 40 країн світу у Німеччині на військовій авіабазі США Рамштайн фактично утворилася антипутінська коаліція, яка значно активізувала військово-технічну допомогу Україні. На цей час Україна отримала або отримає найближчим часом, за неповними даними, наступні матеріально-технічні засоби (МТЗ) військового призначення:

авіація: вертольоти Mi-17; БПЛА RQ-20 Puma; баражуючі боєприпаси: Switchblade 300 і Switchblade 600, PhoenixGhost, Warmate;

бронетехніка: танки T-72M1, T-72M, T-72, M-84;

легка бронетехніка: БМП BWP-1 (БМП-1); БТР M113, Mastiff, MRAP Bushmaster, HMMWV (броньовані версії);

артилерійське озброєння: 155-мм самохідні гаубиці PzH 2000, M109A6 Paladin, M2000 Zuzana, CAESAR, FH77 BW Archer; 152-мм самохідні гаубиці Dana та Dana M2; 122-мм самохідні гаубиці 2C1 “Гвоздика”; 155-мм причіпні гаубиці M777A1/2 M777 з керованими снарядами M982 Excalibur; 122-мм причіпні гаубиці Д-30; РСЗВ 122-мм БМ-21 “Град”, RM-70 Vampire; міномети 120-мм 2B11, 60-мм LMP-2017;

ракетне озброєння: ракети з лазерним наведенням (наводяться на ціль БПЛА Puma), Brimstone;

протитанкове озброєння: ПТРК FGM-148 Javelin, NLAW, MILAN; РПГ AT4, M72 LAW, Panzerfaust 3, C-90, РПГ-18, CarlGustav, AT4/M72;

стрілецьке озброєння: автомати АК, MSBS Grot, FN FNC, vz. 58 та інші моделі; кулемети та пістолети;

засоби ППО: ЗРКС-300, Оса, Stormer HVM; ПЗРК FIM-92 Stinger, Starstreak, Martlet LMM, Piorun, Стріла-3;

військово-морська техніка: безпілотні судна берегової оборони;

радіоелектронні системи (РЛС): протиартилерійської боротьби AN/TPQ-36, протимінометної боротьби; повітряного спостереження AN/MPQ-64 Sentinel;

засоби зв'язку: захищені системи зв'язку;

автомобільна техніка: тактичні машини для буксирування гаубиць;

боєприпаси: патрони для стрілецької зброї, артилерійські снаряди, протипіхотні міни M18A1 Claymore, вибухівка C4, підривне обладнання для розчищення перешкод та інше;

засоби захисту: бронежилети і шоломи; засоби захисту від вибухо-небезпечних предметів (ВНП), засоби хімічного, біологічного, радіаційного захисту (РХБЗ);

оптико-електронні засоби: прилади нічного бачення, тепловізори, оптика, лазерні далекоміри;

медичне забезпечення: аптечки та інше.

Під час візиту до Києва 24 квітня 2022 р. держсекретар Ентоні Блінкен і міністр оборони Ллойд Остін оголосили про іноземне військове фінансування для України та 15 країн-союзників і партнерів на суму 713 млн дол. США. Для Києва при цьому передбачено близько 322 млн дол. США. Таке фінансування відрізняється від попередньої військової допомоги США Україні. Це не пожертвування запасів міністерства оборони США, а реальні кошти, які країни можуть використати для придбання необхідного ОВТ.

Президент США Джо Байден 28 квітня звернувся до Конгресу з проханням схвалити надання Україні фінансової допомоги у 33 млрд дол. США. Допомога виділятиметься “у наступні п’ять місяців” на безпекові, економічні та гуманітарні потреби. Зокрема 20,4 млрд дол. США мають піти на оборонні та безпекові потреби України. Ще 8,5 млрд дол. підуть на економіку, і 3 млрд дол. – на гуманітарні потреби. Президент Байден зазначив, що ухвалення допомогового пакету Україні є “критично важливим” саме зараз. “США й надалі підтримуватимуть українців у боротьбі за свою Батьківщину”, – Джо Байден.

Палата представників Конгресу США 28 квітня 2022 р. підтримала закон, який спростить експорт військової техніки в Україну, відновивши “Акт про ленд-ліз”, який допоміг перемогти Гітлера під час Другої світової війни. “Закон про ленд-ліз 2022 року про захист демократії в Україні” було прийнято 417 голосами “за” через три тижні після того, як він одноголосно був підтриманий Сенатом США. Тепер його має підписати президент США Джоозеф Байден.

Схвалення програми ленд-лізу для України насправді важливий крок США та реальна допомога Україні не тільки в можливості вистояти, а й перемогти. Це особливі та вигідні умови постачання ОВТ та обладнання.

Цей законопроект був ініційований двопартійною групою сенаторів та отримав одноголосну підтримку. Його прийняття є ознакою переломного моменту в сприйнятті російської війни проти України, як екзистенційної загрози всьому демократичному світу на чолі зі США.

Міністерство оборони США шукає нові можливості для прискорення виробництва зброї і перекидання її в Україну. Пентагон цікавлять темпи виробництва зброї та комерційні можливості, пов'язані з протиповітряною, протитанковою, протипіхотною, береговою обороною, а також безпілотними повітряними системами і засобами зв'язку.

30 квітня 2022 р. Головнокомандувач ЗС України генерал Валерій Залужний провів телефонну розмову з Головою об'єднаного комітету начальників штабів США генералом Марком Міллі. “Сьогоднішня телефонна розмова дала можливість у черговий раз звірити годинники щодо постачання озброєння, боєприпасів та техніки до України. Формування переліку потреб, система логістики, підготовка особового складу та використання наданих зразків зброї знаходяться під постійним суворим контролем. Щиро вдячний нашим партнерам за допомогу, завдяки якій ми продовжуємо захищати Україну та весь цивілізований світ, свободу і демократію. Ми також обговорили з моїм американським колегою перспективну модель ЗС України. Вочевидь, ми змушені відмовлятися від радянської зброї та техніки і переходити на натівські зразки. І чим раніше розпочнемо цей процес, тим швидше завершимо”, – наголосив Головнокомандувач ЗС України.

Важливою частиною військової допомоги Україні від міжнародних партнерів стали навчання українських військових на нових зразках західного озброєння. За словами міністра оборони України Олексія Резнікова, українські воїни вже опановують на навчаннях західну зброю і це є доказом переходу України на зразки західного озброєння. Наразі навчальні програми будуть масштабовані та поширені навіть на зразки озброєнь та техніки, які поки що не поставляються Україні. Коли ці рішення будуть ухвалені, у чому міністр не сумнівається, ми вже будемо готові. “Наші артилеристи, що тренувалися на САУ 155-мм калібру на полігоні в одній із країн, уразили ціль із першого пострілу. А потім допомогли іноземним колегам удосконалити комп'ютерну програму, що управляє цією САУ. Що справило враження у відповідь”, – розповів Олексій Резніков.

Десятки українських солдатів у Великій Британії навчаються керувати британськими броньованими машинами, перш ніж повернутися з ними для участі у війні проти РФ. Водночас, британські військові навчають українських колег у Польщі користуватися зенітними ракетами.

США розпочали додаткову підготовку військових ЗС України на американських військових об'єктах у Німеччині. “Ці зусилля ґрунтуються на початковій артилерійській підготовці, яку українці вже пройшли в інших місцях, а також включають підготовку з використання радіолокаційних систем

та бронетехніки, про надання яких нещодавно було оголошено в межах пакетів допомоги у сфері безпеки”, – заявив пресекретар Пентагону Джон Кірбі. За його словами, Німеччина є одним із “приблизно трьох” майданчиків, які США використовують для навчання українців за межами України. Інформація про інші майданчики підготовки не деталізувалася. Пентагон розширить навчання для українських військових, зокрема щодо використання нової для них зброї, яку передають у рамках західної військової допомоги.

Міжнародний санкційний тиск на РФ за вторгнення в Україну системно посилювався та розширювався, тим самим ізолював країну-агресора від цивілізованого світу. Так, на другий день повномасштабного вторгнення – 25 лютого 2022 р., Євросоюз, Велика Британія, США та Канада оголосили про запровадження санкцій проти президента РФ, які передбачали заморожування його активів. Після цього російський лідер став третім після президентів Сирії та РБ главою держави у списках санкцій Євросоюзу. 27 лютого 2022 р. Японія оголосила про запровадження санкцій проти президента РФ.

26 лютого 2022 р. голова Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн оголосила про запровадження третього пакету санкцій. Спільні санкції США, ЄС, Канади та Великої Британії заморозили резерви центрального банку РФ, що знаходилися у банках країн G7 (йшлося про половину резервів); скасовано програму “золотих паспортів” для інвесторів із РФ; відключено частину російських банків (ВТБ, Відкриття, Новикомбанк, Радкомбанк, Промсвязьбанк) від системи

SWIFT. До цих санкцій почали масово приєднуватися вільні демократії з усього світу, тим самим формуючи антипутинську коаліцію.

Наступного дня було оголошено про заборону мовлення російських пропагандистських каналів RussiaToday, Sputnik та їх дочірніх організацій, закриття неба для літаків, пов'язаних з РФ, заморожування активів високопосадовців, представників російської еліти, а також членів їх сімей, і обмеження видачі їм “золотих паспортів”.

МЗС Великої Британії повідомило, що підготувало чорний список російських багатіїв, які вважаються пов'язаними з владою РФ.

Четвертий пакет санкцій антипутінська коаліція ухвалила 14 березня 2022 р. Санкції спрямовані проти фізичних та юридичних осіб, причетних до агресії проти України, а також на декілька секторів російської економіки. Санкції проти РФ торкнулися заборон на експорт предметів розкоші та нових інвестицій в російський енергетичний сектор.

Від 8 квітня 2022 р. антипутінська коаліція запровадила п'ятий пакет санкцій проти РФ за її варварську війну проти України. Нові обмеження включають, зокрема заборону на імпорту з РФ вугілля на суму 4 млрд євро на рік і заборону російським суднам входити в порти країн коаліції. “Ці останні санкції були ухвалені після звірств, скоєних російськими збройними силами в Бучі та інших містах під російською окупацією. Мета наших санкцій – зупинити безрозсудну, нелюдську та агресивну поведінку російських військ і дати зрозуміти особам, які ухвалюють рішення в кремлі, що їхня незаконна агресія коштує дорого”, – цитує пресслужба Верховного представника ЄС із закордонних справ і безпекової політики Жозепа Борреля.

Цивілізований світ готується запровадити шостий пакет санкцій проти РФ, спрямованих проти держави-агресора. Україна наполягає на розширенні санкцій проти російського енергетичного сектору, зокрема запровадження ембарго на імпорту нафти.

Отже, міжнародна спільнота продовжує консолідуватися з Україною, надаючи нашій державі потужну підтримку. Цивілізований світ уже пройшов точку неповернення та остаточно розриває всі зв'язки з країною-агресором.

Міжнародна підтримка України спрямована на жорсткий санкційний тиск і глибоку економічну ізоляцію РФ, повне виснаження ресурсів російської економіки та її воєнної машини. Нові санкції щодня поглиблюють міжнародну ізоляцію окупанта. Проти РФ вже запроваджені санкції, які забрали в неї майбутнє.

На підтримку України була створена міжнародна коаліція, країни-члени якої з перших днів повномасштабної війни активно розпочали постачання

важкого озброєння та інших видів допомоги. Україна та світ, продовжують докладати максимум зусиль для зупинення кривавої агресії РФ.

Україна за допомогою міжнародної підтримки розпочала переводити ЗС України на західні зразки озброєння та стандарти.

ВОЄННО-СТРАТЕГІЧНА ОБСТАНОВКА

Упродовж березня–квітня 2022 р. воєнно-стратегічна обстановка в Україні та навколо неї характеризувалася активними воєнними діями на кількох стратегічних напрямках, успішним завершенням операції Сил оборони України в районі Києва, стабілізацією лінії фронту на південному напрямку, запеклою обороною Маріуполя, що перебував в облозі, активізацією бойових дій у південній частині Харківської, в Донецькій і Луганській областях України.

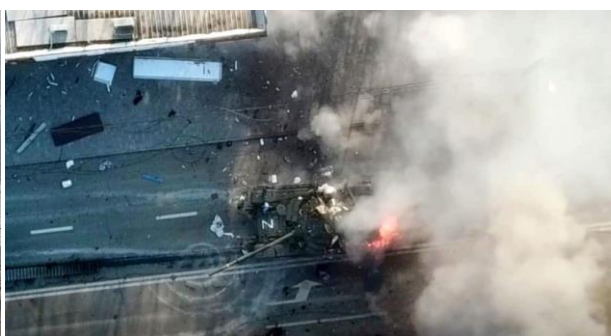
У першій половині квітня зберігалася потенційна загроза вступу РБ у війну на боці РФ, проте несприйняття російської агресії у білоруському суспільстві, небажання особового складу ЗС РБ брати участь у війні із незрозумілими цілями, низька боєздатність білоруської армії та значні втрати, яких зазнали російські війська в боях з українськими захисниками, змусили воєнно-політичне керівництво РБ відмовитися від втручання військами. Однак, білорусь продовжувала надавати свою територію й повітряний простір, логістичну та медичну підтримку російським військам. Так, з території РБ від 24 лютого до кінця квітня по Україні було випущено щонайменше 631 ракету. Запуски ракет здійснюються і дотепер. Проте білоруські військові формування обмежилися заходами з посилення охорони державного кордону з Україною та вели розвідку у прикордонній смузі території України.

Після провалу стратегічного задуму і планів із захоплення Києва, російські війська відступили з території Київської, Чернігівської та Сумської областей на територію РБ і РФ. Основна частина цих військ була направлена в Белгородську, Воронежську та Ростовську області РФ з метою відновлення боєздатності та посилення угруповань російських військ на тимчасово окупованих територіях Харківської, Луганської та Донецької областей.

Упродовж квітня російське командування посилювало свої угруповання, дислоковані у Харківській, Луганській, Донецькій, Херсонській і Запорізькій областях, для проведення операції з оточення та розгрому українського угруповання військ (сил), яке загалом вело успішну оборонну операцію в Донецькій і Луганській областях. Зберігалася загроза повного захоплення

чорноморського узбережжя України та подальшого розвитку наступу на Запоріжжя, Дніпро та Київ.

Тривала оборона Маріуполя, який від початку російсько-української війни став найгарячішою точкою у Донецькій області – за кожний квартал і будинок там точилася запекла боротьба. Незважаючи на вкрай важкі умови, великі втрати, брак боєприпасів, інших МТЗ, противнику так і не вдалося встановити повний контроль над містом.

Потреба в одержанні бодай якоїсь перемоги змушувала російське командування тримати в районі Маріуполя значні сили військ (за різними даними, 12–15 тис.), вкрай потрібних на інших напрямках. Спроби росіян розгромити угруповання українських військ шляхом завдання авіаційних ударів дальньою авіацією повітряно-космічних сил (ПКС) РФ станом на кінець квітня 2022 р. бажаних результатів не дали. Незважаючи на вкрай важкі умови, українські війська продовжували утримувати свої позиції, відтягуючи на себе противника, який щоденно зазнавав значних втрат у живій силі й ОВТ.

8 квітня 2022 р., з метою подолання управлінського хаосу, покращення управління військами та налагодження взаємодії упродовж лютого–березня 2022 р., командувачем “спеціальної військової операції” був призначений командувач військами Південного військового округу (ПівдВО) генерал армії О. Дворніков. На думку вищого воєнно-політичного керівництва РФ, це мало сприяти швидкому та більш успішному веденню воєнних дій. Генерал О. Дворніков має значний бойовий досвід, брав участь у воєнних конфліктах у Чечні, командував оперативною групою російських військ у Сирії, зокрема під час штурму м. Алеппо (Халеб). Його знають як воєначальника, який не рахується із втратами своїх військ для виконання поставлених завдань, ігнорує норми міжнародного права при веденні воєнних дій, зокрема щодо ударів по мирному населенню, цивільних та інших об’єктах, що захищені нормами міжнародного гуманітарного права.

Загалом, воєнно-стратегічна обстановка оцінювалася як складна та напружена. Незважаючи на докладені зусилля, воєнно-політичне керівництво РФ не змогло досягнути визначених цілей. Опір України, українського народу, Сил оборони демонструє чітку тенденцію до посилення. Після певної оперативної паузи основні зусилля у збройному протистоянні перемістились у зону операції Об’єднаних сил (ООС). За оцінками вітчизняних та іноземних експертів, від результату цього протиборства залежатиме загальний результат війни.

Автори вважають за доцільне висловити певні думки щодо подій, пов’язаних з обороною Києва. На нашу думку, оборона Києва упродовж 24 лютого – 2 квітня 2022 р. має суттєві ознаки, характерні для стратегічної операції, і тому її слід розглядати як Київську стратегічну оборонну операцію. Передусім, це важливе стратегічне значення Києва – столиці України – для обох сторін як політичного, економічного, транспортного, культурного, історичного і релігійного центру.

Захоплення Києва було пріоритетним стратегічним завданням противника. Виконання цього завдання у стислі терміни (упродовж перших 72 год. від часу “Ч”, як планував противник при підготовці так званої спецоперації) дозволило б

швидко завдати поразки великому угрупованню Сил оборони України та порушити всю систему державного і військового управління. Це забезпечило б противнику можливість розвивати наступ у південному, південно-західному та західному напрямках, спираючись на логістичні можливості міста як важливого транспортного вузла. Захоплення столиці України, насамперед мало б істотне воєнно-політичне значення, стало б підґрунтям для зміни влади в Україні та призначення маріонеткового уряду, а також вплинуло б на позиції зарубіжних країн щодо політичної та військової підтримки України. Взяття Києва мало б і значний пропагандистський ефект, зокрема продемонструвало б силу “російської зброї” і спроможність ЗС РФ у стислий термін виконувати складні стратегічні завдання.

Для України та її Збройних Сил місто Київ як столиця незалежної держави безумовно має особливе значення, яке не обмежується лише стратегічними міркуваннями. Київ для українців має величезне воєнно-політичне і духовне значення, адже є витоком та історичним центром української державності. Ми усвідомлюємо, що Україна без Києва – це вже не Україна. Тому втрата Києва означала б втрату чогось більшого ніж просто столиці держави. Вона б вкрай негативно вплинула на морально-психологічний стан усього українського суспільства та істотно підірвала б його спроможності до відсічі агресії, організації і ведення національного спротиву на окупованих територіях.

Успішна оборона Києва стала важливим стимулом для організованого опору агресору, продемонструвала спроможність ЗС України успішно протистояти другій за міццю, як вважали, армії світу, довела міжнародній спільноті необхідність і доцільність надання політичної, економічної та військової

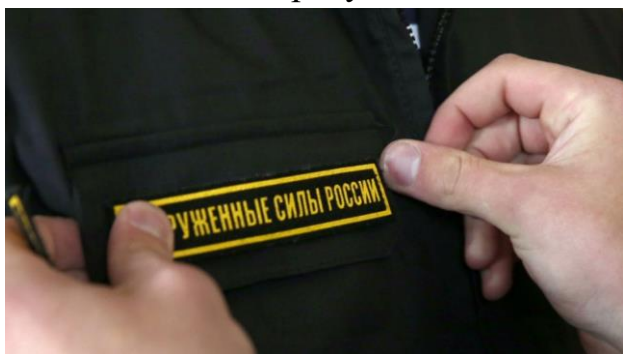
допомоги Україні та її моральної підтримки тощо. Оборонна операція завершилася вимушеним відступом противника від околиць Києва, при цьому ворог зазнав значних втрат від ударів українських військ, що здійснювали його переслідування до державного кордону. Результатом операції стало звільнення територій не лише Київської, а й Чернігівської та Сумської областей. Події, які варто розглядати в контексті оборони Києва, дозволяють вважати цю операцію завершеною, а її результати такими, що мають стратегічне значення – вони суттєво змінили обстановку на головному стратегічному напрямку та суттєво вплинули на подальший хід війни, змусили противника докорінно переглянути свій стратегічний замисел.

Упродовж двох місяців ведення інтенсивних воєнних дій російські війська зазнали суттєвих втрат у живій силі, ОБТ, запасах МТЗ. Так, станом на 30 квітня загальні втрати ЗС РФ становлять у: живій силі – біля 23 200 осіб, танках – 1008, бойових броньованих машинах – 2445, літаках – 190, вертольотах – 155, БПЛА оперативно-тактичного рівня – 232, артилерійських системах – 436, РСЗВ – 151, засобах ППО – 77, бойових кораблях і катерах – 8, пускових установках ОТРК/ТРК – 4, спеціальній техніці – 32, цистернах із ПММ – 76, автомобільній техніці – 1701 одиниць.

Це змусило воєнно-політичне керівництво РФ вживати додаткових заходів, імовірно, не передбачених, стосовно відновлення боєздатності своїх військ та нарощування складу ударних угруповань. З цією метою відбувся частковий призов оперативного резерву першої черги, підготовленого в рамках програми БАРС (*рос.* боевой армейский резерв страны), постійно проводити мобілізаційні заходи на тимчасово окупованій території АР Крим (для цього заборонили виїзд мешканців Криму на територію РФ), Донецької та Луганської областей.

У другий половині квітня проводилися мобілізаційні заходи на тимчасово окупованій території Херсонської області. Особовий склад поліцейських підрозділів з території так званої “ДНР” практично у повному складі направили в район м. Маріуполь, де зазнав значних втрат, що суттєво послабило контроль російської влади над внутрішньою обстановкою на тимчасово окупованій території. Це свідчить про те, що російському командуванню бракує людських ресурсів, а провести мобілізаційні заходи у потрібному обсязі на власній території неможливо через законодавчі обмеження та внутрішньополітичні причини. Втрати в особовому складі примусили противника залучити до воєнних дій нові контингенти військ. Частину сил перекинули з Київської, Чернігівської та Сумської областей. Особовий склад цих військ здійснив загалом організований відступ, проте зазнав значних втрат у живій силі та ОБТ, а його

морально-психологічний стан не дозволяв негайно приступити до виконання нових завдань, і потребував відновлення боєздатності.

Крім того, таке перегрупування потребувало часу та залучення додаткових матеріально-технічних ресурсів. У військах 5-ї А та військових частинах морської піхоти СхідВО, що не були задіяні у воєнних діях на територію України, розпочали формування додаткових батальйонних тактичних груп

(БТГр) для подальшого направлення на територію України. Аналогічні заходи проводились і в пунктах постійної дислокації (ППД) військових частин і з'єднань інших округів.

З військових баз, розташованих за межами РФ на Кавказі та Середній Азії, також було направлено декілька БТГр, через що рівень військової присутності Росії та можливості відстоювання своїх інтересів у цих регіонах суттєво знизився. Під час боїв неодноразово траплялися випадки виявлення у знищеній бойовій техніці (насамперед танках) екіпажів, повністю укомплектованих курсантами вищих військових навчальних закладів. У військах противника відзначалися неодноразові випадки відмови військовослужбовців брати участь у воєнних діях, почастишали випадки дострокового розірвання контрактів про проходження військової служби.

Для заповнення резервів окупаційних військ РФ продовжила заходи прихованої мобілізації, наразі основна увага агітаторів приділялася набору

“добровольців” із числа російських “казаків” Ростовської області та Краснодарського краю. Також у фокусі їх уваги перебувають громадяни, які втратили роботу внаслідок міжнародних санкцій, і колишні військовослужбовці, які проживають на території інших пострадянських країн.

Агітаційна кампанія триває і в інших суб'єктах РФ. Так, наприклад, у військкоматах Приморського краю активно шукали охочих взяти участь у бойових діях. Пропонувалася заробітна плата “добровольця” – від 200 тис. російських рублів. Аналогічні заходи відбувалися у Брянській, Курській і Белгородській областях. Місцеві військові комісаріати пропонували підписати короткострокові контракти на 3 місяці з проходженням підготовки на полігонах. Проводилися підготовчі заходи з можливого оголошення часткової мобілізації у Белгородській, Курській та Брянській областях на випадок різкого погіршення ситуації на українському фронті.

Але, агітаційні заходи наражалися на значну недовіру з боку потенційних “мобілізованих”, оскільки в РФ почала поширюватися інформація про значну кількість убитих на війні з Україною. Разом з тим, відмічалися проблеми із реальним отриманням обіцяних коштів – військові окупанти не отримували грошей взагалі, або ж отримували на порядок менші суми. Все це є свідченням суттєвих проблем у компенсації втрат і комплектуванні ЗС РФ. Проте, вжиті заходи дозволили російському командуванню компенсувати понесені втрати у живій силі і зберегти спроможність до ведення наступальних дій. Проблемою для ЗС РФ став брак підготовлених фахівців за окремими спеціальностями, зокрема й через те, що до бойових дій залучили інструкторів і курсантів окружних навчальних центрів, тих, де відбувалася підготовка механіків-водіїв БМП, танків, операторів керованого озброєння тощо. Загалом, наявною кількістю особового складу противник зберігав спроможність вести наступальні дії, хоча подальше затягування воєнних дій може змусити воєнно-політичне керівництво РФ вжити надзвичайних заходів до запровадження воєнного стану, не зважаючи на внутрішньополітичні фактори та законодавчі обмеження.

Певні зміни відбулися й у стані ОВТ, які застосовував противник. Втрати бронетанкової й автомобільної техніки, артилерійського озброєння призвели до необхідності направлення у війська ОВТ із баз зберігання. Саме цим можна пояснити появу на озброєнні російських військ відверто застарілих зразків ОВТ виробництва 1970-х років. Упродовж квітня 2022 р. неодноразово з'являлася інформація про знищення та захоплення танків Т-72 більш ранніх випусків, Т-64, знятих з озброєння ЗС РФ, РСЗВ “Град” на автомобільному шасі ЗиЛ-131 тощо. У квітні противник широко застосовував тактичний ракетний комплекс

(ТРК) “Точка-У”, що був знятий з озброєння ракетних бригад сухопутних військ (СВ) ЗС РФ і направлений на зберігання.

Водночас, новітнє ОВТ, що мало надходити від оборонної промисловості, практично не спостерігалось. Причинами цього, на нашу думку, є, по-перше, тривалий технологічний час їх виробництва, а, по-друге – запровадження міжнародних економічних санкцій, наслідком дії яких стало припинення постачання комплектуючих, критично важливих для виробництва сучасного ОВТ. Стає очевидним, що внаслідок переоцінки своїх сил та недооцінки спроможностей України до опору та її міжнародної підтримки російське керівництво не вжило дієвих заходів для підготовки функціонування економіки та оборонно-промислового комплексу (ОПК) в умовах затяжної війни та дії жорстких міжнародних економічних санкцій. Широко розрекламована політика імпортозаміщення виявилася не настільки результативною, щоб забезпечити РФ замкнутий цикл виробництва не лише продукції військового та подвійного

призначення, але й товарів широкого споживання. Так, уже впродовж першого тижня воєнних дій через відсутність іноземних комплектуючих зупинили виробництво продукції “Уралвагонзавод” (танки) та Челябінський тракторний завод (танкові дизельні двигуни). Аналогічна ситуація відбулася і з Ульяновським механічним заводом, що випускає засоби ППО СВ. Отже, російська оборонна промисловість обмежено спроможна постачати своїм ЗС усю номенклатуру ОВТ, а компенсація втрат можлива, головним чином, шляхом ремонту та зняття з тривалого зберігання та відновлення окремих зразків техніки. Очевидно, що по мірі зростання втрат та відсутності альтернативних джерел надходження сучасних ОВТ у бойових порядках противника застарілого озброєння ставатиме дедалі більше.

Набагато складнішою є ситуація з авіаційною технікою та авіаційним озброєнням, насамперед сучасним. Незважаючи на задекларовані програми розвитку ОВТ та переозброєння авіації ПКС і ВМФ, упродовж останнього десятиріччя обсяги виробництва авіаційної техніки постійно зменшувались. Це стосувалося всіх типів літаків тактичної авіації, а виробництво штурмовиків Су-25 російська промисловість налагодити так і не змогла після втрати з розпадом СРСР серійного заводу в Грузії. Налагодити вдалось виробництво важких винищувачів Су-35С і Су-30, бомбардувальників Су-34 (в останні роки кількісно не більше 10–15 одиниць на рік), проте їх втрати в теперішній війні значно перевищують можливості російської авіаційної промисловості в умовах дії економічних санкцій, адже в авіаційній промисловості імпортозаміщення налагодити також не вдалося. Винищувачі типу МиГ-29 через проблеми розробника та заводів-виробників практично не випускаються. Вичерпали свій практичний ресурс фронтові бомбардувальники Су-24М. Отже, по штурмовикам, легким винищувачам і машинам типу Су-24М російська промисловість може проводити лише ремонт і модернізацію. Таким чином, відновлення та нарощування літакового парку тактичної авіації ПКС РФ для російського ОПК також є проблематичною. Аналогічні проблеми і з авіаційним озброєнням, передусім високоточним. Це стосується і крилатих ракет різних типів, і авіаційних тактичних ракет, і керованих авіаційних бомб.

Незважаючи на очевидний прогрес у нарощуванні парку БПЛА, появи власних оригінальних розробок (“Оріон”, С-70 “Охотник”), їх виробництво стикається з проблемами, характерними для всієї російської авіаційної галузі. Так, оперативно-тактичний розвідувально-ударний безпілотний авіаційний комплекс “Форпост” являє собою ліцензійну версію ізраїльського БПЛА “Searcher”, розробленого концерном IAI. Створений приватною російською фірмою “Кронштадт” використовує двигун Rotax, адже російська промисловість

не виробляє двигунів необхідного класу. Все це створює проблеми у компенсації втрат та нарощуванні угруповань БПЛА, що, як свідчить досвід, відіграють все більш вагомий роль і в розвідці, і у вогневому ураженні противника. Проте, ЗС РФ мають доволі чисельне угруповання БПЛА різних типів, що дозволить їм певний час виконувати значний обсяг завдань за призначенням. Спостерігається певний брак розвідувально-ударних БПЛА, а ті, що застосовуються, зазвичай, перероблені у військових умовах, розвідувальні, що не дозволяє повністю використовувати ударний потенціал даного різновиду літальних апаратів.

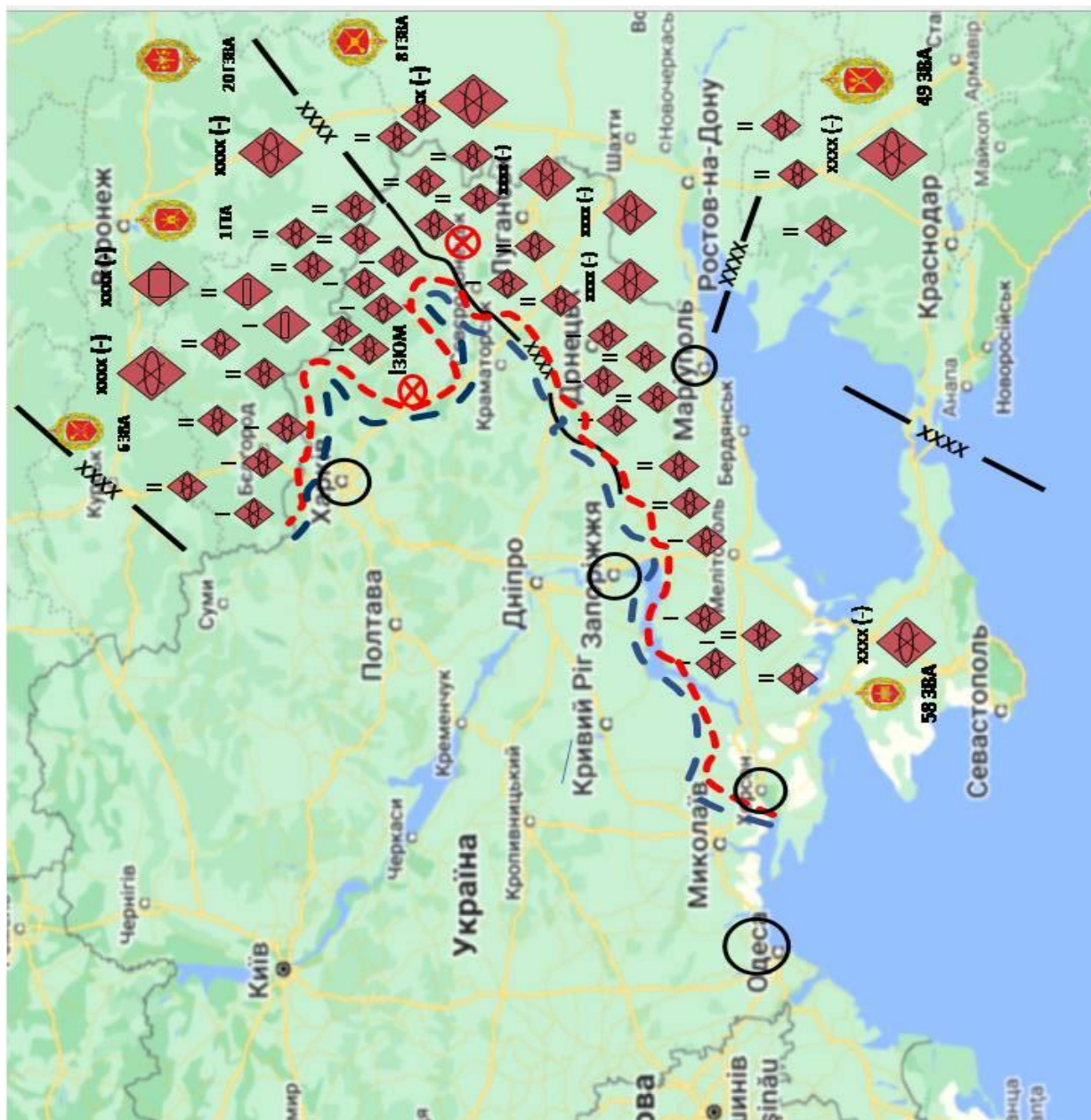

Зберігаючи панування на морі, угруповання сил російського ВМФ у Чорному морі упродовж квітня зазнало відчутних втрат. Так, 14 квітня був

знищений флагманський корабель Чорноморського флоту (ЧФ) гвардійський ракетний крейсер “Москва” пр. 1164.

Це істотно погіршило управління корабельними групами та значно зменшило можливості противника щодо ведення ППО у дальній зоні в морі. Крім того, знищення такого корабля підрозділом ВМС ЗС України, які у РФ не сприймали як серйозну силу, здатну створити бодай якусь проблему російському флоту, стало суттєвим іміджевим ударом по Росії, що також має значення під час війни. Проте, ЧФ загалом зберіг свій ударний потенціал щодо продовження блокадних дій і вогневого ураження об’єктів на глибину всієї території України. Незважаючи на інформацію про суттєве зменшення ракетного арсеналу ВМФ РФ, він становить значну загрозу, про що свідчать чисельні ракетні удари, що завдавались з морського напрямку по об’єктах Одеси, Миколаєва, Вінницької, Львівської, Рівненської, Хмельницької та Полтавської областей упродовж всього квітня. Варто зазначити, що противник зосередив свої зусилля на руйнуванні об’єктів залізничного сполучення, насамперед вузлових станцій для ускладнення постачання військової допомоги від західних країн, на місцях зберігання пального, боєприпасів, підприємств оборонної галузі. Швидке відновлення та нарощування корабельного складу для будь-якої країни є неможливим завданням через тривалий технологічний цикл будівництва кораблів, проте у найближчій і середньостроковій перспективі це суттєво не вплине на характер дій РФ на морі.

Підсумовуючи зазначимо, що упродовж квітня 2022 р. воєнно-стратегічна обстановка залишалася напруженою. Українським військам загалом вдалося стабілізувати обстановку по всій лінії зіткнення. Противнику при проведенні наступальних дій не вдалося досягти успіху оперативного масштабу на жодному з напрямків. Найскладнішою ситуація зберігається у зоні ООС і м. Маріуполь. Проте, незважаючи на успіхи, досягнуті Силами оборони України, зокрема під час Київської стратегічної оборонної операції, звільнення території Київської, Чернігівської та Сумської областей, російські угруповання спромоглися відновити свої сили та продовжували вести наступальну операції, переслідуючи цілі оточення та розгрому угруповання ОС у східних районах нашої держави та захоплення всього Чорноморського узбережжя України та виходу до невизнаної Придністровської Молдавської Республіки (ПМР) на півдні.

Ситуація щодо російського вторгнення в Україну станом на 01 травня 2022 року

Триває ведення повномасштабної збройної агресії проти України та наступальні дії у Східній операційній зоні. Для нарощування темпів наступальної операції командування збройних сил російської федерації продовжує вживати заходів з посилення ударного потенціалу своїх військ. До приоритетних з Україною районів заміщення шляхами перекидається зняте зі збереження у Західному, Центральному, Східному військових округах та північному флоті озброєння і військова техніка.

ЗАВДАННЯ РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Кінцева мета: Україна – країна політично орієнтована на Кремль. Позаблокована та в партнерстві зі зс РФ (тобто військова залежність). Умовно трансформація кордонів для полегшення культурної та економічної інтеграції в євразійський союз.

Визначені стратегічні цілі досягнення кінцевої мети:

- 1) Визнання Україною російської окупації Криму.
- 2) Відмова (на державному рівні) України від вступу до НАТО.
- 3) Демілітаризація Українських Збройних Сил.
- 4) Визнання ДНР та ЛНР як суверенних держав в межах кордонів Донецької та Луганської областей 2014 року.

ЗАВДАННЯ УКРАЇНИ

Кінцевий стан: Україна є політично незалежною державою та здатна захищати свої міжнародно визнані кордони, володіння юридично обов'язковою угодою про гарантію безпеки, підтриману найбільшими європейськими державами, США, культурна та економічна інтеграція України з Європейським Союзом

Передбачувані стратегічні цілі для досягнення кінцевого стану:

- 1) Розгром Збройних Сил РФ, їх вигнання з усієї території України.
- 2) Визнання Росією міжнародних кордонів України.
- 3) Угода США про гарантії європейської безпеки, визнана Росією.
- 4) Заява до Європейського Союзу прийнята Європарламентом (без заперечення Росії).
- 5) Арешт російських військових злочинців буде судити МКС.

РОЗДІЛ 2

ХІД ВОЄННИХ ДІЙ УПРОДОВЖ КВІТНЯ 2022 РОКУ

ВОЛИНСЬКИЙ, ПОЛІСЬКИЙ І СІВЕРСЬКИЙ НАПРЯМКИ

Після низки поразок наприкінці березня 2022 р. воєнно-політичне керівництво РФ вирішило припинити воєнні дії на півночі України, з тим щоб у подальшому перенести головні зусилля й активізувати наступ на сході України, значно посилити там угруповання окупаційних військ і завдати потужного удару по з'єднаннях і частинах ЗС України в зоні ООС. Так, станом на 1 квітня, обстановка на Волинському напрямку суттєвих змін не зазнала. На Поліському напрямку противник силами окремих підрозділів 38-ї омсбр 35-ї армії, 37-ї омсбр та 5-ї отбр 36-ї армії наступальних дій не проводив, а зосередив основні зусилля на веденні оборони окремих рубежів з метою прикриття відведення військ на територію РБ для відновлення боєздатності. Для забезпечення відходу своїх підрозділів противник здійснював мінування районів місцевості та техніки, яка не підлягала евакуації, застосовував артилерію для руйнування об'єктів інфраструктури з метою затримання просування наших військ. Підрозділи ЗС України відновили контроль над н.п. Демидів, Димер, Литвинівка, Гаврилівка, Козаровичі, Жовтневе, Глибівка, Ясногородка, Талакунь, Сухолуччя, Липівка, Гавронщина, Маковище, Миколаївка, Хмільна. До 2 квітня фактично завершилася Київська стратегічна оборонна операція, що тривала від 24 лютого 2022 р.

Протягом березня–квітня у м. Києві з метою забезпечення дій військ у смузі відповідальності угруповання сил і засобів оборони міста на р. Дніпро та Київському водосховищі, а також протидії річковим десантам противника був

сформований дивізіон річкових катерів (наказ командувача Сухопутних військ ЗС України від 26.03.2022 р.).

Завданнями дивізіону було визначено:

ведення розвідки та спостереження в акваторії Київського водосховища, річках Дніпро, Десна, Прип'ять і прилеглих ділянок суходолу;

боротьба з десантами противника та диверсійно-розвідувальними групами (ДРГ) противника у зоні відповідальності;

висадка річкових десантів і ДРГ у тил противника;

охорона та оборона переправ, гідротехнічних споруд у зоні відповідальності;

підтримка дій підрозділів Сухопутних військ на прирічкових напрямках;

здійснення військових перевезень, захист судноплавства та ін.

Для формування дивізіону, відбору та укомплектування катерного складу була створена спеціальна комісія, до складу якої увійшли офіцери Військово-Морських Сил (ВМС), органів військового управління ЗС України – фахівці ВМС і викладацький склад кафедри Військово-Морських Сил Національного університету оборони України імені Івана Черняховського.

Катерний склад дивізіону укомплектований у результаті копіткої роботи з відбору суден (катерів) зі складу підрозділів Національної поліції, Державної прикордонної служби (ДПС) України, державних і приватних власників (підприємств) у м. Києві та Київській області. Командування та особовий склад дивізіону укомплектований офіцерами, військовослужбовцями за контрактом ВМС ЗС України та офіцерами і фахівцями флотських спеціальностей, мобілізованих із запасу.

15 квітня 2022 р. у присутності представників командування ВМС ЗС України та командування СВ ЗС України відбулося урочисте підняття Військово-Морського прапора України. Цей день став днем народження новоствореного з'єднання бойових катерів.

Нині триває процес планування діяльності новоствореного флотського організму, підготовки штабу та особового складу дивізіону, злагодження екіпажів катерів, улаштування навчально-побутової бази та пункту базування частини. При цьому особлива увага приділяється вивченню досвіду застосування річкових флотилій і загонів під час Другої світової війни та у воєнних конфліктах другої половини XX – початку XXI ст.

На Сіверському напрямку противник продовжував блокувати м. Чернігів і завдавав артилерійських ударів по житлових кварталах міста та позиціях підрозділів ЗС України. Водночас окупаційні війська зі складу ЦВО ЗС РФ переміщувалися у бік державного кордону України. Після відходу противника

підрозділи ЗС України взяли під контроль н. п. Рудня, Шевченкове, Бобрик, Стара Басань, Нова Басань, Макіївка, Погреби, Бажанівка, Володимирівка, Шняківка, Сальне, Софіївка, Гаврилівка та ін.

У наступні дні на Поліському напрямку окупанти продовжили виведення підрозділів на територію РБ, а на Сіверщині ворог завершував виведення підрозділів з територій нашої держави до РФ і РБ. Основні маршрути руху колон противника пролягали у напрямку н. п. Гомельської та Могильовської областей РБ. У складі колон, окрім вантажних автомобілів, були елементи понтонно-мостового парку, РСЗВ, пускових установок (ПУ) ОТРК “Искандер”. Військову техніку противник зосереджував на залізничних станціях і об’єктах, що дозволяло здійснити її відправку на територію РФ.

Через Сумську область до РФ відходили підрозділи зі складу 2-ї армії ЦВО ЗС РФ, що діяли в напрямку м. Бровари. Забезпечення виводу військ здійснювали БТГр 1-ї танкової армії ЗахВО.

З квітня на Поліському напрямку противник завершив відведення окремих підрозділів СхідВО на територію РБ, з подальшим перекиданням зазначених підрозділів на територію РФ. Окремі підрозділи окупантів зі складу ПДВ були перекинуті військово-транспортними літаками до м. Белгород. На звільненій території Київської області, в районах н. п. Велика Димерка, Скибин і Гоголів,

підрозділи Сил оборони здійснювали зачистку території від мінно-вибухових предметів, встановлених російськими окупантами.

На Сіверському напрямку ворог в основному завершив відведення підрозділів ЦВО на територію РФ. У районі м. Суми відхід окупаційних військ ще тривав. Ворог забезпечував прикриття та логістичну підтримку окремих підрозділів, що відходили на територію РФ. Окупанти продовжували вивозити з України до РБ награвовані транспортні засоби та інше майно. На звільнених територіях ще переховувалися або намагалися самостійно перетнути державний кордон України нечисленні групи військовослужбовців ЗС РФ.

До 4 квітня остаточно стало зрозуміло, що противник, не досягнувши мети операції на окремих напрямках та зазнавши значних втрат, вирішив відмовитися від наступу на Поліському, Сіверському та, частково, на Слобожанському напрямках. У звільнених від окупантів н. п. Бучанського, Вишгородського та Броварського районів Київської області Силами оборони

проводилася зачистка та розмінування. Було організовано доставку гуманітарної допомоги населенню. У перші дні після зачистки на території Київської області фахівцями ДСНС щодобово виявлялося до 5 тис. вибухонебезпечних предметів (ВНП). У подальшому після закінчення зачистки та розмінування комунальні служби відновлювали критичну інфраструктуру. Критичних руйнувань зазнали Бучанська, Ірпінська, Гостомельська, Бородянська, Макарівська, Пісківська, Великодиммерська територіальні громади, де було зруйновано близько 700 різних об'єктів.

Упродовж наступних двох-трьох тижнів, починаючи від 4 квітня, підрозділи СхідВО та ПДВ ЗС РФ здійснювали переміщення з території РБ до РФ. Переміщення ОВТ та особового складу здійснювалося залізничним транспортом, своїм ходом і повітряним шляхом військово-транспортними літаками ЗС РФ. Окремі підрозділи 35-ї (Белогорськ) та 36-ї армій (Улан-Уде) СхідВО відійшли у райони міст Речиця та Ямполь (Гомельська обл. РБ).

Від початку квітня противник на Волинському і Поліському напрямках активних дій не проводив. Підрозділи окупантів, що були виведені на територію РБ, здійснювали демонстраційні дії з метою недопущення перекидання підрозділів ЗС України із зазначеного району на інші напрямки. На Сіверському напрямку противник завершив відведення підрозділів зі складу ЦВО ЗС РФ на територію Брянської та Курської областей, проводив перегруповання та відновлення боєздатності підрозділів у визначених районах, та розпочав їх подальше переміщення до нових районів оперативного призначення. Водночас було виявлено переміщення окремих підрозділів ЗС РБ у напрямку білорусько-українського кордону для проведення ротації підрозділів, залучених до посилення охорони кордону. Усього для виконання завдань з посилення охорони було залучено до чотирьох БТГр зі складу ЗС РБ.

За оперативною інформацією, станом на 7 квітня російську армію повністю виведено з території Чернігівської області. На той же час майже всі російські війська вийшли і з території Сумської області, проте загроза російської агресії для Сумщини залишилася.

7–8 квітня ЗС РБ проводили заходи оперативної та бойової підготовки на полігонах по всій території країни. Завершувалося переміщення колон ЗС РФ територією РБ у напрямку кордону РФ. Відзначалася льотна активність на військових аеродромах РБ. Так, 7 квітня у Барановичах зафіксовано 14 вильотів і 6 посадок, у т. ч. 2 транспортних Іл-76. У Мачулищі прилітали і відлітали пасажирські Ту-154 і Ту-134 ВКС РФ. Вилетіло 15 вертольотів ВКС РФ до Сіщу Брянської області, також були вильоти вертольотів на аеродром Острів Псковської області. Здійснювалися навчальні польоти ВПС РБ. Російські

війська перемістили частину своєї авіації з білорусі на аеродром Сіща Брянської області, зокрема 19 винищувачів і понад 20 військових вертольотів, а також військово-транспортні літаки Ан-124 та Іл-76.

Починаючи з 9–10 квітня на Волинському, Поліському та Сіверському напрямках суттєвих змін у складі та положенні військ противника переважно не відзначалося. Російські окупанти повністю вивели підрозділи своїх військ з території Сумської області до РФ.

З метою перегрупування військ противник здійснював переміщення виведених з території України підрозділів зі складу 35-ї армії СхідВО та 76-ї дшд ПДВ ЗС РФ у Белгородську та Воронежську області. Крім того, він завершив проведення перегрупування сил і відновлення боєздатності підрозділів ЦВО у Брянській та Курській областях і здійснював переміщення особового складу 41-ї армії та 90-ї тд до визначених районів Белгородської та Воронежської областей, а окремих підрозділів зі складу цих об'єднань і з'єднань – до Східної операційної зони на територію Донецької та Луганської областей.

На території Брянської області РФ поблизу кордону з Чернігівською та Сумською областями України з 11 до 25 квітня 2022 р. було введено підвищений “жовтий” рівень терористичної загрози, російська влада встановила контрольні пункти нагляду та підвищила патрулювання у населених пунктах. На Сіверському напрямку ворог продовжив перегрупування підрозділів ЦВО з території Брянської та Курської областей і після відновлення боєздатності здійснював їх зосередження у Белгородській і Воронежській областях. ЗС РФ посилювали контроль кордону, проводили інженерне обладнання позицій, опорних пунктів і забезпечили присутність на них незначної кількості особового складу й ОВТ. На окремих ділянках вздовж кордону облаштували окопи та вогневі позиції для танків, укріплення для військової техніки й особового складу.

Окупаційні війська продовжували здійснювати точкові ракетно-бомбові й артилерійські удари по території України, зокрема у Чернігівській і Сумській областях. На Сіверському напрямку ворог попередньо ввівши підвищений рівень терористичної загрози у прилеглих до України областях з території РФ здійснював провокаційні обстріли українських пунктів пропуску на Державному кордоні. Так, 13 квітня з території російського пункту пропуску “Погар” обстріляли український пункт пропуску “Грем’яч” з гранатомета АГС-17 (близько 80 пострілів) і кулемета Калашникова. За два дні російські військові обстріляли позиції українських прикордонників у районі н.п. Сеньківка Чернігівського району: у два етапи здійснили 13, а пізніше 12 пострілів мінами 122-мм і 82-мм калібру по території КПП “Сеньківка”.

14 квітня вдень з території РФ вперше за останні 10 днів частини ЗС РФ обстріляли деякі прикордонні населені пункти Сумської області з артилерії та мінометів. Зокрема, застосовуючи заборонені міжнародним правом засоби росіяни з важкої артилерії (120-мм мінометів) накрили с. Велика Писарівка. Крім того, з використанням реактивних систем залпового вогню (РСЗВ) та мінометів обстріляли н. п. Попівка, Їздецьке, Широкий Берег і Дмитрівка Охтирського (до 2020 р. Великописарівського) району Сумської області. Внаслідок обстрілу було пошкоджено приватні будинки місцевих мешканців та інші нежилі споруди.

Того ж дня близько 14.00 російські окупанти завдали удару з тактичного ракетного комплексу “Точка-У” по околиці м. Городня, начебто у відповідь на ракетний удар з боку ЗС України по смт Клімово Брянської області. Проте, СБУ має достовірну інформацію (перехоплені телефонні розмови окупантів), що цю провокацію здійснили військові РФ, власноруч обстрілявши цей населений пункт. Наступного дня ворог з території РФ тричі за день обстріляв прикордонні позиції у Сновській громаді на Чернігівщині, застосовуючи міномети.

Відомо, що вже у першій половині квітня спецслужби РФ розпочали реалізацію плану з проведення терактів на своїй території для нагнітання антиукраїнської істерії серед населення РФ. Так, 14 квітня губернатор Белгородської області РФ заявив про обстріли нібито з боку України н. п. Сподарюшино та Журавльовка, що межують з державним кордоном України (відповідно із Сумською та Харківською областями). Раніше у цих селах було оголошено режим надзвичайного стану, людей вивезли за межі цих населених пунктів. Також росіяни стали погрожувати ракетними ударами по Києву, якщо українці нібито не перестануть проводити диверсії на території РФ.

За період бойових дій і тимчасової окупації ворог завдав значних руйнувань українським містам і селам у межах Поліського і Сіверського операційних районів. За попередніми даними, лише у Сумській області внаслідок дій окупантів було зруйновано близько 1000 будівель, з них не менше 638 будівель житлового фонду, 23 адмінбудівлі, 23 об'єкти життєзабезпечення, 24 закладів освіти, 18 закладів охорони здоров'я, 5 будівель культури і спорту та 21 промислових підприємств.

На територіях, звільнених від окупантів, проводилося постачання гуманітарної допомоги населенню, продовжувалися роботи з розмінування населених пунктів, ремонт об'єктів цивільної інфраструктури, прибирання та ремонт доріг (на дорогах північної Київщини і Чернігівщини, а також Сумщини після боїв залишилося багато покинутої та розбитої ворожої техніки). На Сумщині частково відновили рух поїздів у напрямку Краснопілля, Конотопа, Шостки та

у зворотному напрямку. Поступово відновлювалася торгівля. Українські правоохоронці продовжили збір доказів воєнних злочинів, здійснених військами РФ, відкрили десятки і сотні кримінальних проваджень.

“Рейкова війна”, що розгорнулася у РБ ще наприкінці лютого з метою ускладнення вантажних перевезень техніки та боєприпасів із РФ, на початку квітня поширилася і на територію РФ – диверсії на російській залізниці пройшли у низці областей.

За два перших тижні квітня партизани провели успішні акції з виведення з ладу й псування залізничних колій на Московській залізниці у Брянській, Орловській, Смоленській і Курській областях. З цією метою, зокрема у релейних шафах керування сигналізацією, централізацією і блокуванням (СЦБ) активісти встановлювали спеціальні пристрої, які спрацьовували за таймером і повністю випалювали внутрішнє обладнання релейної шафи. Відповідальність за деякі проведені партизанські акції на інфраструктурі роззалізниці взяли на себе білоруські “Бусли ляцяць”.

Станом на 15–16 квітня суттєвих змін в оперативній обстановці, що склалась у Житомирській, Київській, Чернігівській і Сумській областях, відмічено не було. На Волинському, Поліському та Сіверському напрямках противник активних дій не проводив.

Упродовж усього місяця після завершення активних воєнних дій у Чернігівській і Сумській областях зберігалася імовірність застосування противником ДРГ, завдання ракетних ударів і здійснення артобстрілів з території РФ по об’єктах військової та цивільної інфраструктури. ЗС РФ і надалі продовжували використовувати аеродромну мережу на території РБ з метою завдання авіаційних ударів по об’єктах цивільної інфраструктури на території нашої держави.

Підрозділи ЗС РБ продовжували виконувати завдання з прикриття українсько-білоруського кордону в Брестській і Гомельській областях. У цих районах ворог вів радіоелектронну розвідку (РЕР). З території РБ залізничним транспортом вивозили пошкоджену російську бронетехніку.

На Сіверському напрямку ворог здійснював посилений контроль ділянок кордону. Тривало інженерне обладнання позицій у районах пунктів пропуску і в прикордонних районах Брянської та Курської областей. В окремих населених пунктах прикордоння Курської області РФ із Сумською областю залишалися перебувати незначні сили та засоби ЗС РФ, призначені для прикриття кордону від можливих дій ДРГ українських сил спротиву.

Інформаційні ресурси російського прикордоння проводили активну кампанію зі звинувачення України в обстрілі її населених пунктів, реалізації

іншої агресивної політики, спрямованої на укріплення у місцевого населення переконання про необхідність продовження військової агресії проти України як безпекового питання. Серед місцевого населення прикордонних районів Курської та інших областей влада активно поширювала інформацію про імовірне завдання ЗС України артилерійських ударів по об'єктах цивільної інфраструктури прикордонних районів, а також активізацію діяльності українських ДРГ поблизу спільного кордону.

Упродовж останньої декади квітня на Сіверському напрямку суттєвих змін в оперативній обстановці не відмічалось. Ознак формування противником наступального угруповання не було виявлено. Охорону ділянки українсько-російського кордону на зазначеному напрямку ворог здійснював у посиленому режимі. Було зафіксовано переміщення військової техніки ЗС РФ територією росії вздовж Державного кордону України (Сумська область). Сили і засоби його ППО були переведені на несення чергування у посиленому режимі. Також було посилено охорону штабів, вузлів зв'язку, військових містечок, арсеналів, баз і складів зберігання ОВТ і ПММ.

На Волинському і Поліському напрямках противник активних дій не здійснював. Спостерігалось нарощування систем РЕР і радіоелектронної боротьби (РЕБ) у прикордонних з Україною районах Гомельської області. В районах н. п. Клімовка та Димамерки розгорнули пости постановки радіоперешкод підрозділами зі складу 48-го окреб ЗахОК ЗС РФ. На Сіверському напрямку підрозділи прикордонної служби фсб РФ здійснювали посилену охорону українсько-російського кордону в Брянській і Курській областях.

У Чернігівській області здійснювали заходи з розмінування територій, а також документування фактів порушення росіянами законів і звичаїв війни, терору, тортур цивільного населення. У м. Чернігів сапери-водолази відшукали та знищили надпотужну авіабомбу, яка не спрацювала після скидання російським літаком-бомбардувальником на Чернігівський міст. Так, за добу 22 квітня групи піротехнічних робіт і підводного розмінування ДСНС 18 разів залучалися до

знешкодження ВНП та виявили і вилучили 214 таких предметів, зокрема 2 авіабомби: ФАБ-500 і ФАБ-250. Сапери-водолази Держспецтрансслужби керованим вибухом знищили на дні р. Десна поблизу зруйнованого російською авіацією мосту ще одну нерозірвану авіабомбу, яка заважала продовжувати відновлювальні роботи. Від початку повномасштабного російського вторгнення на Чернігівщині на той час усього було вилучено 16 267 ВНП.

Підрозділи ЗС РФ завершили вивід військової техніки й особового складу з території РБ до росії, проте ще тривало вивезення до РФ озброєння та пошкодженої військової техніки підрозділів СхідВО через Гомель у напрямку Брянська. ЗС білорусі здійснювали планові заходи бойової підготовки. До семи батальйонів ЗС РБ виконували завдання з прикриття українсько-білоруського кордону в Брестській і Гомельській областях.

Тривало перегрупування підрозділів ЦВО з районів відновлення боєздатності до східних областей України.

Росія не полишала спроб здійснення провокацій на території регіону. Зокрема 22 квітня російські війська з території РФ обстріляли українську територію на ділянці відділу “Гірськ” Чернігівського прикордонного загону. Близько десяти гранат було випущено з автоматичного гранатомета неподалік прикордонного села Сеньківка. 23 квітня російські війська влаштували провокацію на ділянці українського кордону на Сумщині. Окупанти відкрили вогонь по Білопільській, Новослобідській і Путивльській громадах.

На частині території Сумської області Силами оборони продовжувалося проведення оборонної операції, виконання завдань територіальної оборони та вирішення інших завдань у визначених операційних районах.

До кінця квітня на Волинському та Поліському напрямках стан, положення та характер дій противника суттєвих змін не зазнали. Ворог активних дій не проводив. Підрозділи ЗС РБ виконували завдання з посилення охорони ділянки українсько-білоруського кордону.

На Сіверському напрямку ворог продовжив заходи посиленої охорони пропускних пунктів на Державному кордоні України. На території Брянської області, після вибухів і пожеж на нафтобазі “Транснефти”, що сталися 25 квітня, було посилено протидиверсійні заходи. У районі н.п. Стародуб (35 км від Державного кордону України у межах Чернігівської обл.) підрозділи прикордонної служби ФСБ РФ у взаємодії з підрозділами зі складу ртб (Супонєво) 336-го ртп 32-ї д ППО здійснювали пошук розвідувальних груп ЗС України. У зв’язку із загорянням нафтобази, ракетно-артилерійського складу, м’ясокомбінату та складів “Агропромкомплекту” з 26 квітня на території Брянської області РФ продовжено підвищений “жовтий” рівень терористичної

загрози на 15 діб. Окупант продовжив обстріли Чернігівської та Сумської областей з території РФ. На Сумщині залишалася актуальною проблема мінування ЗС РФ місцевості, об'єктів інфраструктури, покинутої техніки, залишення боєприпасів після відходу окупантів з території.

Шляхом утримання відповідного комплекту військ, ворог намагався забезпечити утримання резервів ЗС України на Сіверському напрямку та не допустити їх переміщення до Східної операційної зони.

Авіація противника продовжувала завдавати ракетно-авіаційних ударів по об'єктах на території України з території РБ. За наявною інформацією, авіаційні підрозділи пкс РФ продовжили використовувати аеродром Барановичі. Засоби ППО ЗС РБ продовжують несення чергування в посиленому режимі.

Наприкінці квітня на Сіверському напрямку окупанти проводили заходи з посилення прикриття визначених ділянок кордону, до прикордонної зони у напрямку Чернігівської та Сумської областей уведено додаткові підрозділи рогсвардії.

Ворог не припиняв подальші провокаційні обстріли по об'єктах України з території РФ. Він періодично здійснював хаотичні транскордонні ракетні й авіаційні обстріли територій Сумської та Чернігівської областей, обстрілював артилерією та мінометами прилеглі до кордону населені пункти для утримання резерву сил України і не допущення його переміщення до Східної операційної зони. Так, 28 квітня росіяни обстрілювали с. Бачівськ Шосткинського району, а вранці 29 квітня з російського с. Городище по території Сумщини випустили понад 30 мінометних снарядів, які впали на околиці населеного пункту між селами Шосткинського району.

На території Чернігівської області 28 квітня росіяни тричі обстріляли з автоматичного гранатомета, а також міномета територію біля с. Сеньківка, контрольно-прикордонний пункт "Сеньківка" та групу журналістів у супроводі керівництва Чернігівського прикордонного загону.

Разом з тим, противник здійснював активну повітряну розвідку засобами БПЛА, реактивними літаками та гелікоптерами для виявлення позицій підрозділів України, здійснював диверсійно-розвідувальну діяльність.

На Сіверському напрямку підрозділи противника здійснили артилерійські обстріли позицій наших військ та інфраструктури в районах н. п. Кіндратівка, Катеринівка, Сваркове та Білокопитове. 29 квітня російський вертоліт Ми-8 обстріляв некерованими авіаційними ракетами територію Хотинської селищної територіальної громади на Сумщині.

Отже, упродовж останніх днів квітня на Сіверському напрямку зберігалася загроза завдання противником ракетно-бомбових ударів по об'єктах військової

та цивільної інфраструктури на території України. За наявною інформацією, на кінець квітня на території РБ залишилися розгорнуті російські ОТРК “Искандер-М”, а окремі авіаційні підрозділи ПКС РФ і далі базувалися на визначених аеродромах. У прикордонних з Україною районах Брянської та Курської областей ворог розмістив частину своїх підрозділів, вивдених для відновлення боєздатності.

Шляхом утримання відповідного комплексу військ ворог намагався зберігти загрози безпеці України на цих напрямках, відтягнути певну частину сил ЗС України і не допустити переміщення резервів ЗС України з Сіверського напрямку до Східної операційної зони.

СЛОБОЖАНСЬКИЙ НАПРЯМОК

Від початку повномасштабної збройної агресії, здійсненої РФ проти України, до кінця березня у ході бойових дій ЗС України повністю знищили 16 БТГр противника. На початок квітня у складі угруповань окупаційних сил до виконання бойових завдань на території України було залучено до 75 БТГр, на відновленні боєздатності перебувало до 34 БТГр.

На початок квітня на Слобожанському напрямку противник одночасно з блокуванням міст Харків і Суми продовжував перегрупування військ (сил), зокрема шляхом їх часткового виведення у райони, наближені до російсько-українського кордону. Ворог здійснював артилерійські обстріли м. Харків та інших населених пунктів області. Одночасно він проводив повітряну розвідку позицій підрозділів ЗС України із застосуванням БПЛА.

На Ізюмському напрямку противник захопив більшу частину м. Ізюм та утримував понтонні переправи через р. Сіверський Донець, на захоплених рубежах переходив до оборони, здійснював перегрупування військ з метою

створення наступального угруповання. Ворог вів бойові дії у напрямку н.п. Мала Комишуваха, був зупинений, успіху не мав.

Посилення угруповання окупаційних військ здійснювалося за рахунок окремих підрозділів 1-ї танкової та 20-ї армій. З метою нарощування угруповання військ з м. Валуйки (Белгородська обл. РФ) у район н.п. Піски (Харківська обл.) було переміщено підрозділи 106-ї пдд з метою ведення бойових дій на Донецькому напрямку.

У наступні дні основні зусилля ворога зосереджувалися на подальшому блокуванні м. Харків і продовженні наступальних дій на Ізюмському напрямку. З метою виявлення слабких місць в оборонних позиціях наших військ противник продовжував ведення розвідки.

Почалося відведення підрозділів ЗС РФ з району м. Суми. Не досягнувши мети операції на окремих напрямках, противник відмовився від наступу на Сіверському та, частково, Слобожанському напрямках.

Командування ЗС РФ здійснювало розгортання елементів оперативної побудови наступального угруповання та нарощувало систему управління. Окупаційні війська проводили перегрупування та намагалися покращити тактичне положення на окремих напрямках. Було посилено протиповітряне прикриття важливих об'єктів у районі м. Белгород і районів зосередження військ на Харківському напрямку.

3 квітня для уточнення позицій підрозділів ЗС України противник провів розвідку в районі м. Барвінкове із застосуванням БПЛА, також відновлював міст через р. Сіверський Донець у районі м. Ізюм. У самому м. Ізюм, який повністю перейшов під контроль противника, підрозділи ЗС РФ провели зачистку, здійснювали фільтраційні заходи та примусове вивезення місцевих жителів на територію РФ. Представники так званої “ДНР” почали виконувати функції місцевої “поліції”, здійснювали незаконну перевірку документів, обшуки осіб і приміщень місцевого населення.

У районі Харкова до п'яти БТГр ворога продовжували блокувати місто й обстрілювати його, здебільшого у нічний час, з РСЗВ, ствольної артилерії та мінометів великого калібру, знищуючи житлові квартали та інфраструктуру м. Харків. Для недопущення просування наших військ загарбники встановлювали мінно-вибухові загородження.

Ворог намагався відновити наступальні дії у напрямку на Слов'янськ. У напрямку на Барвінкове мав частковий успіх, просунувся на 7 км, взяв під контроль н.п. Бражківка. Також, силами до БТГр танкового полку противник наступав у напрямку на н.п. Сулигівка, успіху не мав. За наявною інформацією,

втрати 236-ї артбр 20-ї армії склали близько 20 % особового складу та ОВТ, що значно знизило інтенсивність дій бригади.

Для покращення руху військ і забезпечення переправи через р. Сіверський Донець ворог проводив роботи з відновлення мосту в м. Ізюм. Уже 3 квітня ворог став використовувати відновлену ділянку залізниці Валуйки (РФ) – Куп'янськ, а від 5 квітня – ділянки Шебекине (РФ) – Вовчанськ – с. Гусинка (Куп'янський район). Водночас здійснював ремонт залізничних мостів поблизу смт Куп'янськ-Вузловий (у напрямку міст Харків, Слов'янськ і Рубіжне) та планував відновити ще три мости: на ділянці Куп'янськ-Вузловий – ст. Курилівка (в напрямку м. Сватове Луганської обл.), Куп'янськ-Вузловий – с. Осипово (в напрямку Харкова) та на в'їзді в м. Ізюм з боку Харкова.

У н. п. Великий Бурлук, Приколотне та Федорівка (Харківська обл.) окупанти розшукували проукраїнські налаштованих жителів і незаконно їх затримали, а в м. Ізюм фабрикували доказові бази про нібито злочини ЗС України, для чого здійснювали обстріли населеного пункту та створювали вигляд “документування”.

Силами окремих підрозділів 20-ї та 1-ї танкової армій ЗахВО ЗС РФ противник продовжував здійснювати перегруповування. Для підвищення оперативності перекидання військових вантажів ворог використовував залізничне сполучення. Так, 6 квітня було зафіксовано прибуття залізничних ешелонів з ОВТ зі станції Валуйки (РФ) на залізничну станцію Куп'янськ (Україна). Разом з тим, ворог проводив активні заходи з нарощування системи управління та зв'язку в інтересах наступального угруповання військ.

До 6 квітня окупанти повністю вивели підрозділи своїх військ з території Сумської області до РФ.

Противник в основному завершив відновлення боєздатності підрозділів ЦВО у районах Брянської та Курської областей. Окремі підрозділи зі складу 6-ї, 20-ї армій, 1-ї танкової армії, берегових військ Балтійського та Північного флотів здійснювали заходи оперативного обладнання території. Головну увагу приділяли відновленню ділянок залізниці з м. Куп'янськ до міст Харків, Ізюм і Сватове. Для цього було залучено підрозділи залізничних військ 38-ї озалбр ЗахВО з Ярославля (РФ).

Ворог продовжував завдавати артилерійських, ракетних та авіаційних ударів по об'єктах інфраструктури та житлових масивах м. Харків, а також міст Дергачі, Чугуєв і Барвінкове. Так, увечері 7 квітня у районі Олексіївки, Салтівки, ХТЗ російські окупанти в черговий раз обстріляли житлові квартали та один з торговельних центрів, внаслідок чого були загиблі та поранені. Тоді ж російські війська вдарили по шляхопроводу біля залізничної станції у Барвінковому, в

результаті чого були тимчасово заблоковані три евакуаційні потяги зі Слов'янська та Краматорська. Станція Барвінкове залишалася єдиним контрольованим Україною виїздом залізницею зі Слов'янська, Краматорська та Лимана.

Ситуація у Харківській області була складною: міста Куп'янськ, Вовчанськ, Балаклія, Ізюм та низка селищ і сіл на північ від Харкова (Козача Лопань, Липці, Циркуни тощо) не контролювалися органами влади України. На територію Харківської області через неконтрольовані ділянки державного кордону продовжували переміщення додаткові підрозділи ЗС РФ (з напрямків н.п. Козача Лопань, Липці, Великий Бурлук і Дворічна). Здійснювався постійний рух ворожої військової техніки (танків, бронемашин, РСЗВ, артилерії, вантажівок і паливозаправників) у напрямку н. п. Великий Бурлук- Куп'янськ- Волохів Яр-Ізюм. Противник закріплювався на досягнутих рубежах, перегруповував війська та налагоджував логістику.

Критичним залишався Ізюмський напрямок. Російські окупанти продовжили нарощувати сили для підготовки атаки в напрямку міст Слов'янськ і Барвінкове. Ворог намагався перекинути туди велику кількість техніки.

7 квітня у Харківській області артилерія ЗС України за корегуванням БПЛА прикордонників уразили пункти забезпечення російських військ.

З метою прихованого пересування окупаційних підрозділів по території Харківської області противник посилив ведення РЕР, здійснював радіоелектронне придушення українських мереж стільникового зв'язку. На території Белгородської області окупанти розгорнули польові табори для підрозділів, які перемістили з інших операційних районів. З метою нарощування угруповання військ з Белгородської області у район н.п. Шевченкове Харківської області до 8 квітня було переміщено до двох БТГр противника.

Основні зусилля окупаційні війська продовжували зосереджувати на веденні наступу у районі м. Ізюм. Противник, здійснюючи розвідку імовірних напрямків подальших дій, вів наступ у напрямку н.п. Бражківка та Сулигівка, успіху не мав. За повідомленнями української розвідки, у ворога були наявні проблеми з МТЗ угруповання військ ЗахВО, а саме нестача запасних частин, окремих типів артилерійських боєприпасів, недосконалість системи зберігання та постачання МТЗ.

10 квітня та в наступні дні противник продовжував створення наступального угруповання військ для дій на Слобожанському напрямку з метою відновити наступ. Окремі підрозділи зі складу 6-ї армії та берегових військ Північного флоту частково блокували м. Харків. Противник завдавав систематичних ракетно-бомбових ударів, продовжував застосовувати ствольну та реактивну артилерію та для руйнування житлових масивів міст Харків,

Дергачі, П'ятихатки та інших населених пунктів області. Зокрема, 10 квітня окупанти обстріляли цивільну інфраструктуру міст Балаклія, Золочів, Дергачі, смт Пісочин, внаслідок чого були загиблі та поранені. В ніч на 11 квітня російські війська дистанційно розкидали міни уповільненої дії в Київському, Індустріальному, Немишлянському районах Харкова. Також ворог бомбив житлові квартали, парк Горького, об'єкти міської інфраструктури. У Харкові внаслідок дій ЗС РФ від початку повномасштабної агресії до 12 квітня загалом було зруйновано (пошкоджено) близько 2 тис. житлових будинків.

У районі Харкова противник зосереджував резерви, підтягував ремонтні підрозділи для забезпечення введення нових сил і підрозділів. З 10 квітня розпочалося переміщення у напрямку м. Харків підрозділів 76-ї дшд ПДВ (Псков), зосереджених у Белгородській області. Противник за допомогою БПЛА продовжував здійснювати активну розвідку українських територій на Харківському напрямку (н. п. Перекоп, Кам'янка, Бражківка, Довгий Яр, Вірнопілля, Копанка). Окупаційні війська накопичували військову техніку в районі н.п. Вовчанськ, Балаклія, Великий Бурлук, Шипувате, Шевченкове, Ізюм, Приколотне, Куп'янськ.

На Ізюмському напрямку противник намагався утримати рубежі, що були захоплені раніше, а також здійснював перегрупування військ для ведення наступальних дій на напрямках Ізюм–Слов'янськ та Ізюм–Барвінкове. Ворог поповнював запаси матеріально-технічних засобів і зосереджував увагу на утриманні понтонної переправи через р. Сіверський Донець. Для посилення угруповання сюди було переміщено окремі підрозділи 1-ї танкової армії ЗС РФ. Противник почав розгортання передового пункту управління (ППУ) ПДВ ЗС РФ. У цьому районі було відмічено перебування підрозділу 38-ї бригади управління ПДВ (Ведмежі Озера). Космічною розвідкою було підтверджено розгортання у Белгородській області польових таборів підрозділів ПДВ, які були виведені з Поліського операційного району. Зокрема у районі н.п. Старий Хутор–Казінка Белгородської обл. (за 10 км від Харківської обл.) було виявлено 1244 одиниць ОВТ і 63 військові намети.

У подальшому в районі м. Ізюм противник вів бойові дії силами підрозділів зі складу 1-ї танкової та 20-ї армій. Силами до двох БТГр ворог намагався здійснити наступ у напрямках н. п. Довгеньке та Дмитрівка, успіху не мав і відійшов на раніше зайняті позиції.

З прикордонних з Харківською областю населених пунктів здійснювалася екстрена примусова евакуація населення. Зокрема було відмічено проведення таких заходів у н.п. Муром Белгородської обл. (3 км від Державного кордону України).

У наступні дні характер дій противника суттєвих змін не зазнав. Частини і з'єднання ЗС України міцно утримували позиції, знищували ворога, не дозволяючи спрямувати великі сили до Луганської та Донецької областей. Ворог здійснював часткове блокування м. Харків. У зв'язку з неможливістю його захоплення, ЗС РФ продовжували артилерією знищувати інфраструктуру міста. Так, за добу 15 квітня у Харкові було 34 обстріли. Постраждали Московський, Немишлянський, Слобідський та Індустріальний райони. У смт Борова Ізюмського району, яке частково перебувало під окупацією, російські військові обстріляли евакуаційні автобуси з мирними жителями. Загинуло не менше 7 осіб і 27 отримали поранення.

На деяких тимчасово захоплених територіях ворог вдався до формування підрозділів так званої “народної міліції” та продовжив вчиняти протиправні дії стосовно цивільного населення. Окупанти проводили перевірки документів, особистих речей і мобільних телефонів громадян, здійснювали примусові перевірки помешкань.

Також на частині зайнятої території Харківської області ворог вивів з ладу мережу стільникового зв'язку. У м. Белгород (РФ) були розгорнуті підрозділи інформаційно-психологічних операцій (ІПсО) ЗС РФ для інтенсифікації заходів психологічного впливу на підрозділи Сил оборони України та цивільне населення Харківської області. Агресивний інформаційно-психологічний вплив був спрямований на досягнення переконання у безперспективності боротьби проти російських окупаційних військ, деморалізацію військ і населення та припинення опору.

Противник продовжив підготовку до активних дій у напрямку на Слов'янськ і Барвінкове, здійснював нарощування системи розвідки, управління та медичного забезпечення поповнював запаси. Мали місце непоодинокі випадки, коли для розвідки позицій ЗС України російські окупанти намагалися використовувати українських дітей. Зокрема загарбники встановлювали контакти із неповнолітніми через Telegram та обіцяли сплатити грошову винагороду за інформацію про позиції українських військових на території Харкова.

На територію Харківської області через неконтрольовані ділянки державного кордону продовжувалося переміщення додаткових підрозділів ЗС РФ (з напрямків н.п. Козача Лопань, Липці, Великий Бурлук і Дворічна). Було зафіксовано постійний рух ворожої військової техніки (бронемашин, танків, РСЗВ, артилерії, вантажівок та паливозаправників) у напрямку с. Великий Бурлук – м. Куп'янськ – с. Волохів Яр – м. Ізюм.

Противник закріплювався на досягнутих рубежах, здійснював накопичення та перегрупування сил, налагодження логістики для спроб

відновлення наступальних дій у напрямку м. Харкова. ЗС РФ продовжили наступ на південно-східному напрямку від м. Ізюм на міста Барвінкове, Слов'янськ і Краматорськ.

На Ізюмському напрямку окупанти основні зусилля зосередили на утриманні зайнятих рубежів і позицій у районі н. п. Суха Кам'янка, Сулигівка, Бражківка, Мала Комишуваха та Андріївка. Намагаючись покращити тактичне положення, противник протягом доби 15 квітня здійснив спробу проведення наступально-штурмових дій з метою просунутись вглиб н.п. Довгеньке. Успіху не мав, зазнав відчутних втрат. Для посилення угруповання на зазначеному напрямку з території РФ переміщено підрозділи зі складу 106-ї пдд.

Частина російських військ, що відійшла від Київського, Чернігівського та Сумського напрямків, поступово передислоковувалася (не в повному бойовому складі) на Ізюмський напрямок через Куп'янськ і готувалася до наступу. Ворог подекуди проводив інженерні роботи, готував фортифікаційні споруди, окопувався тощо. У районі безпосередньої близькості від державного кордону з Україною, на території Белгородської області здійснили розгортання вертолітних майданчиків.

На середину квітня на Слобожанському напрямку окупанти продовжували ведення бойових дій силами окремих підрозділів зі складу 6-ї та 20-ї армій, 1-ї танкової армії ЗахВО, 35-ї та 36-ї армій і 68-го армійського корпусу СхідВО, ПДВ, берегових військ Балтійського та Північного флотів.

Противник проводив перегрупування, посилював угруповання військ для активних наступальних дій. Він продовжував часткове блокування м. Харків і його обстріли із застосуванням артилерії. Поступово інтенсивність обстрілів Харкова зростала, передусім у світлий час доби. Російські окупанти 15 квітня обстріляли житловий район Харкова – ХТЗ, внаслідок чого загинули 8 осіб, серед яких дитина семи місяців, і 42 особи були поранені. Ворог постійно піддавав обстрілам низку районів міста: Салтівку, Північну Салтівку, ХТЗ, Холодну Гору та ін. З пошкоджених на той час у Харкові 2055 будівель більшість відновленню не підлягають. Загалом за добу від обстрілів російських окупантів на Харківщині загинули 11 і постраждали 74 цивільні особи, серед них 12 дітей. Тільки у Харкові та Харківському районі постраждали 60 осіб, з них 9 загинули.

У районі м. Ізюм противник основні зусилля спрямовував на утримання займаних позицій і досягнутих рубежів. З метою посилення угруповання на зазначеному напрямку були додатково розгорнуті підрозділи зі складу 35-ї армії. Загалом на Ізюмському напрямку ворог зосередив до 22-х БТГр.

ЗС України продовжували стримувати противника. На рубежі Бражківка–Сулигівка–Довгеньке Харківської області загарбники упродовж п'яти діб безуспішно намагалися вийти в район м. Барвінкове.

14–18 квітня у районі Харкова підрозділи ЗС України, міцно утримуючи позиції, продовжили стримувати противника, а на деяких напрямках просунулися вперед.

На Ізюмському напрямку агресор, діючи окремими підрозділами зі складу 1-ї танкової армії, 20-ї армії ЗахВО, 35-ї та 68-ї армій СхідВО і ПДВ, продовжив спроби наступу на напрямках Ізюм – Слов'янськ та Ізюм – Барвінкове.

Запеклі бої точилися на рубежах Бражківка – Сулигівка – Довгеньке (Харківська обл.), та Лозове – Карпівка – Нове – Ямполівка (Лиманська ОТГ, північний кордон з Харківською та Луганською областями). Зафіксовано захід окупаційних військ до н.п. Нижче Солоне та Піски-Радьківські (Харківська обл.). Окупанти намагалися взяти с. Лозове (Лиманська ОТГ Донецької обл.) з метою у подальшому разом з Оскольським угрупованням розгорнути наступ на м. Лиман.

З метою розширення плацдарму на лівому березі р. Сіверський Донець і створення умов для оперативного розгортання військ, ворог провів розвідку боєм у районах н. п. Заводи, Дмитрівка та Дібровне. Успіху не мав, зазнав втрат і відійшов.

Російські окупанти посилювали обстріл Харкова. 17 квітня вдень знову обстріляли центральну частину міста, зокрема кілька лікарень і перинатальний центр, житлові райони Салтівку, Слобідський і Немишлянський із РСЗВ та артилерії. Були пошкоджені багатоквартирні будинки та інша цивільна інфраструктура, 20 осіб поранено, 5 загиблих. За наступну добу внаслідок обстрілів окупантами житлових районів Харкова, зокрема центральної частини міста, було поранено 24 особи, 6 осіб загинули. Снаряди падали біля будинків, дитячих майданчиків і пунктів видачі гуманітарної допомоги.

Водночас українські війська здійснили кілька успішних операцій у Харківській області, відтісняючи окупантів подалі від обласного центру. Так, у результаті контрнаступу ЗС України звільнили н.п. Базаліївку та Леб'яже Чугуївського району, частину н.п. Кутузівка Харківського району. У районі с. Мала Рогань українські підрозділи просунулися далі на схід і продовжили ефективно стримувати російських окупантів на Харківському напрямку. У залишених ворогом районах фіксувалося масове мінування автошляхів, територій і будівель.

Окупанти зазнавали відчутних втрат. Зокрема реактивним вогнем 81-та оаебр під Харковом завдала потужних ударів і знищила 5 танків, 10 одиниць

бронетанкової техніки (БМП і БТР), а також колону підрозділів морської піхоти окупантів. Через брак людських ресурсів противник намагався долучити до своїх формувань місцевих жителів на тимчасово захоплених територіях Харківської області. Так, у м. Ізюм російські військові розпочали примусову мобілізацію чоловіків.

У другій половині квітня противник досяг певного ступеню готовності до активізації бойових дій у Східній операційній зоні. Російські окупаційні війська продовжили проведення повітряної розвідки на імовірних напрямках наступу. Водночас через незадовільну організацію логістичного забезпечення у російських окупаційних військ виникли проблеми з доставкою з білорусі у Белгородську область особового складу та ОВТ 35-ї армії СхідВО, а також артилерійських засобів ураження та боєприпасів для підрозділів ПДВ.

На території Харківської області було виявлено перебування підрозділів ПДВ ЗС РФ: 106-ї пдд (Тула) – у районах н.п. Веселе та Бражівка; 45-ї обр СпП (Кубінка) – у районі н.п. Бугаївка. Для розвідувального підрозділу 14-ї обр СпП СхідВО ЗС РФ, що дислокувалася поблизу м. Ізюм (Харківської обл.), формувалася партія боєприпасів та озброєння.

У Слобожанському та Донецькому напрямках агресор проводив наступальні та штурмові дії на окремих напрямках, продовжив перекидання ОВТ до України з центральних і східних регіонів РФ. Поряд з бойовими підрозділами здійснив перекидання підрозділів забезпечення. Крім того, з метою удосконалення системи МТЗ, окупанти розгорнули логістичні центри та створили польові бази ремонту і відновлення пошкодженої техніки.

На Слобожанському напрямку противник визначеним складом сил продовжував часткове блокування міста Харкова. З метою організації системи ППО наступального угруповання ворог перекинув до Харківської області додаткові зенітні ракетні дивізії ЗРК “Тор”. Водночас, у прикордонних з Україною районах Белгородської області, для прикриття основних пунктів управління, а також тилівих районів було розгорнуто зенітні ракетні дивізії С-400 та С-300.

На Чугуївському напрямку силами ЗС України досягнуто успіху у просуванні в східному та північно-східному напрямку.

На Ізюмському напрямку ворог вів наступальні дії на лівому березі р. Сіверський Донець. Підрозділи противника здійснили спробу наступу та ведення штурмових дій південніше м. Ізюм, проте успіху не мали, зазнали втрат та вимушено відступили на раніше зайняті позиції.

Для підтримки наступальних дій угруповання на зазначеному напрямку противник створив систему основних і запасних вогневих позицій для реактивної та ствольної артилерії.

Запеклі бої точилися на рубежах Бражківка – Сулигівка – Довгеньке (Харківська обл.), та Лозове – Карпівка – Нове – Ямполівка (Лиманська ОТГ, північний кордон з Харківською та Луганською областями). З ранку 17 квітня після потужної артилерійської підготовки ворог розпочав наступальні дії на рубежі с. Нове та с. Ямполівка. З боку с. Піски-Радківські (Харківська обл.) масованого удару артилерії завдали по позиціях ЗС України в с. Рубці (Лиманська ОТГ). Близько 10.00 російські війська увійшли до с. Нове, а до 12.00 українські Сили оборони відступили на висоти на північних околицях с. Торське. Противник мав намір просуватися по лінії с. Торське – смт Ямпіль, чим створити небезпеку тилам українських військ, що активно діяли в районі міст Кремінна та Рубіжне.

На території Харківської області було відмічено переміщення підрозділів зі складу з'єднань і частин 2-ї армії ЦВО: 21-ї омсбр – з району н.п. Ново-платонівка у район н.п. Борова; 30-ї омсбр – з району н.п. Нижнє Солоне у район н.п. Піски-Радківські; 15-ї омсбр – з району н.п. Першотравневе у район н.п. Чернєщина. На території Белгородської області (РФ) було завершено обладнання вертолітних злітно-посадкових майданчиків, де зосередилося понад 90 ударних і багатоцільових вертольотів.

Противник здійснив перегрупування військ на Ізюмському напрямку. В районі н.п. Дібровне він провів наступальні дії, мав частковий успіх. У районі н.п. Стара Гнилиця наступ успіху не мав, у результаті вогневого ураження ворог зазнав втрат і відійшов. Крім того, не мала успіху спроба взяття під контроль н.п. Довгеньке. Противник з втратами відступив. Як особливість, відзначено дії ворога на зазначеному напрямку у військовій формі українського зразка.

Підрозділи окупантів продовжували поповнювати запаси МТЗ з території РФ. Тривало перекидання додаткових підрозділів окупантів залізничним транспортом і комбінованим способом.

Противник розпочав активну фазу наступу у Східній операційній зоні з намаганням оточити українські війська. Головні зусилля ворог зосередив на просуванні від м. Ізюм на південь, а також на оточенні угруповання українських Сил оборони в районі міст Рубіжне, Северодонецьк, Попасна.

19 квітня підрозділи противника спробували наступати та вести штурмові дії південніше м. Ізюм, однак успіху не мали, зазнали втрат і вимушено відступили на раніше зайняті позиції. Запеклі позиційні бої точилися на рубежі Бражківка – Сулигівка – Довгеньке Харківської області. Противник зумів установити частковий контроль над н.п. Дібровне та Довгеньке.

В останню декаду квітня обстановка на Слобожанщині суттєвих змін не зазнала. На Слобожанському напрямку ворог силами до семи БТГр зі складу 6-ї армії, берегових військ Балтійського та Північного флотів, продовжував частково блокувати м. Харків, посилив вогневе ураження підрозділів наших військ та об'єктів критичної інфраструктури.

На Ізюмському напрямку противник зосередив для ведення бойових дій до 25-ти БТГр зі складу 1-ї танкової армії, 20-ї та 35-ї армій та 68-го армійського корпусу СхідВО, ПДВ ЗС РФ. Окупаційні війська продовжили наступ від м. Ізюм на міста Барвінкове, Слов'янськ і Краматорськ з метою оточення підрозділів ЗС України в Луганській і Донецькій областях. Під час просування у напрямку Ізюм – Слов'янськ для підтримки наступальних дій противник активно застосовував реактивну та ствольну артилерію. На окремих напрямках окупанти мінували дороги та мости, проводили інженерне обладнання позицій.

Окупанти продовжили переміщення нових БТГр зі складу СхідВО та ЦВО до прикордонних районів Белгородської, Воронежської та Курської областей РФ, стягували техніку за двома маршрутами: Вовчанськ – Приколотне – Куп'янськ і Валуйки – Великий Бурлук – Куп'янськ.

У рамках проведення противником наступальної операції у Східній операційній зоні відмічалось залучення до наступальних дій на Ізюмському напрямку підрозділів 5-ї армії (Уссурійськ), а на Харківському напрямку – 36-ї армії (Улан-Уде) СхідВО.

22 квітня бійці 93-ї бригади “Холодний Яр” завдали вогневого удару по підрозділах 64-ї омсбр з Хабаровського краю (РФ), що брала активну участь у масових вбивствах, катуваннях і гвалтуванні цивільного населення у м. Буча і яка почали діяти в районі м. Ізюм. Як наслідок, ворог зазнав істотних втрат.

Ситуація у Харківській області наприкінці квітня залишалася складною. Загалом із 56 ОТГ Харківської області в окупації перебували 22 громади, або 40%. На тимчасово окупованих територіях Харківської області російські війська продовжили репресії та залякування місцевих жителів. Так, у м. Вовчанськ вони вивезли один із заводів на територію РФ, а у приміщеннях заводу влаштували катівню, де людей піддавали тортурам, знущанням, змушували співпрацювати, ставати до лав ЗС РФ. Також російські окупанти викрадали чоловіків призовного віку задля поповнення обмінного фонду та підготовки в якості “військовополонених” до так званих “парадів перемоги” 9 травня. Противник формував загони для встановлення “нового порядку”. До складу таких формувань залучали колишніх правоохоронців, невдоволених українською

владою, та кримінальні елементи. Представники зазначених підрозділів мали повноваження ліквідовувати підозрілих осіб.

Окупанти також продовжували проводити так звані “фільтраційні заходи” співробітниками фсб і росгвардії в окремих населених пунктах, тимчасово непідконтрольних українській владі. Жертвами рашистів найчастіше ставали чоловіки призовного віку, ветерани АТО/ООС, колишні військові та правоохоронці, проукраїнські активісти. У населення вилучали транспортні засоби та мисливську зброю. За допомогою різних засобів, переважно підкупом, силою та залякуваннями, ворог намагався схилити представників місцевої влади до співпраці та участі в діяльності окупаційних адміністрацій.

Загарбники намагалися деморалізувати місцеве населення, поширюючи неправдиву інформацію про нібито цілеспрямоване відключення українською стороною захоплених населених пунктів від мереж електропостачання та про окупацію обласного центру. Одночасно окупанти посилили контроль за телефонними й Інтернет-мережами, для чого у Харківській області встановили обладнання російського мобільного оператора “Мегафон”. Ворог розповсюджував російськомовні газети та запроваджував власне радіомовлення, де поширювалися антиукраїнські матеріали. З цією метою, окупантами створено Telegram-канали (“Харьков наш”, “Харьков Z”). Крім того, вони намагалися запровадити російські рублі й агітували людей для здійснення закупівель їздити до РФ.

Російські окупаційні війська продовжували здійснювати протиправні дії на захоплених територіях Харківської області. За наявної інформацією, противник здійснював примусовий вивіз населення на територію РФ і незаконне утримання громадян України, піддавав їх катуванням і тортурам. Окупанти розповсюджували дезінформацію про захоплення Харкова, Києва та Запоріжжя.

На території, підконтрольній українській владі, ворог намагався активізувати протиукраїнські сили, організувати диверсійні акти, чинив протиправні дії і, діючи в інтересах загарбників, створював таємні склади. Так, у Харкові силами СБУ було викрито прихований склад танкових запчастин, які призначалися російським загарбникам. Сумарна вартість виявленого майна складала близько \$ 1,5 млн.

Противник вживав заходів щодо доукомплектування своїх підрозділів, що зазнали втрат під час бойових дій, технікою. Зокрема за рахунок зняття її зі зберігання на складах і базах військових округів. Транспортування техніки на територію України здійснюється зазвичай залізничним транспортом. З метою нарощування угруповання військ окупанти перекинули з території Белгородської області до міста Ізюм дві БТГр зі складу 76-ї дшд ПДВ. Крім

того, у районах населених пунктів Белгородської області противник розгорнув два ракетних дивізіони ОТРК “Искандер-М”.

Відзначалася активізація наступальних і штурмових дій підрозділів противника в районах н. п. Пашкове, Довгеньке та Велика Комишуваха. Ворог успіху не мав і зазнав втрат. Тривали запеклі бойові дії. 25 квітня противник на напрямку Ізюм – Лозова оволодів північно-східною околицею н.п. Велика Комишуваха, а також взяв під контроль н.п. Заводи.

Ворожі підрозділи здійснили спробу наступу на позиції Сил оборони України на напрямках Бражківки та Довгенького. Успіху не мали, зазнали втрат та відійшли. Також окупанти безуспішно намагалися взяти під контроль основні об’єкти Великої Комишувахи.

На напрямку Ізюм – Барвінкове здійснено безуспішну спробу наступу в районі н.п. Нова Дмитрівка.

Станом на 26 квітня південніше м. Ізюм перебувало до 10 БТГр російських окупаційних військ, у т. ч. три танкових БТГр, п’ять мотострілецьких БТГр і дві БТГр від ПДВ у готовності до проведення штурмових дій.

Внаслідок вибухів, що мали місце 27 квітня на складах боєприпасів, розташованих у районі н.п. Стара Нелідовка (Белгородська обл.) один російський військовослужбовець загинув, 20 отримали поранення.

ЗС РФ продовжили розгортання значного угруповання засобів ППО на Ізюмському та Харківському напрямках з метою взяти під свій контроль м. Лиман та смт Ямпіль. Тривало накопичення військової техніки ЗС РФ у населених пунктах Харківської області (Вовчанськ, Балаклея, Великий Бурлук, Шипувате, Шевченково, Ізюм, Приколотне, Куп’янськ) через неконтрольовані ділянки державного кордону. Здійснювався постійний рух ворожої військової техніки, продовжувалося переміщення додаткових підрозділів з напрямків н.п. Козача Лопань, Липці, Великий Бурлук та Дворічна.

Тривали бої на Ізюмському напрямку (Барвінкове, Довгеньке, Кам’янка). 28 квітня ворожі підрозділи намагалися наступати на позиції Сил оборони України на напрямках Бражківки та Довгенького. Успіху не мали, зазнали втрат і відійшли. Також окупанти безуспішно намагалися взяти під контроль основні об’єкти Великої Комишувахи. У трикутнику н. п. Бугаївка – Веселе – Підвисоке (Харківська обл.) продовжував функціонувати тилловий пункт управління (ТПУ) для усього Ізюмського угруповання.

Війська противника спрямовували зусилля на те, щоб найближчим часом взяти під свій контроль м. Лиман і смт Ямпіль та вийти на дорогу Т0513 з метою ускладнення логістичного забезпечення Северодонецького угруповання ЗС України.

Ворог продовжував зосереджувати сили і засоби як на тимчасово зайнятих територіях Харківської області, так і у Белгородській області, у безпосередній близькості до державного кордону України. До району н.п. Волохів Яр окупанти перемістили підрозділи 55-ї омсбр 41-ї армії ЦВО, а до м. Ізюм – підрозділи 5-ї отбр 36-ї армії СхідВО.

Здійснювалося нарощування системи ППО, ведення повітряної розвідки позицій підрозділів ЗС України із застосуванням БПЛА. Наприкінці місяця на Ізюмському напрямку окупанти здійснювали розвідку позицій Сил оборони України, намагалися розвинути наступ у напрямках н. п. Велика Комишуваха, Барвінкове та Слов'янськ, проте успіху не мали. Ворог діяв з рубежів Яцьківка – Кримки – Зелена Долина – Ставки – Зарічне – Ямпіль – Кременна, вів постійний артилерійський вогонь, використовував авіацію, обстрілював с. Олександрівка та м. Лиман. Противник проводив перегрупування та поповнення резервами.

Українські військові стримували наступ противника на низці напрямків і, водночас, на окремих з них проводили наступальні дії. В останні дні квітня ЗС України звільнили від окупантів стратегічно важливий пункт на трасі Харків–Белгород (РФ) н. п. Руська Лозова, та отримали повний контроль над н. п. Кутузівка. У результаті наступу підрозділів Сил оборони України на Харківщині 30 квітня було відновлено контроль над н. п. Верхня Роганка, Слобідське та Прилесне.

Таким чином, до кінця квітня на Слобожанському напрямку ворог продовжував частково блокувати м. Харків, обстрілював об'єкти інфраструктури та житлові будинки Харківщини, намагався провести розгортання додаткових артилерійських підрозділів. На Ізюмському напрямку противник, діючи силами підрозділів зі складу 1-ї танкової армії, 20-ї армії ЗахВО, 35-ї армії, 68-го армійського корпусу СхідВО та ПДВ, основні зусилля зосереджував на веденні розвідки та завданні вогневого ураження підрозділам ЗС України.

СХІДНА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

Після поразки, завданої російським військам під час Київської стратегічної оборонної операції 24 лютого – 2 квітня 2022 р., російське командування змушене було відступити з території Київської, Чернігівської, Сумської та частини Харківської областей України.

Розуміючи, що досягнути стратегічного успіху шляхом одночасних активних наступальних дій на всіх операційних напрямках російські війська неспроможні, мати на всіх напрямках одночасно рішучу перевагу при тому

співвідношенні сил, що склалося, російські сторона не може, воєнно-політичне керівництво РФ прийняло рішення зосередити основні зусилля на розгромі угруповання Об'єднаних сил, оволодінні всією територією Донецької та Луганської областей, продовжити наступ з метою захоплення м. Запоріжжя та Дніпра. Після виконання цього завдання планувалося перенести зусилля для подальшого наступу в напрямку Миколаїв – Одеса для ізоляції України від Чорного моря та виходу до території невизнаної ПМР. Досягнення мети передбачало насамперед оточення та розгром угруповання Об'єднаних сил.

Для реалізації цього стратегічного замислу російське керівництво вживало упродовж квітня низку заходів. Насамперед відбувався процес створення ударних угруповань військ та їх поповнення особовим складом, ОВТ, запасами МТЗ тощо. Для цього у глибині країни створювалися БТГр, що перекидалися залізничним шляхом на територію Белгородської, Воронежської і Ростовської областей та тимчасово окуповану територію АР Крим. З території РБ та Брянської області РФ були відведені угруповання військ, що відступили з України для відновлення боєздатності та подальшого переміщення на тимчасово окуповану територію Харківської, Луганської і Донецької областей. Проводилися мобілізаційні заходи як на тимчасово окупованих територіях, так і в РФ. Проте, суттєво змінити складну ситуацію вони не змогли як через зменшення бажання громадян РФ брати участь у війні з незрозумілих їм причин і високими ризиками для себе, так і через низьку якість мобілізованого контингенту на окупованих Донеччині та Луганщині (вік, відсутність бойового досвіду, стан здоров'я, небажання воювати у складі непідготовлених і неоснащених відповідним чином частин і підрозділів).

Однією з проблем російських військ, з якими вони зіткнулися з початку війни, була нераціональна система управління. Практично на кожному напрямку війська, виділені зі складу різних армій та інших силових структур, діяли самостійно, в діях противника відчувався брак організації взаємодії та

єдиного управління для реалізації стратегічного замислу. Для подолання такої ситуації, але, ймовірно, для спрощення пошуку відповідального за майбутній провал у разі, якщо він відбудеться, 8 квітня 2022 р. командувачем “спеціальною військовою операцією” був призначений командувач ПівдВО генерал армії О. Дворніков.

Російське командування намагалося вирішити таку системну проблему ЗС РФ, як організація логістики. Саме незадовільна організація логістики стала однією із причин невдач російських військ і зриву плану операції упродовж лютого–березня 2022 р. З цією метою на тимчасово окупованих територіях створювалися бази, на яких розміщували оперативні запаси МТЗ, нарощували сили і засоби військового ремонту та технічного забезпечення, всіма силами відновлювали залізничні шляхи, використовували захоплені аеродроми, інші об’єкти транспортної інфраструктури. В інтересах майбутньої операції використовували, зокрема аеродроми Мелітополь, Чаплинка, морські порти Генічеськ, Бердянськ. Розуміючи значення цих елементів системи логістики противника, українські Сили оборони намагалися всіма силами і способами зірвати планомірний процес організації тилового і технічного забезпечення, виводити з ладу або знищувати ключові елементи, що мають важливе значення для противника. Так, 28 квітня був підірваний важливий залізничний міст у Мелітопольському районі Запорізької області. 29 квітня на окупованій Донеччині між населеними пунктами Райгородок і Лиман, неподалік Слов’янська, аналогічно був знищений залізничний міст через р. Сіверський Донець. В останньому випадку по мосту у цей час проходив ворожий потяг, імовірно, з вантажем військового призначення.

Неодноразово в офіційних заявах для ЗМІ Генерального штабу ЗС України проходила інформація про завдання вогневих ударів і успішне ураження складів з ПММ, боєприпасами, іншими МТЗ, районів розгортання ремонтно-відновлювальних частин і підрозділів противника у глибині його оперативної побудови. Крім того, упродовж квітня на базах ПММ та арсеналах, особливо на

території Брянської, Белгородської та Курської областей (РФ) неодноразово виникали пожежі, що призводили до втрат десятків тисяч тон пального та боєприпасів. Так, вранці 25 квітня на нафтобазах у м. Брянськ сталося дві пожежі. Перша пожежа сталася на площі 1,5 тис. кв. м на території нафтобази “Транснефть Брянськ – Дружба”. У соцмережах жителі міста повідомляли, що чули кілька вибухів, після чого почалася пожежа. Друга пожежа сталася на території військової частини 55443-90 (2-а філія 3783-й комплексної бази МТЗ (служба пального). Крім цього, напередодні – 22 квітня, неподалік Брянська було пошкоджено залізницю, що веде до військової частини.

Російські офіційні особи звинувачували у цьому Україну, не зважаючи на те, що більшість таких об’єктів знаходилися поза межами зон досягнення вогневих та інших засобів, що перебувають на озброєнні ЗС України. Україна жодного разу не визнала свого втручання у функціонування об’єктів МТЗ ЗС РФ. Можемо припустити, що загальне зниження дисципліни, зокрема військової, трудової та технологічної, стосується особового складу частини та цивільного персоналу і таких важливих об’єктів. У будь-якому випадку, росіяни жодного разу публічно не оголосили результатів розслідувань цих інцидентів, тому робити висновки щодо їх причин дещо передчасно.

Замисел російського командування для української сторони був доволі очевидним і полягав у завданні ударів по напрямках, що сходяться. Для цього

упродовж місяця створювались ударні угруповання. В районі м. Ізюм зосереджувалось угруповання у складі до двадцяти двох БТГр. Воно мало завдати один удар на південний захід у напрямку Ізюм – Барвінково – Гуляйполе, з подальшим наступом у напрямку Запоріжжя – Кривий Ріг. Інший – у напрямку Краматорськ – Слов'янськ. З півдня противник з району Василівка – Пологи мав наступати на зустріч ізюмському угрупованню, чим і мало бути досягнуто оточення українських військ.

Одночасно війська противника у складі 1-го, 2-го АК так званої Народної міліції ЛДНР за підтримки частини сил 8-ї А ПівдВО вели активні дії по всій лінії зіткнення у Донецькій і Луганській областях, намагаючись прорвати оборону Об'єднаних сил, зосереджуючи свої зусилля на захопленні м. Попасна, Рубіжне, Кременна та інших і просунутись у напрямку міст Слов'янськ, Краматорськ і Северодонецьк. Крім того, діями цього угруповання противник намагався скувати українські війська, не дозволити їм здійснювати маневр, покращувати своє тактичне положення тощо.

Упродовж квітня у Східній операційній зоні дії противника були спрямовані на підготовку наступальної операції та створення сприятливих умов для її проведення. З цією метою нарощувалися угруповання військ, запаси МТЗ, посилювалося угруповання ППО, вдосконалювалося інженерне забезпечення.

З початку місяця війська противника активізували наступальні дії на кількох напрямках одночасно. Особливо активно противник вів наступ у напрямку Слов'янськ – Краматорськ – Покровськ з намаганням одночасно просунутися у

напрямок Лозова – Павлоград на півночі та Гуляйполе – Павлоград на півдні для відрізання угруповання ЗС України в районі ООС від шляхів забезпечення. Ворог вживав активних зусиль по захопленню Маріуполя. Противник продовжував зосередження військової техніки на Оріхівській та Гуляйпольській ділянках фронту.

Тривали запеклі вуличні бої в Маріуполі, захисники якого скували доволі значні сили, постійно завдаючи противнику втрат і відволікаючи його ресурси, необхідні на інших напрямках. Крім того, відсутність контролю над Маріуполем не давало можливості організувати безперешкодного сполучення Криму з територією РФ, використовувати морський порт міста, здійснювати маневр військами вздовж фронту у глибині. На початку квітня українські війська утримували контроль над трьома районами міста: частиною Лівобережного – вздовж металургійного комбінату “Азовсталь”, частиною Кальміуського – вздовж металургійного комбінату імені Ілліча та Приморський райони.

РВіА противника, кораблі ВМФ та авіація постійно завдавали ударів як по військах на лінії безпосереднього зіткнення, так і по об’єктах у тилу країни. Насамперед противник намагався уразити позиції артилерії Об’єднаних сил, елементи систем управління, МТЗ, транспортної інфраструктури. Під постійним вогневим впливом противника перебували населені пункти, передусім на лінії зіткнення. З метою захисту цивільного населення регіону центральні органи виконавчої влади, місцеві військово-цивільні адміністрації намагалися організувати та провести евакуацію. Російські війська намагалися зірвати евакуаційні заходи. Так, уранці 8 квітня противник завдав ракетного удару ТРК

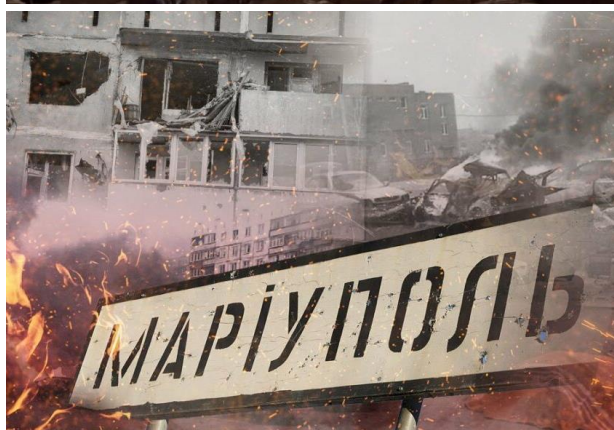
“Точка-У” по залізничному вокзалу Краматорська. Це був цілеспрямований удар по інфраструктурі залізниці та жителях міста. Під час ракетного удару на вокзалі перебували тисячі жителів Донеччини, що очікували евакуації до більш безпечних регіонів України.

Найбільшу активність авіація противника проявляла у Маріуполі, особливо після того, як у його захисників були вичерпані запаси засобів ППО, насамперед ПЗРК. У таких умовах ударні літаки і вертольоти завдавали ударів не зустрічаючи протидії, проте навіть за таких умов російські війська упродовж місяця не змогли розгромити українські війська, які обороняли місто. Єдиним успіхом, якого вони досягли, стала ізоляція захисників Маріуполя у трьох районах міста. 13 квітня частина сил 36-ї обрмп, не маючи можливості утримувати позиції в районі заводу “Азовмаш” у результаті успішно спланованої і проведеної спільно з підрозділами полку “Азов” операції прорвалася на територію комбінату “Азовсталь”, де продовжували утримувати оборону.

Російським військам не вдалося взяти штурмом комбінат “Азовсталь”. Намагаючись знищити українських захисників іншими способами, російська дальня авіація з середини квітня стала завдавати авіаційних ударів по комбінату групами літаків Ту-22М3 із застосуванням фугасних авіаційних бомб ФАБ-3000. Відмічено випадок застосування 11 квітня невідомої отруйної речовини для ураження особового складу, що тримав оборону на комбінаті з опорою на систему підземних інженерних комунікацій. Таким чином, йдеться про перший підтверджений випадок застосування зброї масового ураження (ЗМУ), заборонений відповідними міжнародними конвенціями, учасником яких є РФ, що є грубим порушенням міжнародного права, законів і звичаїв ведення війни.

Крім того, з українськими військовослужбовцями у підземних спорудах “Азовсталі” переховувалися цивільні мешканці разом з дітьми та поранені особи, пропозиції про евакуацію яких російське командування ігнорувало або відхиляло.

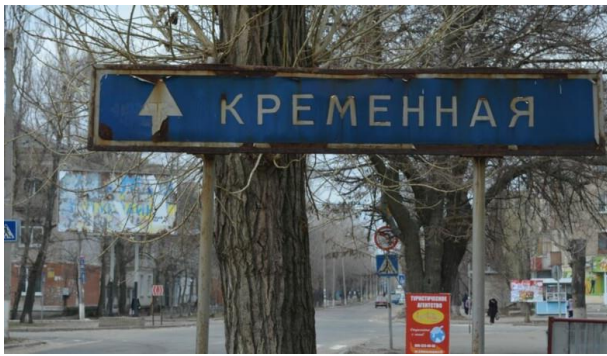
Захисники Маріуполя продовжували вести активну оборону. З метою концентрації сил, врятувати від знищення особовий склад Державної прикордонної служби, Національної поліції, підрозділів інших складових Сил оборони України, що оборонялися у районі морського порту, полком Азов і підрозділами морської піхоти 20 квітня була проведена операція по їх евакуації на територію комбінату “Азовсталь”. З порту було виведено до 500 українських вояків. Таким чином, станом на 30 квітня оборона Маріуполя продовжувалася, противник змушений був відволікати для захоплення міста значні сили, постійно завдавав втрат. Очевидно, що навіть у випадку відведення частини сил, ворожі підрозділи після важких боїв потребували відновлення боєздатності, що не дозволяло негайно застосувати їх на потрібному напрямку для виконання не менш важливих бойових завдань.

На інших напрямках наступ російських військ відбувався вкрай повільними темпами та супроводжувався великими втратами при незначних результатах або взагалі без досягнення успіху. До 18 квітня російські війська практично не просунулися на жодному з напрямків, проте продовжували зазнавати втрат у живій силі та ОВТ.

До 18 квітня проти угруповання Об'єднаних сил противник зосередив угруповання військ зі складу 1-ї гв. ТА, 6-ї, 20-ї, 35-ї, 36-ї А, 68-го АК, підрозділів зі складу з'єднань і військових частин ПДВ, берегових військ Балтійського та Північного флотів. На території ЛДНР були зосереджені 1-й і 2-й АК, частина сил 8-ї А. На південному напрямку до наступу готувалися війська 58-ї, 49-ї А, берегових військ Чорноморського флоту. Таким чином, противник створив ударні угруповання, які одночасними ударами за напрямками, що сходяться, мали оточити та досягти розгрому угруповання Об'єднаних сил і створити умови для розвитку наступу як на Лівобережжі Дніпра, так і в інших напрямках з метою досягнення стратегічних цілей.

Від 18 квітня наступальні дії російських військ суттєво активізувалися. Певне просування відмічалось у напрямках Ізюм – Барвінкове, наприкінці місяця після тривалих боїв був захоплений н.п. Кремінна на північний схід від Слов'янська. Упродовж всього квітня противник намагався вести активний наступ на Рубіжне та завдавав масованих ракетно-артилерійських ударів по Сєверодонецьку. Водночас за увесь час бойових дій на цій ділянці фронту противникові вдалося зайти лише в н.п. Новотошківське, що за 30 км від Лисичанська.

Попри всі спроби противника атакувати на Попаснянському, Авдіївському, Курахівському та Вугледарському напрямках, лінія фронту на Донеччині залишається незмінною.

Відсутність відчутних успіхів за два тижні наступу примусила вище воєнно-політичне керівництво особисто очолити війська на напрямку, де був досягнутий найбільший тактичний успіх, який не вдалося розширити до оперативного. 28 квітня в район м. Ізюм прибув начальник Генерального штабу ЗС РФ генерал армії В. Герасимов для особистого керівництва операцією. Проте, навіть безпосереднє втручання представників вищого воєнно-політичного керівництва не призвело до рішучих успіхів і засвідчило, швидше всього, про наявність певних проблем в управлінні військами на стратегічному й оперативному рівнях. Інакше пояснити особистий приїзд і втручання начальника Генштабу в управління операцією доволі важко.

Таким чином, упродовж квітня 2022 р. пріоритетна увага російського командування була перенесена на схід України. Підготовка і початок наступу російських військ у Східній операційній зоні стали основним змістом воєнних дій російсько-української війни. Противник вживав заходів з нарощування ударних угруповань як за рахунок резервів, так і шляхом відновлення боєздатності та перекидання військ з інших напрямків, передусім тих, що відступили після невдалої спроби захоплення Києва та північних областей України. Російське командування намагалося вдосконалити систему управління та всебічного забезпечення, посилювало угруповання сил ППО. Спроби встановити повний контроль над Маріуполем, що дало б, крім очевидних оперативних переваг, можливість продемонструвати своєму суспільству бодай-якусь перемогу, не дали позитивного результату. Незважаючи на важкі втрати, справжню гуманітарну катастрофу у місті, українські захисники не лише продовжували чинити опір, але й робили це активно, завдаючи противнику постійних втрат, сковуючи значні сили.

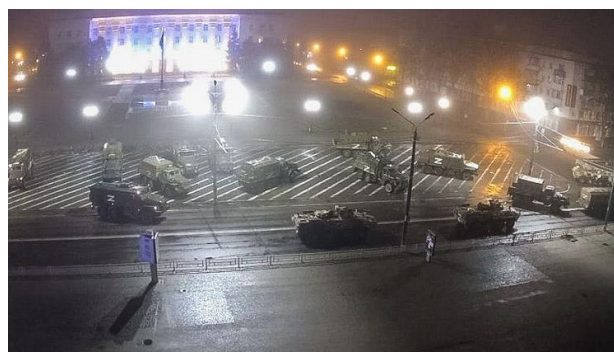
Розпочатий 18 квітня наступ російських військ розвивався надзвичайно повільними темпами, не призводив до рішучих успіхів. Здійснити прорив оборони українських військ і вийти на оперативний простір ворожим військам до кінця квітня так і не вдалося. Це свідчить про нездатність російського командування готувати та проводити операції з урахуванням останніх досягнень воєнної теорії і практики, враховуючи світовий і власний досвід та раціонально використовувати спроможності своїх військ, що мають чисельну перевагу та значну кількість сучасного ОВТ, достатню кількість необхідних МТЗ. Отже, незважаючи на окремі тактичні позитивні результати російським військам упродовж квітня 2022 р. не вдалося досягнути або створити передумови для досягнення рішучих успіхів оперативного, а тим більше стратегічного масштабу.

ТАВРІЙСЬКИЙ НАПРЯМОК

Станом на кінець березня 2022 р. у межах Таврійського напрямку точилися бої місцевого значення з метою покращення тактичного становища окремих підрозділів і створення умов для ведення подальших наступальних (контр-наступальних) дій. Противник у складі частини сил 58-ї А, 22-го АК та угруповання ВПС упродовж всього березня спрямував свою діяльність на створення ударного угруповання з метою оточення угруповання Об'єднаних сил і неодноразово намагався розгорнути наступ у напрямку Запоріжжя з

метою його захоплення. Незважаючи на чисельну перевагу у живій силі, ОВТ і в наслідок важких боїв та успішних оборонних дій українських військ станом на кінець березня противнику не вдалося досягнути суттєвих успіхів на цих напрямках. Отже, на початок квітня основним завданням противника у межах Таврійського напрямку залишалося проведення сухопутної наступальної операції з метою захоплення/оточення Запоріжжя та Дніпра.

Упродовж 1–3 квітня противник продовжував здійснювати перегрупування військ (сил) з метою створення ударного угруповання для ведення наступальних дій у межах Запорізької області. Одночасно російські війська вживали заходів щодо нарощування системи вогневого ураження, ППО та логістичного забезпечення, відновлення боєздатності підрозділів після запеклих боїв, поповнення боєприпасів, ПММ і МТЗ.

Значні сили російських військ зосереджувалися поблизу Оріхова, в район якого із Василівки та Токмака було переміщено значну кількість ОВТ (понад

200 од.) та з якого й планувалося розпочати наступ. Водночас російські окупаційні війська продовжували періодично здійснювати артилерійський обстріл Оріхова та шукати слабкі місця в обороні українських військ на цьому напрямку.

Водночас на тимчасово окупованих українських територіях у Запорізькій та Херсонській областях підрозділами росгвардії РФ у рамках адміністративно-поліцейського режиму продовжувалися репресивні та фільтраційні заходи по відношенню до місцевого населення. Крім цього, російські окупаційні війська намагалися створити так звані “підрозділи народної міліції” з числа місцевих мешканців, які підтримали війська агресора. З цією метою, зокрема 2 квітня окупаційні війська ЗС РФ розпочали створення “підрозділу народної міліції м. Токмак”, що частково їм вдалося реалізувати. 4 квітня війська противника вийшли на лінію в Запорізькій і Донецькій областях, яка простягалася на схід від Василівки до Токмака, Тарасівки, Пологів, Чкалового, Любимівки, Рівнопіля, Валер’янівки та Новотроїцького, та приступили до інженерного обладнання зайнятих позицій. Включно до 12 квітня російські окупаційні війська на окремих напрямках намагалися покращити тактичне положення, епізодично вели наступальні дії та періодично здійснювали вогневий вплив на позиції українських військ. Разом з тим, головні їх зусилля зосереджувалися на створенні ударного угруповання для проведення наступальних дій у межах Запорізької області з подальшим виходом на позиції Об’єднаних сил. Для цього противник вживав заходів щодо укомплектування підрозділів особовим складом, ОВТ, поповнення боєприпасів і ПММ. У цей період відмічалася активізація військових переміщень противника у Таврійського напрямку. Так, тільки 6 квітня спостерігалось прибуття колон військової техніки противника до Чернігівки, Токмака та Молочанська. Також, незважаючи на періодичні обстріли з боку ЗС України аеродрому неподалік Чорнобаївки, російські окупаційні війська продовжували використовувати його у власних цілях, переміщуючи туди військову техніку альтернативним маршрутом через Зимівник.

Разом з тим, російські окупанти у межах Таврійського напрямку продовжували встановлювати контроль над територією, використовуючи для цього місцеві органи влади, правопорядку тощо. Крім того, окупантам вдалося приєднати телекомунікаційну систему лівобережної частини Херсонської області до Кримської.

Упродовж 13–15 квітня противник продовжував утримувати зайняті позиції, на окремих напрямках намагався, проте безуспішно, покращити тактичне положення, здійснював систематичний вогневий вплив на позиції

українських військ, продовжуючи вживати заходів з відновлення боєздатності та поповнення запасів ОВТ, боєприпасів і ПММ. На окремих напрямках у Запорізькій області противник став інтенсивно використовувати інфраструктуру української залізниці для логістичного забезпечення своїх військ, зокрема залізничні станції Токмака та Мелітополя.

16 квітня противник намагався здійснювати вогневий вплив та вести штурмові дії на більшості напрямків у межах Таврійського напрямку, зосереджуючи свої основні зусилля на північ у напрямку Покровського (Дніпропетровська область) з метою оточення та знищення угруповання військ Об'єднаних сил. Бойові дії відзначалися великою напруженістю та значними втратами противника. Не досягнувши успіху, російські війська були зупинені та на окремих напрямках перейшли до оборони.

Наступної доби російські окупаційні війська вживали заходів з відновлення боєздатності, поповнення боєприпасів і ПММ, одночасно проводили розвідку, здійснюючи вогневий вплив на позиції наших військ, а також інженерне обладнання зайнятих позицій. Основні зусилля окупантів були спрямовані на підготовку до відновлення найближчим часом наступальної операції на Запорізькому напрямку.

Протягом 18–19 квітня у межах Таврійського напрямку російські окупанти активізували наступальні дії уздовж всієї лінії зіткнення, зосереджуючи основні зусилля у напрямку Василівка–Оріхів–Гуляйполе, проте зазнавав рішучої

відсічі українських військ. Після важких і кровопролитних боїв противника зупинили, а на окремих ділянках відкинули зі значними для нього втратами. Після невдалого наступу, російські окупаційні війська протягом двох діб продовжували обстрілювати передові позиції наших військ і шукати слабкі місця в обороні по всій лінії зіткнення, зосереджуючи основні зусилля на утриманні зайнятих рубежів. Водночас, противник вживав заходів з подальшої підготовки до проведення наступальної операції у південних регіонах нашої держави та покращення свого тактичного положення у Херсонській області.

Противник, після часткового відновлення боєздатності своїх окремих підрозділів та поповнення боєприпасів і ПММ 22 квітня знову здійснив спробу проведення наступальних дій у межах Запорізької та Херсонської областей, однак, безуспішно. 25 квітня противник, посиливши обстріли наявними у нього засобами вогневого ураження, намагався розвинути наступ у напрямку Запоріжжя, однак успіху не мав.

Зазнавши суттєвих втрат, російські окупаційні війська до кінця квітня вимушені були відмовитися від наступальних дій, безуспішно намагаючись покращити своє тактичне положення, зосередитись на утриманні зайнятих раніше рубежів та їх інженерному обладнанні. Водночас, противник постійно здійснював вогневий вплив на позиції наших військ практично по всій лінії зіткнення.

Разом з тим, керівництво РФ продовжувало на тимчасово окупованій території формувати військово-цивільні адміністрації. Так, на півдні України противник розпочав підготовку зі створення квазідержавного утворення на території Херсонської області – так звану “Херсонську народну республіку”. Проте, реалізувати ці наміри завдяки демонстрації проукраїнської позиції місцевим населенням Херсонської області окупантові не вдається.

Варто зазначити, що в областях Таврійського напрямку, які перебувають під тимчасовою окупацією, місцеві патріоти продовжують чинити збройний опір окупантові. Так, у м. Мелітополь знищено близько 100 російських загарбників. Інформацію щодо точної кількості вбитих та обставини їх смерті окупаційна адміністрація ретельно приховує, однак відомо, що окупанти не можуть знайти причетних до знищення росіян.

Отже, протягом квітня ситуація у регіоні не зазнала суттєвих змін. Підрозділи російських окупаційних військ продовжували тактику закріплення на позиціях переважно без активних наступальних дій, проте зосереджують свої зусилля на вогневому ураженні позицій Сил оборони України вздовж лінії зіткнення. Крім того, противник продовжував нарощування наявного військового потенціалу, відновлення боєздатності окремих підрозділів,

поповнення боєприпасів, ПММ і МТЗ. Водночас, у квітні мали місце наступальні дії у напрямку Запоріжжя, які в результаті призвели до втрат та успіху не мали.

На тимчасово окупованій українській території противник продовжував здійснювати заходи щодо встановлення контролю над захопленою територією, використовуючи для цього місцеві органи влади, правопорядку, колаборантів тощо.

ПІВДЕННОБУЗЬКИЙ І БЕСАРАБСЬКИЙ НАПРЯМКИ

Упродовж квітня 2022 р. на Південнобузькому операційному напрямку зберігалася напружена обстановка. Після невдалих спроб розвинути наступ у напрямках Миколаїв, Одеса з метою позбавлення України виходу до Чорного моря та виходу на кордон з невизнаною ПМР і Кривий Ріг, Запоріжжя з подальшим виходом до м. Дніпро, зазнаних втрат у живій силі й ОВТ противник змушений був закріпитися на досягнутих рубежах, проводити заходи з відновлення боєздатності своїх військ, удосконалення інженерного забезпечення, наросування систем управління, вогневого ураження, ППО та логістики. Виходячи з аналізу дій надводних сил ЧФ РФ, можна стверджувати, що російське командування для забезпечення високих темпів ведення наступу проводило підготовчі заходи до висадки морських десантів у районах міст Миколаїв та Одеса. Проте, заходи українського командування щодо посилення берегової оборони, неготовність ЧФ до висадки морського десанту, зокрема через втрати, що зазнавали частини морської піхоти та бойових кораблів, що мали забезпечувати перехід морем, висадку та вогневу підтримку і ППО десанту мінімізували цю загрозу. Станом на кінець квітня ймовірність висадки противником морського десанту у визначених районах зменшилась, хоча повністю ігнорувати можливість висадки морського десанту не варто.

Значною проблемою для російського командування залишається логістика. Особливості розвитку інфраструктури на Південнобузькому напрямку є відносно мала кількість об'єктів, на базі яких можна створити логістичні хаби для МТЗ угруповання військ оперативного масштабу. Найбільш придатним об'єктом залишається аеродром Чорнобаївка, який упродовж лютого–березня 2022 р. неодноразово ставав ціллю для ударів українських ракетних військ і артилерії (РВіА). Упродовж квітня російські війська намагалися використовувати цей аеродром як для базування армійської і тактичної авіації, так і логістичного хабу. Це у повній мірі було використано українськими Силами оборони, що завдали по

аеродрому вісім вогневих ударів, у наслідок яких противник зазнав значних втрат у живій силі, ОВТ і запасах МТЗ.

Бойові дії на Південнобузькому напрямку упродовж квітня 2022 р. характеризувалися тактичним розмахом і мали на меті покращення тактичного положення та створення умов для подальшого розвитку наступу у глибину. Як результат, українським військам в основному вдалося утримати противника в адміністративних кордонах Херсонської обл. із західного напрямку та стримати його просування у напрямку Запоріжжя та Кривого Рогу. Українськими Силами оборони було звільнено 15 населених пунктів Херсонської обл., при цьому територіальних втрат на інших напрямках українська сторона практично не зазнала.

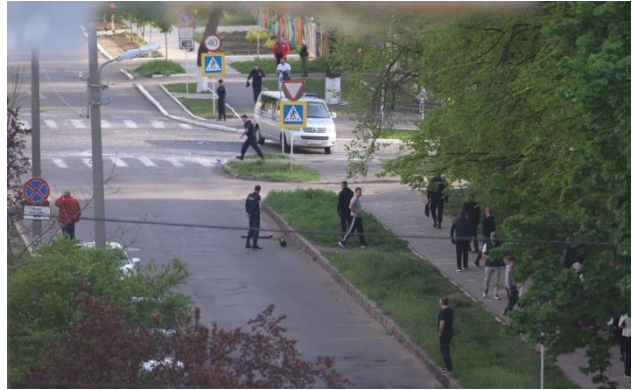
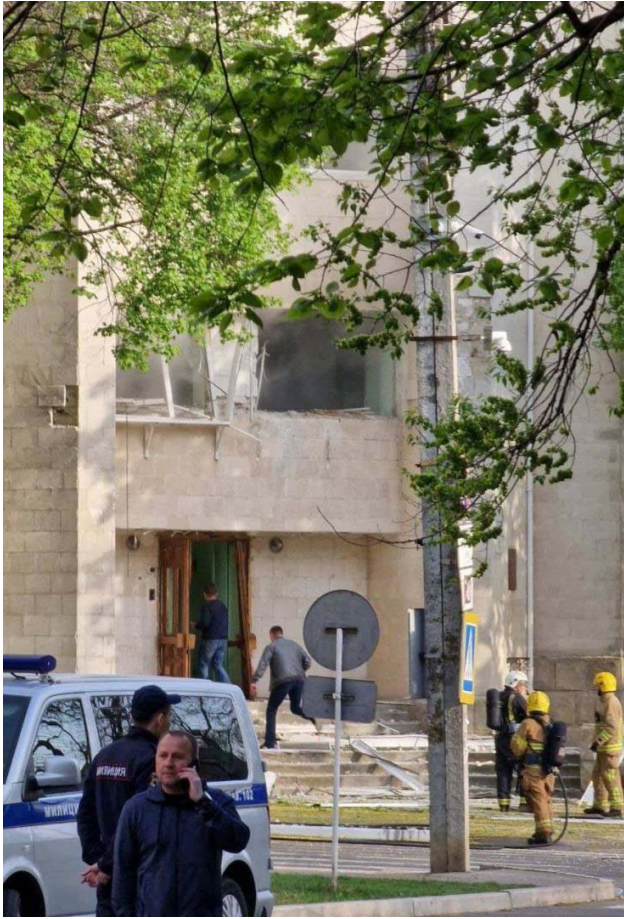
Єдиним можливим способом завдавати втрат українським Силам оборони для російських військ залишилися вогневі удари силами РВіА, авіації та ракетні удари силами ЧФ, з цією метою у квітні стали більш активно залучати не лише

надводні кораблі, а й підводні човни та берегові ракетні комплекси (БРК) “Бастион”. БПЛА залучалися, головним чином, для ведення повітряної розвідки.

Відбулися зміни у засобах, що залучалися для завдання ракетних ударів по об’єктах на узбережжі Чорного моря. Як зазначалося вище, російське командування залучило до завдання ракетних ударів, насамперед у районі н. п. Одеса та Миколаїв підводні човни та БРК. Цей факт, на нашу думку, свідчить про те, що запаси крилатих ракет морського базування (КРМБ) 3М14 зі складу ракетного комплексу “Калибр-НК”, що розміщені на надводних кораблях, істотно зменшився, при тому, що кількість вогневих завдань зросла або залишилася на тому ж рівні. Це змусило російське командування залучити додаткові сили, при тому, що їх ефективність дещо нижча, ніж у тих, що використовувалися раніше. Так, підводні човни мають боєкомплект у чотири КРМБ замість 8 у надводних носіїв. Надзвукові ПКР “Оникс”, при своїх високих тактико-технічних характеристиках, призначені для виконання інших завдань, їх пріоритетними цілями є великі надводні кораблі. Крім того, вони спроможні уражати цілі на значно меншій дальності (до 500 км проти 1500 км у КРМБ 3М14). Також від дозвукових ракет вони відрізняються значно більшою вартістю та складністю технологічного процесу виробництва, а отже, їх запаси помітно меншилися. Можливості російського ОПК у поповненні витрат ракет і в мирний час були не надто великі. В умовах дій міжнародних економічних санкцій на поставку критично важливих для їх виробництва комплектуючих їх випуск практично призупинився. Можна припустити, що у подальшому інтенсивність і потужність російських ракетних ударів буде поступово зменшуватися.

У другій половині квітня загострилася обстановка в районі невизнаної ПМР. На території ПМР присутній російський військовий контингент у складі командування оперативної групи російських військ (ОГРВ) і трьох батальйонів (один управління, два мотострілецьких).

Якщо командний склад групи представлений російськими офіцерами, то сержантів і рядових військової служби за контрактом набирали, головним чином, з місцевих мешканців, які мають громадянство РФ. Також у ПМР є власні військові формування у складі чотирьох мотострілецьких бригад, кількох окремих батальйонів, зокрема танкового, розвідувального, спеціального призначення, підрозділів тилового та технічного забезпечення тощо. Проте, стан їх укомплектованості особовим складом, ОВТ, МТЗ та рівень підготовки потребує витрат значних ресурсів і часу для приведення їх у боєздатний стан. Від 2014 р. це російське угруповання перебувало практично в ізоляції від території РФ, адже до початку конфлікту на сході України та анексії АР Крим ротації особового складу та забезпечення ОГРВ відбувалися через територію та повітряний простір України, що в сучасних умовах неможливо. Незважаючи на це, ймовірно, російське воєнно-політичне керівництво вирішило скористатися своїм військовим контингентом у цьому регіоні і, за можливості, збройними формуваннями ПМР. Це дозволило б як мінімум примусити українське командування залучити певний комплект військ на Бессарабському напрямку зі складу ЗС України, НГУ, інших складових Сил оборони для стримування загрози з боку Придністров'я, а в разі залучення і придністровських військових формувань – і розпочати наступальні дії в напрямку Одеси, що суттєво

ускладнило б для ЗС України оперативну обстановку у Північному Причорномор'ї. Для досягнення цієї мети російськими спецслужбами було організовано кілька провокацій, зокрема вибухів в адміністративних будівлях і в районі військових об'єктів, обстрілів з мінометів із звинуваченнями у них України. Через засоби масової інформації (ЗМІ) поширювалась інформація про нібито збиті українські БПЛА. Наприкінці квітня в російських ЗМІ почали з'являтися повідомлення про необхідність надання ПМР військової допомоги для захисту російськомовного населення регіону, розповсюджувалась інформація про підготовку Румунії та Молдови до силового розв'язання придністровської проблеми, заміну молдавських офіцерів ЗС Молдови румунськими тощо. Загроза початку воєнних дій на Бессарабському напрямку посилювалась настільки, що місцеве населення ПМР, насамперед чоловіки, які можуть бути мобілізовані, почало масово виїжджати до Молдови. Станом на кінець квітня, незважаючи на чисельні провокації, схилити керівництво і ЗС ПМР до втручання у війну на боці РФ не вдалося, а власних сил, навіть з урахуванням посилення ОГРВ загоном найманців з приватних військових компаній чисельністю до 200 осіб, для виконання наступальних завдань не вистачає. Проте, обстановка на Бессарабському напрямку залишається загрозливою, наявними силами противник може здійснювати провокації, вести розвідку, організовувати диверсії та теракти на військових, інфраструктурних, промислових та інших об'єктах на прилеглий території України і змушує відволікати додаткові сили, що вкрай потрібні Україні на інших напрямках, для посилення охорони державного кордону.

Отже, упродовж квітня 2022 р. на Південнобузькому та Бессарабському напрямках обстановка залишалася напруженою, але стабільною та контролюваною українськими Силами оборони. Противник після понесених втрат у березні 2022 р. змушений був вживати заходів щодо відновлення боєздатності своїх військ, вдосконалення оборони, нарощування запасів ОВТ, МТЗ, систем управління, вогню, ППО тощо. Одночасно російські війська намагалися вести наступальні дії в напрямку Кривого Рогу та Миколаєва.

Українські війська вели активну оборону, зриваючи наступальні плани противника, завдавали йому постійних і відчутних втрат у живій силі, ОВТ, знищували запаси МТЗ, порушували функціонування систем управління та всебічного забезпечення. В наслідок ведення успішних наступальних дій підрозділами ЗС України війська противника були відкинуті за межі Миколаївської та звільнено кілька населених пунктів у Херсонській області. На півночі противник зупинився за 50 км до м. Кривий Ріг, що наполегливо готується до оборони.

Незважаючи на захоплення українських населених пунктів, противнику не вдається повністю контролювати в них ситуацію через громадянський опір місцевого населення та несприйняття більшістю російської окупації. Так, російські окупанти не змогли провести “референдуми” про утворення т. зв. “Херсонської Народної Республіки” для її подальшої анексії, зриваються спроби поповнити втрати у живій силі шляхом мобілізації до лав ЗС РФ місцевого населення тощо.

Загострювалася обстановка на Бессарабському напрямку у районі кордону з невизнаною ПМР. Проте й в цьому регіоні, незважаючи на провокації російської сторони, українським Силам оборони вдалося утримати контроль над державним кордоном, не допустити активних дій військового контингенту противника.

Таким чином, незважаючи на складність обстановки, українські Сили оборони не втратили оперативну стійкість, вели активну оборону та продовжували утримувати визначені оборонні рубежі та за сприятливої тактичної обстановки вести наступальні дії тактичного масштабу.

ЧОРНОМОРСЬКА ТА АЗОВСЬКА ОПЕРАЦІЙНА ЗОНА

У квітні противник силами угруповання різнорідних ударних та морських десантних сил ЗС РФ, створеного для дій на Чорному та Азовському морях зі складу сил ЧФ, Каспійської флотилії (КФл), Балтійського (БФ) і Північного (ПФ) флотів, частин безпосереднього підпорядкування ВМФ та МО РФ, регіонального управління берегової охорони прикордонної служби ФСБ РФ, діяв у межах оголошеного ним закритого для плавання району у північно-західній частині Чорного моря та в акваторії Азовського моря.

Це угруповання створювалося для досягнення таких цілей:

створення сприятливих умов для дій інших видів ЗС РФ;

руйнування військової та економічної інфраструктури України;

Для їх досягнення противник основні зусилля на морі зосереджував на виконанні таких оперативних завдань:

блокування портів;

ведення демонстративних дій у північно-західній частині Чорного моря для сковування військ, залучених до протидесантної оборони узбережжя від гирла Дунаю до Миколаєва;

участь у завданні ракетно-авіаційних ударів з моря по важливих державних і військових об'єктах, об'єктах критичної інфраструктури України;

завдання артилерійських ударів по м. Маріуполь,
забезпечення вивезення із портів України захоплених вантажів.

В **Азовському морі** угруповання противника діяло у складі: патрульні кораблі (пк) проекту (пр.) 22160 – “Василий Быков”, “Павел Державин”, “Сергей Котов”, малі протичовнові кораблі (мпк) пр. 1124М – “Касимов”, “Ейск”, “Поворино”; морські тральщики (мтш) – пр. 02668 “Вице-адмирал Захарьин”, пр. 266МЭ “Валентин Пикуль”, рятувальне буксирне судно (рбс) “Николай Муру”.

У рамках підтримки дій своїх сухопутних військ, блокування судноплавства, ізоляції українських портів та пунктів базування (ПБ) ВМС ЗС України кораблі противника – пк пр. 22160 “Василий Быков”, “Павел Державин”, “Сергей Котов”, мпк пр. 1124М “Касимов”, “Ейск”, “Поворино” – здійснювали обстріл об’єктів на суходолі, підрозділів ЗС України у прибережній зоні, а також порту і позиції українських військ на комбінаті “Азовсталь”.

Незважаючи на суттєві втрати у березні (знищення 24 березня ракетою “Точка-У” зі складу РВіА угруповання ЗС України в Північному Приазов’ї у порту Бердянська вдк пр. 1171 “Саратов” ЧФ РФ, який вивантажував броне- та автотехніку, боеприпаси й особовий склад; пошкодження двох вдк пр. 775 “Цезарь Куников” і “Новочеркасск”), силами 197 брдк противник здійснював перекидання військової техніки та матеріально-технічних засобів в інтересах МТЗ своїх військ на приазовському напрямку до порту Бердянська.

Усі кораблі, пілотована авіація ЧФ і БПЛА залучалися до ведення розвідки, стеження за діяльністю ВМС ЗС України та кораблями і катерами оперативно підпорядкованої угрупованню ВМС ЗС України Морської охорони ДПС України, а також блокування пункту базування.

У районі Керченського мостового переходу посилено патрулювання силами 115-ї обрОсП ФСВНГ.

З метою нарощування корабельного складу берегової охорони прикордонної служби ФСБ РФ в Азовському морі з 14 по 20 квітня здійсний перехід з Каспійського моря (ПБ Каспійськ) по Волго-Донському судноплавному каналу прикордонні сторожові кораблі (пскр) пр. 745П “Генерал армии Матросов”, пр. 22460 “Расул Гамзатов”, а також малий артилерійський корабель пр. 21630 “Астрахань”.

У **Чорному морі** угруповання сил ЧФ РФ упродовж квітня виконувало такі завдання:

утримання панування на морі;

завдання ракетних ударів з надводних кораблів і підводних човнів по об’єктах на території України

сприяння діям СВ на приморському напрямку шляхом артилерійських обстрілів по військових об'єктах з використанням самохідної, ствольної та реактивної артилерії;

контроль і блокування судноплавства, ізоляція українських портів та ПБ ВМС ЗС України;

висвітлення обстановки та ведення розвідки у північно-західній частині Чорного моря кораблями, пілотованою авіацією і БПЛА у морі та над узбережжям, стеження за діяльністю ЗС України;

ведення диверсійно-розвідувальних дій на українському узбережжі в північно-західній частині Чорного моря та р. Дунай;

перевезення військ і військових вантажів, поповнення запасів, ротація особового складу, зокрема на о. Зміїний;

відпрацювання завдань бойової підготовки.

Відповідно основні зусилля угруповання сил ВМС ЗС України в Чорноморській операційній зоні зосереджувалися на:

недопущенні утримання противником панування у північно-західній частині Чорного моря;

недопущенні висадки морських десантів противника;

завданні ураження по кораблях і катерах противника;

зриву дій противника з блокування бойової діяльності наших сил у прибережних районах північно-західної частини Чорного моря

сприянні військам, які ведуть оборонні (наступальні дії) на приморському напрямку;

висвітленні обстановки та веденні розвідки, підтриманні оперативного режиму у визначеному районі моря.

Для досягнення мети дій угруповання різнорідних сил, визначених зі складу ВМС ЗС України та морської охорони ДПС України, здійснювало виконання таких завдань:

ведення спостереження і розвідки з викриття безпосередньої підготовки сил РФ до проведення морської десантної операції, інших дій;

завдання ураження ударним і морським десантним силам противника у морі, зокрема із застосуванням окремого берегового ракетного дивізіону та інших сил, підрозділів спостереження, розвідки тощо;

участь у протидесантній обороні узбережжя, районів базування, оборона з моря портів Чорноморськ, Одеса, Південний, Очаків;

участь у ППО районів базування, портів, визначених районів і ділянок узбережжя;

здійснення морських, річкових, повітряних перевезень військ і матеріальних засобів, забезпечення перекидання морем та евакуації військ, підрозділів спеціальних операцій.

захист судноплавства;

ведення демонстраційних дій і заходів введення противника в оману;

пошуково-рятувальне забезпечення, навігаційно-гідрографічне забезпечення дій сил;

ведення стабілізаційних дій.

Оперативна побудова противника у першій половині квітня мало чим відрізнялася від березневої. Разом з тим, виходячи з обстановки, що складалася, противником здійснювалося перегрупування сил з метою реалізації більш раціональних способів виконання окремих завдань для:

блокування діяльності сил у пунктах базування та портах Чорноморськ, Одеса, Південний застосовувався загін бойових кораблів №1 у складі: фр пр. 1135М – 1 од., скр пр. 1135 – 1 од., мпк пр. 1124 – 1 од., пк пр. 22160 – 1 од., мтщ – 2 од., сб (рбс, мб) – 2 од.;

ізоляції району бойових дій та контролю у прибережних районах – загін бойових кораблів №2 у складі: ркр пр. 1164, пк пр. 22160 – 2 од., срзк пр. 18280, сб (мб) – 2 од.

демонстраційних дій з висадки морського десанту – десантний загін у складі: 1–2 корабельні десантні групи – вдк пр. 775 (775М) – 4–11 од., корабельні ударні групи різного складу, корабельна тральна група – мтщ пр. 12700 – 1 од. і мтщ пр. 226М – 2 од.;

висадки груп спеціального призначення на ділянках Коблево – Рибаківка, Кароліно-Бугаз – Грибівка, Лебедівка – Курортне, на річці Дунай – групи катерів спеціального призначення – до 3 од. кожна.

Якщо у лютому–березні противник завдав ударів по цивільних іноземних суднах, що знаходилися на зовнішніх рейдах портів Одеса, Південний, Миколаїв; пунктах управління рухом суден; бойових кораблях, катерах, суднах

у морі, пунктах базування Одеса, Південний, Очаків; важливих державних і військових об'єктах та містах України із застосуванням КРМБ, то у квітні характер його дій дещо змінився. Так, сформованими десантними загонами складом до 3–7 вдк і до 3–5 кораблів вогневої підтримки противник проводив демонстративні дії на морі та здійснював ізоляцію району ведення бойових дій на лінії о. Зміїний – м. Херсонес із залученням ркр пр. 1164 “Москва”, мрк пр. 1234 “Буря” та рка пр. 1241.1 “Ивановец”.

Для підтримки дій сухопутних військ і завдання ударів по інфраструктурі в районі ПБ “Очаків” на захопленій Кінбурнській косі противник розгорнув підрозділи самохідної т“Очаків” а реактивної артилерії, якими 5 квітня завдав кілька ударів із РСЗВ “Смерч” по інф“Очаків” раструктурі ПБ “Очаків”.

Пілотована авіація, БПЛА та інші сили зі складу авіації ЧФ таі ВКС РФ здійснювали підтримку угруповання різнорідних ударних і морських десантних сил. Розвідувальні польоти виконувалися вздовж узбережжя Чорного моря на ділянці Затока, Одеса, Південний, Очаків з метою викриття протидесантної та протиповітряної оборони військ (сил) України.

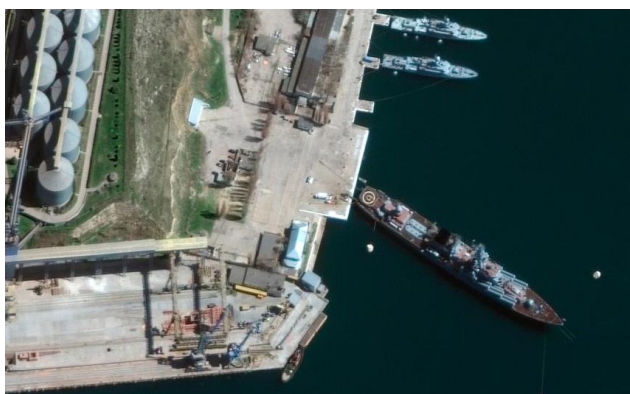
Морська розвідка велася силами срзк пр. 18280 “Иван Хурс”, імовірно, з морськими групами особливого призначення на борту.

Упродовж 5–6 квітня у районі зовнішнього рейду ПБ “Севастополь” відбулися навчання з перевірки організації протипідводно-диверсійної оборони пункту базування із залученням: групи 102-го загону спецпризначення боротьби з підводно-диверсійними силами і засобами (Севастополь), 2 пдрка пр. 21980 “Граченко” і 4 шдка пр. 03160 типу “Раптор”.

Варто зазначити, що у квітні до завдання ракетних ударів по об'єктах на території України стали активніше залучати кораблі та підводні човни ЧФ – носії КРМБ “Калибр”, зокрема фр пр. 11356Р типу “Буревестник” – “Адмирал Макаров”, “Адмирал Эссен”, а також три мрк пр. 21631 типу “Буян-М” “Вышний Волочек”, “Трайворон” та “Ингушетия”, та до трьох депч пр. 636.3 – “Великий Новгород”, “Старый Оскол”, “Колпино”. Сумарний ракетний залп ударних сил у морі досягав 52 ракет (фр – 16 ПУ; мрк – 24 ПУ; депч – до 12 ракет). Так, 5 квітня з акваторії у північно-західній частині Чорного моря було здійснено пуск КРМБ “Калибр” по об'єктах у м. Одеса, ймовірно, мрк “Вышний Волочек”.

З ескалацією обстановки у другій половині місяця в районі Придністров'я 28 і 29 квітня противник двічі завдав ударів двома ПКР П-800 “Оникс” з ПУ протикорабельного берегового комплексу (ПКРК) “Бастион” зі складу берегових ракетно-артилерійських військ (БРАВ) ЧФ РФ з території Криму по Білгород-Дністровському комбінованому мосту (район Затоки). 29 квітня застосував крилаті ракети “Калибр” з депч пр. 636.3. 30 квітня противник з території

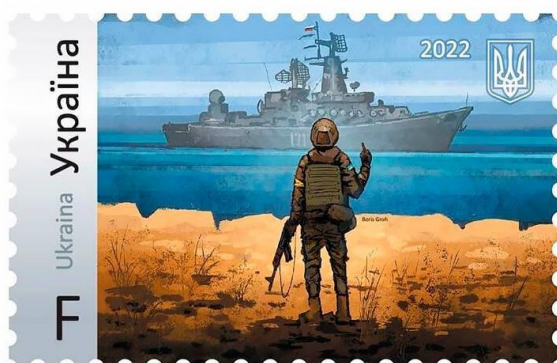
окупованого Криму завдав удару комплексом “Бастион” по міжнародному аеропорту Одеси. У результаті удару пошкоджена злітно-посадкова смуга.

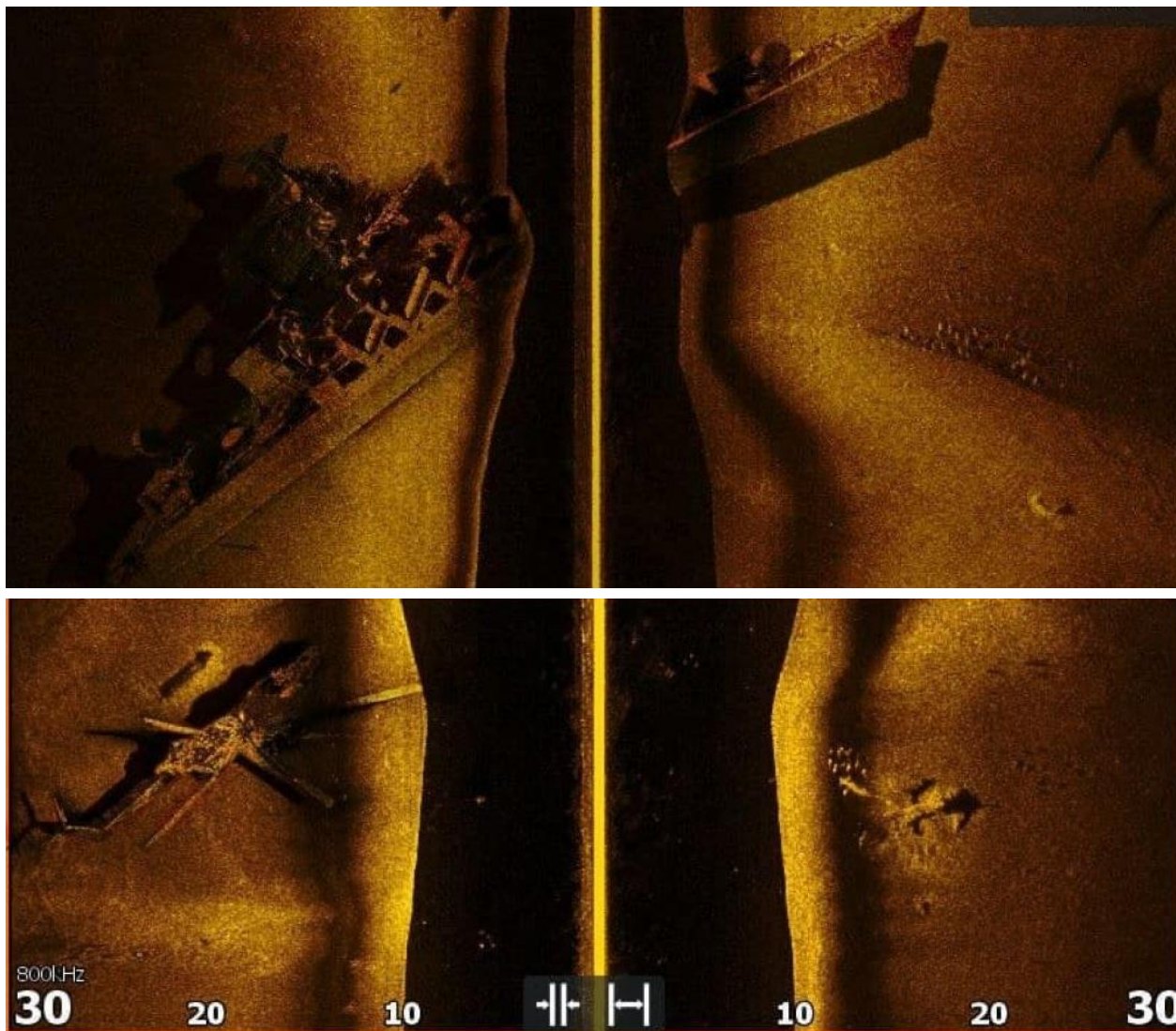

Суттєві зміни відбулися в характері дій противника, що обумовлені протидією ЗС України та, зокрема ВМС ЗС України.

З метою зриву дій противника з блокування бойової діяльності ВМС ЗС України у прибережних районах північно-західної частини Чорного моря командування українського флоту вживалися заходи щодо підготовки до завдання ракетних ударів із застосуванням окремого берегового ракетного дивізіону та інших сил, підрозділів спостереження, розвідки тощо. Завчасно була визначена пріоритетність в ураженні надводних кораблів противника з урахуванням їх важливості й очікуваного впливу на обстановку у разі досягнення ураження. Так, 3 квітня у відповідь на ракетні та артилерійські обстріли узбережжя в районі Одеси у результаті удару РСЗВ БМ-21 “Град” у північно-західній частині Чорного моря отримав серйозні пошкодження та відбуксирований до Севастополя фрегат ЧФ пр. 11356Р “Адмирал Эссен”, який з початком збройної агресії РФ проти України 24 лютого неодноразово завдавав ракетних ударів КРМБ “Калибр” по об’єктах на території України.

Найбільшого успіху ВМС ЗС України досягнули 13 квітня. У районі на північний схід від о. Зміїний по ркр “Москва” завдано ракетного удару ракетами Р-360 ПКРК “Нептун”, унаслідок якого крейсер отримав важкі пошкодження та 14 квітня затонув у точці за 50 морських миль від узбережжя України та 80 морських миль від Одеси.

Отримані гідроакустичні зображення показують, що корабель ліг на дно лівим бортом, при цьому від удару корпус розламався на дві частини, що свідчить про пошкодження силового набору в районі надбудови.

Разом з тим, поряд на дні виявлено вертоліт Ми-26, за допомогою якого, імовірно, намагалися загасити пожежу на борту крейсера.

До кінця квітня на місці загибелі корабля проводилися роботи пошуково-рятувальними силами ЧФ РФ. Унаслідок знищення ракетного крейсера “Москва” досягнуто таких результатів:

суттєво знижено морально-психологічний рівень керівництва та військ противника через втрату одного з символів військової могутності Росії, флагмана флоту, що веде війну на морі, одного з найпотужніших кораблів РФ, та знижено психологічну здатність противника до ведення боротьби і суттєво піднято бойовий дух керівництва та всього Українського народу;

з урахуванням загрози подальших ударів противником переміщено райони маневрування своїх сил у межах 12 (!) миль біля узбережжя Криму, за

виключенням пошукових та аварійно-рятувальних робіт на потопленому крейсері і виходів із Севастополя до Новоросійська та до Азовського моря;

суттєво знижено ударні та протиповітряні спроможності флоту, а також спроможності сил охорони десантних загонів противника та, відповідно, й імовірність висадки морських десантів та ведення інших активних дій на морі.

У подальших бойових діях на морі успіх у виконанні завдань буде залежати від спроможностей сторін щодо придушення (знищення) тих сил, що забезпечують перевагу на морі.

Морська десантна операція противником не проводилася через те, що упродовж квітня для неї не було сприятливих умов, адже противник не зміг розпочати наступальну операцію в південній частині України, зокрема у Херсонській, Миколаївській та Одеській областях. Також її проведенню суттєво завадили несприятливі погодні умови у північно-західній частині Чорного моря, зокрема різке зниження температури, збільшення швидкості вітру та хвилювання моря до 3–5 балів. Унаслідок цього противник обмежився демонстраційними діями.

16 квітня через покращення погодних умов в Азовсько-Чорноморському регіоні відмічалася активізація переміщень корабельних тактичних груп від узбережжя окупованого Кримського півострова у напрямку західної та північно-західної частини Чорного моря з метою завдання масованих ракетних ударів по території України.

17 квітня у 1472-му військово-морському клінічному госпіталі (м. Севастополь) від отриманих під час ураження ЗС України кораблів ВМФ РФ у порту Бердянська травм померли командири вдк “Саратов” і “Цезарь Куников” 197-го брдк ЧФ капітан 2 рангу В. Храмченков і капітан 3 рангу О. Чирва. Це свідчить, що внаслідок успішних дій українських ракетників вдк “Цезарь Куников” також отримав серйозні пошкодження, про що російські ЗМІ умовчали.

19 квітня у зв’язку зі знищенням ркр “Москва” кораблі противника вивели за межі 150-кілометрової зони від узбережжя України в Одеській області.

Близько 25 квітня в район о. Зміїний здійснили перехід з ПБ Севастополь два десантних катери (дка) пр. 11770 типу “Серна” та один протидиверсійний катер (пдка) пр. 03160 типу “Раптор”, імовірно, з метою проведення ротації підрозділів зі складу 388-го морського розвідувального пункту, 744-го центру зв’язку та 77-го району спостереження ЧФ РФ, розташованих на о. Зміїний.

25 квітня БРАВ ВМС ЗС України завдали удару по захопленому противником о. Зміїний. У результаті удару знищено ворожий ЗРК “Стрела-10”.

26 квітня з метою недопущення противником висвітлення повітряної та морської обстановки у визначеному районі моря, а також підготовки та здійснення диверсійно-розвідувальних дій з морського напрямку підрозділами БРАВ ВМС ЗС України здійснено вогневе ураження (імовірно, БМ-27 “Ураган”) позицій противника на о. Зміїний. Після завдання ракетного удару по острову у прилеглій акваторії була зафіксована активізація надводних сил ЧФ РФ. Так, десантно-штурмові катери типу “Раптор” здійснювали патрулювання, евакуацію вбитого і пораненого особового складу.

30 квітня БПЛА Bayraktar TB2 ВМС ЗС України завдав удару по пункту управління противника. Було знищено ЗРК “Стрела-10”, три зенітні установки, командно-штабну машину зв’язку, станцію РЕБ “Репелент-1” і понад 40 осіб живої сили противника.

У відповідь на успішні дії українських БПЛА 29 і 30 квітня противник посилив контроль за повітряним простором, зокрема над о. Зміїний і прилеглою акваторією. Так, до цілодобового чергування з ППО було залучено пару винищувачів Су-30СМ морської авіації ЧФ РФ.

Для відновлення боєздатності та поповнення запасів окремі кораблі періодично виходили зі складу тактичних груп і відбували до ПБ Севастополь, Новоозерне та у зворотному напрямку.

Забезпечення й укомплектування угруповання противника у початковому періоді здійснювали відповідно до визначених норм, проте із зазнаними втратами та зміною в оперативній обстановці на морі (у північно-західній частині Чорного моря) стаали здійснювати із певним запізненням. Якщо забезпеченість КРМБ складала до 2-х боєкомплектів у березні, то у квітні знизилася до 1,5 з урахуванням перекидання з Балтики транспортною авіацією та залізницею.

Таким чином, упродовж квітня 2022 р. противник намагався проводити на морі демонстраційні дії, зокрема щодо висадки морських десантів, з метою введення в оману відносно напрямку зосередження своїх основних зусиль, скоювання і відволікання наших сил (військ), що залучені до протидесантної оборони.

Із втратою ркр “Москва” суттєво знизилися можливості противника з контролю судноплавства у північно-західній частині Чорного моря, він втратив ініціативу і був змушений перенести райони застосування сил на відстань понад 150 км від узбережжя України, що значно ускладнило їх діяльність, за виключенням ударних сил, озброєних КРМБ “Калибр”.

Завдання ракетних ударів противником по берегових об’єктах, зокрема по Білгород-Дністровському комбінованому мосту та міжнародному аеропорту Одеси з використанням ПКРК “Бастион” з території Криму в умовах напруження

обстановки в районі Придністров'я засвідчило, з одного боку, про ймовірні наміри агресора створити сприятливі умови для активізації дій його угруповання в Придністров'ї та можливе створення сприятливих умов для висадки морського десанту поблизу Одеси, а з іншого – про зменшення запасу КРМБ “Калибр”, що змусило його застосовувати більш дорогі засоби ураження не за їх прямим призначенням.

Завдання результативного удару БПЛА Bayraktar TB2 ВМС ЗС України по позиціях противника на о. Зміїний засвідчив їх ефективність застосування в умовах протидії ППО сухопутних військ. Знищення швидкісних катерів противника типу “Раптор” БПЛА Bayraktar TB2 ВМС ЗС України стало першим у світі успішним бойовим досвідом ураження морських цілей таким видом озброєння, що доводить перспективність їх застосування у збройній боротьбі на морі.

В умовах обмеженої кількості літаків і вертольотів ЗС України та достатньо високої ефективності ППО противника у визначеному районі для ураження морських цілей та об'єктів противника на о. Зміїний доцільно застосовувати БПЛА, зокрема Bayraktar TB2.

Знищенням ркр “Москва”, пошкодженням фр “Адмирал Эссен”, успішним застосуванням БПЛА Bayraktar TB2 ВМС ЗС України за відсутності необхідного наряду надводних і підводних сил продемонстрували свої спроможності активно протидіяти противнику, вести боротьбу за панування в операційній зоні та створювати сприятливі умови для подальших дій з визволення території України.

ЗБРОЙНА БОРОТЬБА У ПОВІТРЯНОМУ ПРОСТОРІ

У квітні 2022 р. у діях авіації та сил ППО обох сторін відбулися певні зміни. Вони були зумовлені втратами авіації, яких зазнали сторони упродовж першого місяця війни, змінами оперативної обстановки та складу сил угруповань авіації та ППО обох сторін.

Дещо змінилися пріоритети у завданнях авіації. Упродовж кінця лютого–березня російська авіація виконувала такі завдання: авіаційна підтримка військ, висадження повітряних десантів, завдання ударів по об'єктах в оперативній і стратегічній глибині. При цьому вона зазнала відчутних втрат. Так, станом на 30 квітня РФ від початку повномасштабної війни проти України втратила 190 літаків, 155 вертольотів, 232 БПЛА оперативно-тактичного рівня.

У квітні російська армійська й оперативно-тактична авіація зменшила інтенсивність авіаційної підтримки своїх військ. Це обумовлено, по-перше, певною оперативною паузою, пов'язаною зі створенням ударних угруповань і перегрупуванням військ, а по-друге – збільшенням у бойових порядках українських Сил оборони вогневих засобів ППО, зокрема переносних зенітно-ракетних комплексів (ПЗРК), що надходили в рамках міжнародної військово-технічної допомоги. Так, у квітні офіційно було оголошено про надходження зі Словаччини ЗРК С-300. Продовжувалося постачання ПЗРК “Stinger” (США) та “Starstreak” (Великобританія). Уже 1 квітня українські військові успішно застосували ПЗРК “Starstreak”, уперше збили російський гелікоптер Ми-28.

Повітряними Силами ЗС України завдяки постачанню запасних частин, блоків, вузлів та агрегатів було введено в стрій 20 винищувачів МиГ-29. Все це сприяло зміцненню української системи ППО та зростанню загроз для авіації противника, ресурси якої також не безмежні. Слід зазначити, що переважна більшість завдань з авіаційної підтримки військ російська авіація виконувала на малих і гранично малих висотах, що дозволяло уражати літаки і вертольоти зенітною артилерією та засобами ППО малої дальності.

Російська авіація продовжувала завдавати ударів бомбардувальною, винищувально-бомбардувальною та штурмовою авіацією по об'єктах тактичного й оперативного тилу українських військ. Одним із основних способів дій авіації РФ було вільне полювання парами та одиночними літаками.

Найбільш активно оперативно-тактична авіація ПКС РФ застосовувалася в Маріуполі. За повідомленнями командування українських військ у місті, упродовж доби авіація противника завдавала до 50 ударів. Особливістю дій

авіації противника в Маріуполі у квітні було активне застосування дальньої авіації ПКС РФ. У зв'язку з тим, що підрозділи 36-ї обрмп та окремого полку оперативного призначення НГУ “Азов” зайняли позиції на металургійних підприємствах, зокрема комбінатів “Ілліча” й “Азовсталь”, останній з них з добре розвиненою підземною мережею комунікацій, завчасно підготовлених до тривалої оборони, штурмові підрозділи противника зазнавали значних втрат і не змогли виконати поставлене завдання взяти під повний контроль Маріуполь.

Невдалі спроби штурмових дій, неспроможність оперативно-тактичної авіації зруйнувати об'єкти українських військ авіаційними бомбами калібру до 500 кг, зумовило командування ПКС РФ прийняти рішення про завдання ударів літаками Ту-22М3 фугасними авіаційними бомбами ФАБ-1000 і ФАБ-3000.

Проте, незважаючи на створення зони суцільних руйнувань, підрозділи українських військ продовжують утримувати територію комбінату “Азовсталь”

і завдавати противнику постійних втрат при спробах штурму після авіаційних ударів такими потужними засобами ураження.

Російська авіація продовжувала завдавати ударів по об'єктах стратегічного тилу України. Якщо у березні основні зусилля противник зосередив на руйнуванні місць зберігання ПММ і боєприпасів, то у першій половині квітня його зусилля були перенесені на руйнування підприємств оборонної галузі. Проте, за заявами українських офіційних джерел, оборонна промисловість України продовжувала виконувати завдання з виробництва військової продукції та ремонту ОВТ як такої, що перебуває на озброєнні ЗС України, так і трофейної, що надходила у війська у значній кількості.

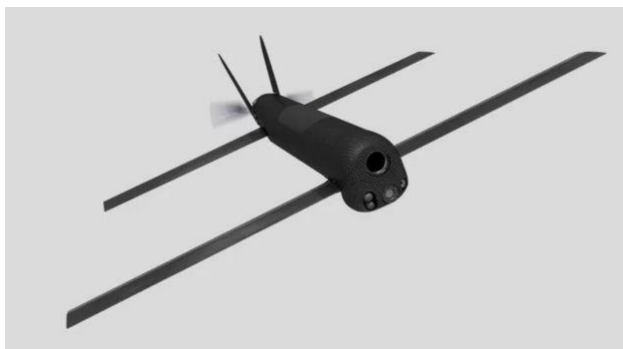
У другій половині квітня, враховуючи зростання обсягів військово-технічної допомоги Україні з боку країн-членів НАТО, її транспортування, головним чином, залізничним транспортом, авіація і ВМФ РФ зосередилися на ударах по елементах залізничної інфраструктури, насамперед вузлових станціях. Так, 25 квітня завдано масованого ракетного удару по вузлових залізничних станціях у Вінницькій, Рівненській, Хмельницькій і Львівській областях.

Варто звернути увагу на те, що все частіше для ураження об'єктів у глибокому тилу російські війська застосовували ПКР. При цьому, якщо застосування ПКР П-800 "Онікс" зі складу БРК "Бастион" для удару по об'єкту в м. Одеса можна пояснити тим, що ціль знаходилася на незначній відстані від морського берега, то використання авіаційних ПКР Х-32 важкими бомбардувальниками Ту-22М3 недоцільно як з тактичної, так і з економічної точки зору. На нашу думку, це можна пояснити вичерпанням або критичним зменшенням запасів крилатих ракет ЗМ14 "Калибр" і Х-555, що призначені для ураження об'єктів стратегічного тилу конвенційними бойовими частинами. При цьому, слід враховувати, що в умовах посилення економічних санкцій поповнення та нарощування арсеналу ракет різних типів для Росії дедалі ставатиме проблематичним. За повідомленням іноземних інформаційних джерел, з початку вторгнення РФ випустила по Україні понад 1900 крилатих ракет різних типів.

Зростала інтенсивність застосування БПЛА обома сторонами конфлікту. Варто зазначити, що вони все більш активно використовувались не лише для ведення повітряної розвідки, але й для завдання ударів по наземних цілях як у тактичній, так і в оперативній глибині. Це пояснюється зростанням щільності систем ППО у бойових порядках військ, що істотно ускладнювало виконання завдань як літаками-розвідниками, так і ударними машинами.

Відзначалося все більш часте застосування так званих дронів-камікадзе. На озброєнні ЗС РФ перебувають такі системи, як "Куб" виробництва групи компаній ZALA AERO (входить до концерну "Калашников").

За заявами американських та українських офіційних осіб, до ЗС України почали надходити БПЛА “Switchblade” аналогічного призначення. Група українських військових пройшла навчання в США щодо застосування таких систем, призначених для знищення бронетехніки і танків. ЗС України в режимі реального часу повністю адаптуються і пристосовуються до зусиль РФ з активізації своєї діяльності на сході України.

Як свідчить досвід воєнного конфлікту у Нагірному Карабаху восени 2020 р., масоване застосування таких засобів ведення збройної боротьби потребує докорінної перебудови системи ППО та здатне істотним чином вплинути на хід загальновійськового бою як новий засіб розвідки і вогневого ураження одночасно.

Варто зазначити, що командування російських військ розуміє зростання загрози від українських повітряних сил. Про це свідчить нарощування угруповання сил ППО противника на території суміжних з Україною областей шляхом розгортання військових частин, озброєних ЗРК С-400. Імовірно, противник очікує зростання активності української авіації, яка може впливати на другі ешелони, резерви, угруповання РВіА та логістику в глибині оперативної побудови його військ.

Таким чином, у квітні відбулося певне зменшення інтенсивності застосування авіації на лінії безпосереднього зіткнення сторін. Основні зусилля авіації противник зосередив на руйнуванні системи логістики, оборонної промисловості та комунікацій України та її Збройних Сил. Помітна тенденція

до зростання ролі БПЛА при веденні розвідки та вогневому ураженні противника.

Основними способами застосування авіації упродовж квітня були вільне полювання, завдання зосереджених, групових, парних та одиночних авіаційних та ракетно-авіаційних ударів. Відзначається активне застосування дальньої авіації ПКС РФ у Маріуполі проти українських військ, що тримають оборону на комбінаті “Азовсталь”.

Відмічено перегрупування значних сил авіації ПКС РФ з аеродромів Білорусі в РФ.

Загалом, протиборство в повітряному просторі у квітні 2022 р. відбувалося напружено, характеризувалося протистоянням сил ППО ЗС України та авіації і ВМФ ЗС РФ. Незважаючи на кількісну та якісну перевагу, російській стороні не вдалося завоювати стратегічне панування у повітрі та створити сприятливих умов для досягнення противником стратегічних і значних оперативних успіхів.

ВИСНОВКИ

У квітні 2022 р. стало очевидним, що агресивні плани РФ ведення війни проти України зазнали провалу. Україна продовжувала успішно давати відсіч противнику, завдавати йому все більш відчутних втрат.

Зростав рівень міжнародної підтримки України у її боротьбі за захист суверенітету та збереження територіальної цілісності. Свідченням цього є результати міжнародної конференції у м. Рамштайн (Німеччина), в якій взяли участь міністри оборони 40 країн світу, прийняття Конгресом США закону про ленд-ліз для захисту демократії в Україні, посилення санкційного тиску на Росію та її міжнародної ізоляції. Загальним лейтмотивом цих заходів стало те, що союзники України **ПОВІРИЛИ У ЇЇ ПЕРЕМОГУ**. Відповідно, відчутно зростали обсяги й інтенсивність військово-технічної, економічної, гуманітарної, політико-дипломатичної та правової допомоги Україні з боку країн Заходу.

Упродовж квітня відбулися певні зміни у воєнно-стратегічному змісті воєнних дій. Після поразки та відступу російських військ під Києвом унаслідок успішного проведення українськими Силами оборони Київської стратегічної оборонної операції стратегічний замисел російського командування кардинально змінився. Основні зусилля були спрямовані на оточення та знищення угруповання Об'єднаних сил у Східній операційній зоні. Також не припинялися спроби противника розвинути наступ у напрямку на Кривий Ріг і Запоріжжя. Для реалізації своїх намірів РФ активно перекидала війська як із внутрішніх районів

України, кількість яких виявилася недостатньою, так і з території РБ, Курської та Брянської областей, куди були виведені ті сили, що зазнали поразки під Києвом, Черніговом та Сумами. Вживалися заходи щодо відновлення їх боєздатності, вдосконалення системи управління, вогневого ураження, всебічного забезпечення тощо.

Продовжувалася героїчна оборона Маріуполя, в якому незважаючи на абсолютну чисельну перевагу противнику так і не вдалося досягти остаточного розгрому українських підрозділів Сил оборони, що тримали оборону на території комбінату “Азовсталь”.

Незважаючи на гучні заяви про намір позбавити Україну виходу до Чорного моря, спроби дестабілізувати обстановку у Придністров’ї та відкрити на Бессарабському напрямку ще один фронт, на півдні російські війська перейшли до оборони.

Загалом лінія фронту залишалася відносно стабільною. Від 18 лютого російські війська намагалися провести стратегічну наступальну операцію з метою розгрому угруповання Об’єднаних сил у Східній операційній зоні, проте темпи наступу були вкрай низькими і, станом на 30 квітня, противник відчутних оперативних успіхів не досяг. Це свідчить про неспроможність російської армії готувати і проводити наступальні операції відповідно до сучасних концептуальних підходів, обґрунтованих теоретично та перевірених практикою у воєнних конфліктах кінця XX – початку XXI ст. Натомість українським військам вдалося досягнути певних тактичних успіхів на Слобожанському та Південно-бузькому напрямках.

Російські війська продовжили злочинну практику системних порушень правил і звичаїв ведення війни, встановлених міжнародним правом, у формі мародерства, знущань над цивільним населенням, що набувало ознак геноциду (катування, масові вбивства, гвалтування, викрадання цивільних осіб тощо), руйнувань та завдання ударів по об’єктах, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права (культурні, релігійні, медичні об’єкти, заклади освіти, особливо небезпечні промислові об’єкти) тощо. Українське керівництво оперативно інформувало уряди інших країн і світову спільноту, що сприяло широкому засудженню дій російських агресорів як на рівні керівництва держав і міжнародних організацій, так і широкою громадськістю переважної більшості країн світу. Поступово розгорталася робота щодо проведення розслідувань як національними правоохоронними органами різних країн, так і структурами Міжнародного трибуналу ООН (Гаага, Нідерланди). Це неодмінно має привести винуватців розв’язання агресивної війни та інших

військових і кримінальних злочинців до справедливої відповідальності за скоєні протиправні дії.

Отже, незважаючи на досить складну воєнно-політичну та воєнно-стратегічну обстановку, що склалася, збереження чисельної переваги ЗС РФ, передусім в ОВТ, ситуація для України в цілому виглядає більш сприятливою. Український народ, ЗС України відчули і довели світовій спільноті свою спроможність чинити результативний опір і перемагати. Незважаючи на всі складнощі, Україна виявила прагнення і здатність перемогти й отримуючи широку міжнародну підтримку продовжує нарощувати свій оборонний потенціал і військові спроможності, вкрай необхідні для перемоги над агресором.

ВТРАТИ
збройних сил РФ упродовж квітня 2022 року

Основні види озброєння та військової техніки, що використовуються збройними силами РФ у війні проти України

Збройні сили РФ зосередили проти України практично усі наявні системи конвенційного озброєння. Для аналізу кількісного та якісного складу ОВТ використовувалися дані, наведені у відкритих джерелах.

ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВА ТЕХНІКА СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

Основні бойові танки. У складі частин і з'єднань СВ РФ домінують танки типу Т-72 різних модифікацій. З 525 танків, втрата яких задокументована станом на ранок 21.04.2022 (включаючи 65 танків, тип яких не встановлений), 332 (63%) належить до цього типу.

Серед них – 83 машини Т-72Б3 (приціл “Сосна-У” з тепловізором і новими засобами зв’язку) та 88 Т-72Б3 “зр. 2016 р.” (з покращеним динамічним захистом, новим двигуном і іншими удосконаленнями). Решта належить до морально і фізично застарілих танків Т-72Б “зр. 1989 р.”. Трапляються навіть Т-72А і Т-72АВ випуску 1970-х рр. Тактико-технічні характеристики (ТТХ) цих

машин не відповідають вимогам сучасного бою. Насамперед це стосується захищеності, оглядово-прицільного обладнання та засобів зв'язку.

Другий за масовістю тип танка – це Т-80 (зафіксована втрата 98 од.). Використання їх зафіксовано, головним чином, на Слобожанському та Сіверському напрямках. Характерною рисою Т-80 є неекономічний газотурбінний двигун, що зумовлює особливі вимоги до логістики (системи підвозу пального). Це стало опосередкованою причиною значних втрат цих танків на початковому етапі воєнних дій. Серед танків Т-80, на відміну від Т-72, виразно домінують не модернізовані варіанти Т-80У і Т-80БВ. Частка модернізованих Т-80БВМ (приціл “Сосна-У”, нова радіостанція, удосконалений двигун) не перевищує 20%.

Незначна кількість зафіксованих на фронті танків Т-90А (підтверджені втрати 17 машин) пояснюється, по-перше, порівняно малим обсягом їх випуску (близько 370 од.), а по-друге – передачею частини цих танків з військ на завод для їх модернізації за варіантом Т-90М.

Серед зафіксованих втрат фігурують і 17 танків Т-64БВ. Як відомо, ці машини зняті з озброєння в ЗС РФ. Ймовірно, ці танки використовуються лише НЗФ колаборантів з тимчасово окупованих районів Донецької і Луганської областей.

Бойові броньовані машини. Усі заяви воєнно-політичного керівництва РФ про модернізацію своїх ЗС, частка сучасного озброєння в яких, начебто, перевищила 70%, не підтверджуються реальними даними. Так, наприклад,

серед всього парку БМП досі домінують БМП-2 виробництва 1980-х рр.: на них припадає 2/3 втрат (196 із 297 од.).

Не зафіксовано використання модернізованих БМП-2М з бойовим модулем “Бережок”, хоча за повідомленнями російських ЗМІ постачання таких машин почалося ще у 2020 р. Звертають на себе увагу і високі втрати сучасніших БМП-3 (70 од.).

Ці машини, незважаючи на досить потужний комплекс озброєння, мають низку недоліків, передусім – високу пожежонебезпечність (зумовлену виготовленням корпусу БМП з алюмінієво-магнієвого сплаву) і вкрай погану ергономіку десантного відділення. Відзначено і використання застарілих БМП-1 (ймовірно – НЗФ колаборантів з тимчасово окупованих районів Донецької і Луганської областей).

У групі колісних БТР частка сучасної техніки, судячи з втрат, є значно вищою: росіяни втратили 110 нових БТР-82А і 50 БТР-80. БТР-82А порівняно з попередником має потужніше озброєння (включаючи 30-мм гармату), проте його ефективність знижується примітивними прицільними пристроями.

Крім того, у цій машині не вдалося позбутися органічної вади усіх БТР радянського походження, починаючи від БТР-60: незручності і небезпечності спішування десанту з огляду на кормове розташування двигуна.

Частини ПДВ, так само, як і мотострілецькі, одночасно використовують техніку різних модифікацій з домінуванням застарілої. За офіційними російськими даними, у війська поставлено 13 батальйонних комплектів, БМД-4 – БТР-МДМ. Зафіксована втрата 97 БМД-2 і 42 БМД-4, що підтверджує співвідношення застарілої і нової техніки в групі БМД наближено як 2÷1.

Разом з тим, у групі БТР десанту це співвідношення становить 4÷1 (40 БТР-Д і 10 БТР-МДМ), що може свідчити про дисбаланс у переозброєнні підрозділів ПДВ. Наголосимо, що усі БМД і машини на їх базі, так само як і БМП, відзначаються високою пожежебезпекою (корпуси виготовлені з алюмінієво-магнієвого сплаву) та поганою ергономікою. Одним із наслідків останнього є часті випадки пересування десанту не всередині бойових машин, а на броні, що збільшує втрати серед особового складу від стрілецької зброї.

Використання машин класу MRAP не набуло надто великого поширення, оскільки в ЗС РФ вони служать, головним чином, у підрозділах військової поліції та інших специфічних формуваннях (наприклад, інженерно-штурмових ротах). Зокрема, зафіксовані втрати 13 машин КамАЗ-63968 “Тайфун”.

Ці важкі бронев автомобілі виявилися вразливими з огляду на невідале компонування (при підриві на міні водій неминуче гине або отримує поранення) і використання комерційних шин, які легко займаються.

Зафіксовані втрати 95 легких двовісних бронев автомобілів, переважно типу “Тигр-М” (74). Високі втрати зумовлені використанням цих легко-броньованих машин на початковому етапі вторгнення в передових і рейдових загонах, без підтримки танків та артилерії. Втрачено і 21 бронев автомобіль “Рись” (випускався за італійською ліцензією), що використовувалися, головним чином, у Таврійському операційному районі.

Дуже широко росіяни використовують машини на базі МТЛБ. Серед машин різного призначення, виготовлені на його базі, відзначимо втрату 90 стандартних МТЛБ і 62 МТЛБ ВМ, на яких штатна башта з 7,62-мм кулеметом замінена туреллю з 12,7-мм кулеметом.

Зафіксовані випадки використання МТЛБ 6МБ з модулем з 30-мм гарматою. Крім того, МТЛБ використовуються і як носії 23-мм установок ЗУ-23-2.

Ствольна артилерія. Росія використовує практично увесь спектр наявних артилерійських систем. Зокрема зафіксовано використання 203-мм САУ 2С7М “Малка”, а принаймні у двох випадках – 240-мм самохідних мінометів 2С4 “Тюльпан”. Останні використовувалися при штурмі Маріуполя (підтверджено фотоматеріалами) та обстрілах Чернігова (підтверджено знахідками 240-мм мін).

Масово використовуються 152-мм САУ 2С19 “Мста-С”. Дуже рідко зустрічаються сучасні САУ 2С33 “Мста-СМ2”. Але поряд з ними значна частина самохідних артдивізіонів озброєна застарілими САУ 2С3 “Акація”, 122-мм 2С1 “Гвоздика”. Характерно, що росіяни кинули в бій проти України навіть САУ невдалих проєктів, виготовлених лише в кількох десятках одиниць (2С23 “Нона-СВК”, 2С34 “Хоста”). Водночас, випадків застосування новітньої 152-мм СГ 2С35 “Коалиция-СВ” не зафіксовано.

Серед **причіпної артилерії** домінують 152-мм гаубиці 2А65 “Мста-Б”, застосовуються 152-мм гармати 2А36 “Гиацинт-Б”. Поряд з ними використовуються, особливо у Таврійському операційному районі, 122-мм гаубиці Д-30.

Ракетні комплекси. На озброєнні ракетних військ і артилерії ЗС РФ перебуває ОТРК 9К720 “Искандер-М”.

Організаційно ці ракетні комплекси перебувають на озброєнні армійських ракетних бригад (12 пускових установок у бригаді). ОТРК “Искандер-М” може застосовувати два типи ракет: квазібалістичну 9М723 і крилату 9М728. Ракети спроможні уражати цілі з високою точністю на дальності до 500 км. У конвенційному варіанті вони можуть бути оснащені бетонобійними, осколочно-фугасними та касетними бойовими частинами. Маса бойової частини 480 кг. Квазібалістична ракета оснащена засобами прориву ПРО (хибні цілі, станція активних завад), спроможна маневрувати на кінцевій ділянці траєкторії з великим перевантаженням. На ціль ця ракета пікірує під кутом, близьким до 90°. Все це істотно ускладнює її перехоплення більшістю засобів ППО та ПРО. Крилата ракета більшу частину траєкторії летить на висоті до 6 км, переходячи у районі цілі на маловисотний режим. Це дозволяє її виявити та перехопити на маршовій ділянці польоту. На сьогодні це один із найпотужніших ракетних комплексів у своєму класі. Проте, існує ймовірність, що через витрату значної

частини боєкомплекту російське керівництво зіткнулося з необхідністю його поповнення, що в умовах дії міжнародних санкцій на поставку високо-технологічної продукції, зокрема елементів мікроелектроніки, може бути проблематичним.

Для нарощування потужності ракетних ударів з початком війни російське керівництво прийняло рішення про зняття зі зберігання та направлення у війська раніше знятого з озброєння ракетного комплексу 9К79 “Точка-У”.

Цей комплекс здатний уражати широку номенклатуру цілей на дальності до 120 км осколкочно-фугасними та касетними бойовими частинами масою до 480 кг. Комплекс відрізняється високими ТТХ, достатньою точністю, проте перехоплення ракет можливо сучасними засобами ППО сухопутних військ. Є

зафіксований випадок перехоплення ракети одиночним пуском ПЗРК. Після зняття з озброєння в РФ залишилася велика кількість цих комплексів зі значним запасом ракет (кілька тисяч одиниць). Незважаючи на те, що частину ракет навряд чи можна буде застосувати через вичерпаний ресурс, їх кількість залишається достатньою, щоб сприймати ці комплекси як суттєву загрозу.

Реактивна артилерія. ЗС РФ використовують в агресії проти України увесь спектр наявних на озброєнні РСЗВ – 122-мм “Град”, 220-мм “Ураган”, 300-мм “Смерч”, а також модернізовані РСЗВ у рамках програми “Торнадо”.

Разом з тим, відмічено перекидання в європейську частину РФ знятих з консервації застарілих 122-мм РСЗВ “Град-1”, що може свідчити про значні втрати цього типу бойових машин.

Для вогневої підготовки штурму добре обладнаної у фортифікаційному відношенні оборони українських військ, особливо у містах російські війська активно використовують важкі вогнеметні системи ТОС-1А “Солнцепек”.

Ці системи, які ведуть вогонь боєприпасами об'ємного вибуху, мають велику руйнівну здатність, але малу (до 4–6 км) дальність стрільби. Це дозволяє уражати їх вогнем малокаліберних гармат, мінометів і ПТРК, що у разі влучення може призвести до потужних вибухів і втрат противника. До того ж, ефективність їх застосування залежить від атмосферних умов. Проте, у разі тактично грамотного й успішного застосування вони суттєво сприяють діям штурмових груп та створюють велику зону пожеж і руйнувань. Важкі вогнеметні системи

знаходяться на озброєнні бригад РХБз армійського підпорядкування (один вогнеметний батальйон у складі дев'яти бойових машин).

Засоби ППО сухопутних військ. РФ використовує увесь спектр засобів ППО сухопутних військ радянського і пострадянського походження. Так, поряд з сучасними системами ППО СВ С-300В, “Бук-М2”, “Бук-М3”, “Тор-М2”, застосовують і ранні версії цих комплексів.

На озброєнні зенітних ракетно-артилерійських підрозділів мотострілецьких і танкових бригад та полків перебуває зенітний ракетно-гарматний комплекс (ЗРГК) 2С6 “Тунгуска”.

Широко застосовуються ЗРК “Оса-АКМ” і “Стрела-10”, незважаючи на те, що вони вже не відповідають сучасним вимогам. Зафіксовано навіть використання морально і фізично застарілих ЗСУ-23-4 “Шилка” та ЗУ-23-2,

проте вони більше застосовуються як засіб безпосередньої вогневої підтримки піхоти. Характерною рисою організації ППО є намагання застосовувати в перших ешелонах наступаючих військ комплекси “Панцирь-С1”, що призначені для ППО стаціонарних об’єктів і, зазвичай, перебувають на озброєнні нових частин ЗРВ ПКС. Це призводило до значних втрат цих комплексів.

Для забезпечення ППО тактичних підрозділів широко застосовуються ПЗРК. На сьогодні основними ПЗРК ЗС РФ є 9К38 “Игла” та 9К338 “Игла-С”. Крім того, з 2014 р. у війська став надходити новітній ПЗРК 9К333 “Верба”. Ці комплекси відповідають сучасним вимогам і дозволяють забезпечити ППО тактичних підрозділів від ударів вертольотів і штурмовиків. Особливістю цих ПЗРК є те, що з одночасним підривом бойової частини підривається тверде ракетне пальне, що, в разі пуску на коротку дистанцію, майже удвічі збільшує руйнівний вплив на повітряну ціль.

ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВА ТЕХНІКА ПОВІТРЯНО-КОСМІЧНИХ СИЛ

Засоби ППО повітряно-космічних сил. На озброєнні ЗРВ ПКС ЗС РФ перебувають ЗРС С-300 різних модифікацій і С-400. Під час війни окремі підрозділи, озброєні цими системами, були розгорнуті на території Херсонської області та посилено угруповання ЗРВ у прикордонних з Україною Белгородській, Брянській і Воронежській областях. Це пов’язано з поразкою, якої зазнали російські війська під Києвом, Черніговом і Сумами, відступом противника на територію РФ і РБ, надходженням на озброєння ЗС України БПЛА, здатних виконувати не лише розвідувальні, але й ударні завдання. Крім того, російське командування змушене було нарощувати у прикордонних та окупованих районах українських територій запаси МТЗ у великих обсягах, що потребувало й надійного зенітного прикриття від ударів пілотованої та безпілотної авіації ЗС України.

Також на озброєнні ЗРВ ПКС РФ на початку 2020 р. надійшла новітня ЗРС С-350 “Витязь”. Ця система розглядається як заміна застарілим версіям С-300. На сьогодні у складі ЗС РФ лише один полк переозброєний на нову систему. Під час війни застосування ЗРС С-350 і його розгортання в Україні не встановлено.

Загалом, варто зазначити, що озброєння російських ЗРВ доволі сучасне, відрізняється високими ТТХ, спроможні виконувати завдання у складній радіо-електронній обстановці, виявляти та уражати аеродинамічні та балістичні цілі у великому діапазоні висот і дальностей. Заявлена спроможність ЗРС С-400 уражати цілі на відстані до 400 км не реалізована, адже ракета 40Н6 ще не завершила випробування і не прийнята на озброєння. Проте, ця система має потужну та завадостійку РЛС, спроможну виявляти повітряні цілі на великій дальності залежно від висоти, а можливості системи дозволяють видавати бойову інформацію в інші підрозділи з різним озброєнням, що дозволяє створити комплексну систему ППО в певному районі.

Авіаційна техніка та озброєння. На озброєнні ВПС ПКС РФ знаходяться літальні апарати всіх відомих у світі класів: від стратегічних бомбардувальників до вертольотів. Значна частина літаків тактичної авіації, виготовлені упродовж

останніх 15 років, мають значний запас ресурсу. Проте, на озброєнні залишається радянська спадщина, частина якої перебуває на зберіганні, а частина – у строю, переважно після проведення низки модернізацій. Під час розроблення програм модернізації різних типів літальних апаратів від 2015 р. використовувався досвід бойового застосування, набутий у Сирії, що дозволило покращити деякі тактико-технічні й експлуатаційні характеристики. В цілому можна відзначити, що літаковий і вертолітний парк ВПС ПКС РФ за своїм станом дозволяє виконувати весь осяг завдань, які ставляться перед угрупованнями авіації у конфліктах різної інтенсивності. Певне відставання від авіації провідних країн світу відмічається у виробництві БПЛА, проте керівництво РФ, міністерства оборони та промисловості усвідомлюють потребу їх розвитку та вживали в останні роки серйозних заходів. Незважаючи на те, що російська авіаційна промисловість доволі самодостатня, її системною проблемою традиційно залишається залежність від імпортованих комплектуючих, передусім в елементній базі радіоелектронного обладнання, що набуває особливого значення в сучасних умовах унаслідок економічних санкцій і заборони продажу російським економічним суб'єктам товарів військового та подвійного призначення.

Стратегічні (важкі) бомбардувальники. РФ одна з двох країн світу, крім США, що має у складі ВПС стратегічну авіацію (російська назва – дальня авіація, ДА) та спроможності у розробленні та виробництві стратегічних бомбардувальників і авіаційних засобів ураження для них. На озброєнні ДА знаходяться три типи бомбардувальників. Найсучаснішим і найпотужнішим є Ту-160. Це надзвуковий стратегічний бомбардувальник зі змінною геометрією крила.

Основним озброєнням Ту-160 є крилаті ракети повітряного базування Х-101, Х-555 з конвенційною та Х-102, Х-55СМ з ядерною бойовими частинами.

Також він може застосовувати й авіаційні бомби, але основне його призначення – це завдання ракетних ударів з великої дальності без заходу в зону ППО. Боєкомплект розміщується у двох поворотних барабанних установках

по шість ракет у кожній у двох бомбових відсіках. На тепер це найпотужніший авіаційний ударний комплекс стратегічної авіації. За максимальною швидкістю він наближається до винищувачів. Після розпаду СРСР їх виробництво припинилося, проте, на Казанському авіаційному заводі було добудовано вісім закладених раніше бортів. Решту вісім Росія отримала від України у 2000 р. як оплату за газові борги, разом із значною кількістю ракет Х-55 і Х-55СМ.

В останні роки в Росії проводилися широкомасштабні роботи з відновлення виробництва бомбардувальників у модернізованому варіанті Ту-160М. Стройові літаки планується модернізувати під час планових капітальних ремонтів. При своїх високих ТТХ Ту-160 вирізняється високою вартістю, складністю виробництва, високими вимогами до рівня підготовки льотного та інженерно-технічного складу, а також незначною кількістю. Всього на озброєнні ДА перебуває 16 літаків, що базуються на аеродромі в м. Енгельс (Саратовська обл., РФ).

Іншим типом стратегічного бомбардувальника є Ту-95МС. Поряд з американським В-52 цей тип літака є одним з рекордсменів у світі за тривалістю перебування на озброєнні (почали розробляти наприкінці 1940-х років).

Ту-95МС єдиний у світі літак такого класу, оснащений турбогвинтовими двигунами. Це забезпечує йому велику дальність польоту при найвищій серед усіх стратегічних бомбардувальників економічності. Його озброєння аналогічне Ту-160, проте він несе лише вісім ракет зазначених вище типів. Від 2015 р. частина літаків була модернізована до рівня Ту-95МСМ. Мета модернізації

полягала в покращенні льотних характеристик та адаптації обладнання системи управління озброєнням до застосування ракет Х-101, 102. Ту-95МС є основним стратегічним бомбардувальником ДА, в строю знаходиться 64 літака.

Обидва типи стратегічних бомбардувальників використовуються для завдання ударів по військовим і цивільним об'єктам у глибині території України.

На озброєнні ДА також є надзвуковий важкий бомбардувальник Ту-22М3.

Незважаючи на те, що його основним призначенням є боротьба з великими і захищеними морськими цілями (авіаносні та корабельні ударні групи, морські конвої тощо), цей літак застосовується і як бомбардувальник. Саме Ту-22М3 завдавали ударів фугасними авіаційними бомбами ФАБ-3000 по позиціях українських військ, що обороняються в Маріуполі. Основним озброєнням Ту-22М3 є надзвукові ПКР Х-32, що нещодавно надійшли на озброєння замість застарілих радянських Х-22.

Станом на сьогодні в строю перебувають до 60 Ту-22М3. Також один бомбардувальник модернізований до рівня Ту-22М3М. Крім бойових машин частина літаків перебувають на зберіганні. Розглядається можливість їх введення

до ладу після модернізації. В цілому Ту-22М3 є достатньо потужним багатофункціональним літаком. Відсутність системи дозаправлення паливом у повітрі не дозволяє класифікувати його як стратегічний бомбардувальник, проте він спроможний уражати цілі на всю глибину території України.

Бомбардувальники. На озброєнні ВПС РФ знаходиться два типи бомбардувальників. Найновішим є Су-34. Машина створена на базі платформи Су-27. Незважаючи на те, що у багатьох джерелах і ЗМІ Су-34 називають винищувачем-бомбардувальником, однак він належить саме до класу бомбардувальників.

Машину відрізняє потужний комплекс управління зброєю, висока маневреність, тривалість польоту, різноманітний арсенал озброєння, зокрема високоточного. Великомасштабне серійне виробництво Су-34 розпочалося у 2008 р. В останні роки розроблена програма модернізації бомбардувальника до рівня Су-34М, проте її реалізація в умовах дії санкцій виглядає проблематичною. Від авіаційної промисловості ВПС отримали близько 120 літаків. За час експлуатації в аваріях і катастрофах було втрачено три машини. Українським силам ППО вдалося знищити до 15 Су-34, що перевищує 10% їх загальної кількості.

У складі ВПС зберігається доволі значна кількість радянських фронтових бомбардувальників Су-24М. Цей бомбардувальник експлуатується з початку 1980-х років, проте зберігає доволі високий ударний потенціал.

Літак оснащений унікальним прицільно-навігаційним комплексом, що включає дві РЛС та лазерно-телевізійну прицільну станцію. Вони забезпечують застосування широкої номенклатури засобів ураження, зокрема й високоточної. Частина літаків пройшла модернізацію, зокрема на Су-24М вперше була встановлена й апробована в Сирії система обчислення параметрів СВП-24 “Гефест”, що дозволяє застосовувати з малих і середніх висот бомби вільного падіння з точністю, що наближається до керованих авіаційних бомб. Недоліками літака можна вважати малий залишок ресурсу, застарілий бортовий комплекс оборони БКО-2 “Карпати”, неекономічну силову установку, що обмежує його

тактичний радіус. Зафіксовано випадки бойового застосування Су-24М, головним чином, на півдні України.

Для подолання системи ППО обидва бомбардувальника можуть здійснювати політ при управлінні в ручному та автоматичному режимі на гранично малих висотах, проте при своєчасному виявленні та оповіщенні їх успішно уражали засобами ППО СВ тактичної ланки, зокрема ПЗРК.

Штурмовики. На озброєнні штурмової авіації ВПС ПКС РФ перебуває єдиний тип штурмовика – Су-25 та його модифікації.

Су-25 призначений для безпосередньої авіаційної підтримки сухопутних військ на полі бою та ураження наземних цілей у тактичній глибині. Літак може застосовувати різноманітний комплект некерованого та керованого, зокрема й високоточного озброєння, вирізняється високою захищеністю екіпажу та життєво важливих відсіків, високою надійністю, простотою експлуатації, живучістю, маневреністю. Літак застосовує авіаційні бомби калібром до 500 кг,

некеровані реактивні снаряди С-8, С-13, С-24, С-25 різних модифікацій, керовані авіаційні ракети класу “повітря–земля” Х-25, Х-29 з лазерними головками самонаведення (ГСН), керовані авіаційні ракети класу “повітря–повітря” Р-60. Переважна більшість наявних у ВПС РФ Су-25 пройшла модернізацію до рівня Су-25СМ/СМ3 (140 із 180). Завдяки цьому штурмовик набув можливостей використовуватися вночі, покращилися точносні характеристики прицільно-навігаційного комплексу. Проте, проблемним питанням залишається низький залишок ресурсу, зокрема й через інтенсивну експлуатацію та застосування штурмовиків у різноманітних воєнних конфліктах, а також неспроможність російської авіаційної промисловості налагодити їх серійний випуск (у СРСР літака випускали на Тбіліському авіаційному заводі, спроба налагодити їх серійне виробництво на авіазаводі в Улан-Уде виявилася безуспішною). Основні бойові завдання літак виконує на малих і гранично малих висотах, що дозволяє уражати його засобами ППО тактичної ланки, передусім ПЗРК. Проте висока живучість і захищеність основних агрегатів дозволяють йому навіть з пошкодженням двигуном повертатися на аеродром. В цілому машина вважається застарілою, проте спроби розробити штурмовика на його заміну результатів не мали.

Винищувачі. Основою літакового парку винищувальної авіації ВПС РФ є машини, створені на базі радянського винищувача Су-27. Найсучаснішим з російських винищувачів є Су-35С.

Машина вирізняється потужним прицільно-навігаційним комплексом, різноманітним озброєнням як для ураження повітряних цілей, у тому числі ракетами з активними радіолокаційними ГСН, так і для роботи по наземних і морських цілях. Як і всі винищувачі ДКБ ім. П.Й. Сухого, побудовані на базі Су-27, Су-35С належить до надманеврених машин, що забезпечується розвинутими аеродинамічними поверхнями, потужними двигунами з питомою тягою понад 1 з відхиленням вектору тяги у двох площинах.

Управління машиною спрощується застосуванням електродистанційної системи управління. Прицільно-навігаційний комплекс (ПрНК) побудований навколо потужної бортової РЛС з активною фазірованою антенною решіткою (ФАР), що дозволяє виявляти різні цілі на значній відстані в різних умовах і складній завадовій обстановці. Незважаючи на ці переваги, відмічалися випадки успішного ведення ближнього маневреного повітряного бою відверто застарілими українськими МиГ-29, де перевага визначалася не стільки ТТХ, скільки льотною майстерністю пілота. Із російських винищувачів, побудованих на базі Су-27 цей найдорожчий, що й обумовлює відносно незначну їх питому вагу у літаковому парку винищувальної авіації ВПС РФ. Всього у строю ВПС РФ перебуває 98 літаків. Неодноразово зафіксовано їх застосування у повітряному просторі України і як винищувачів, і як ударних машин.

Доволі суттєво у ВПС РФ представлений двомісний багатфункціональний винищувач Су-30.

На озброєнні ВПС РФ перебувають переважно модифікації Су-30СМ. Він відрізняється від Су-35С дещо скромнішими характеристиками ПрНК, проте наявність другого члена екіпажу – штурмана-оператора систем озброєння, спрощує виконання бойових завдань, зменшує навантаження на екіпаж і дозволяє виконувати функції командирської машини при управлінні групами винищувачів. Машина однаково успішно може вести як повітряний бій, так і

завдавати ударів по цілях на поверхні землі (моря). Літак побудований за відкритою архітектурою, що обумовило його експортний успіх, адже замовник міг визначати варіант комплектації, що найбільше його влаштовувало. Проте, наявність у літака, передусім у складі радіоелектронного обладнання, значної кількості імпортованих комплектуючих, що створює проблеми для ВПС РФ у сучасних умовах. Всього у складі ВПС РФ і морської авіації ВМФ на озброєнні перебуває понад 130 машин, частина з яких активно застосовується ворогом для виконання широкого кола завдань у повітряному просторі України.

Продовжується експлуатація винищувачів Су-27. У строю залишається понад 100 винищувачів, з них близько 60 модернізовані до рівня СМ і СМЗ.

Проте, модернізаційний потенціал базової машини Су-27 вичерпаний, а залишок ресурсу суттєво менший, ніж у значно сучасних винищувачів, тому можна очікувати, що найближчим часом Су-27 будуть поступово знімати з озброєння. Проте, це буде можливо лише у разі їх заміни на нові машини, виробництво яких у РФ відбувається вкрай низькими темпами. Так, відомо, що за останні вісім років темпи виробництва винищувачів зменшилися у п'ять разів: від 63 у 2014 до 13 у 2021 р. Імовірно, в умовах дії санкцій, що постійно посилюються, нові надходження стануть ще більш проблемними.

У складі російської авіації основним легким винищувачем є МиГ-29.

У пострадянський період було кілька спроб створити на його базі більш сучасні машини, проте до серійного виробництва та повномасштабного переозброєння справа так і не дійшла. МиГ-29 вирізняється високими маневреними характеристиками, достатнім для машин такого класу озброєнням, здатністю завдавати ударів і по наземних цілях (хоча ця функція не основна для нього). Цей винищувач найкраще проявив себе у ближньому маневреному бою, адже характеристики його ПрНК за дальністю виявлення повітряних цілей не відповідають сучасним вимогам. Станом на сьогодні більшість МиГ-29 перших версій виведена з експлуатації. У строю залишається близько 40 МиГ-29СМТ, крім того, у складі авіації Північного флоту є кілька палубних винищувачів МиГ-29К. Запуск у серійне виробництво оновленої версії МиГ-35 постійно натикається на організаційні, технологічні та фінансові проблемами. Крім того, не виключені елементи недобросовісної конкуренції з боку авіаційного холдингу “Сухой”, хоча їх виробники є складовими Об’єднаної авіабудівельної корпорації.

На озброєнні ВПС РФ також перебувають винищувачі-перехоплювачі МиГ-31. Їх основне призначення – це участь у забезпеченні ППО головним чином на північному стратегічному напрямку. З оперативної і тактичної точок зору застосування МиГ-31 як перехоплювача в умовах війни, яку розв’язала РФ проти України, сумнівна. Проте, на базі винищувача МиГ-31 створено та прийнято на озброєння гіперзвуковий авіаційний ударний комплекс “Кинжал”. Особливістю цього комплексу є застосування літака МиГ-31К з унікальними швидкісними характеристиками та висотністю як розгінної ступені для ракети Х-47М, створеної на базі квазібалістичної ракети 9М723 ОТРК “Искандер-М”. Це дозволяє завдавати ракетних ударів на глибину понад 2000 км, при цьому перехоплення такої ракети є надзвичайно складним завданням для ПРО. Варто зауважити, що МиГ-31К після переобладнання у носій ракети Х-47М уже не може використовуватися як перехоплювач.

Існує інформація, що російська сторона застосувала комплекс “Кинжал” для ураження військового об’єкту в Івано-Франківській обл., проте українська сторона вважає це лише ймовірним варіантом і не стверджує, на відміну від російської сторони, як про достовірний факт. Станом на сьогодні у ВПС РФ сформована одна ескадрилья МиГ-31К, що розгорнута у ПівдВО. Масового процесу переобладнання МиГ-31 інших модифікацій у МиГ-31К не відбувається через потребу у винищувачах такого класу, та й з фінансових і технологічних причин. Крім того, унаслідок дії санкцій РФ зіткнулася з проблемами при виробництві ракет. Незважаючи на це, даний комплекс потенційно може становити загрозу з огляду його спроможності завдати суттєвої шкоди певній кількості особливо важливих об’єктів, зокрема й захищених у фортифікаційному відношенні.

Вертольоти. На відміну від переважної більшості країн, що мають чисельні збройні сили, у ЗС РФ вертольотні авіаційні бригади та полки входять до складу ВПС, а не армійської авіації (АА) сухопутних військ. Вертолітний парк ЗС РФ доволі різноманітний і представлений кількома типами ударних, транспортних, транспортно-бойових і спеціальних вертольотів. У ВПС РФ одночасно перебувають на озброєнні три типи новітніх бойових вертольотів. Найновішими серед них є Ка-52 та Ми-28.

Вертоліт Ка-52 створювався як розвідувально-ударний вертоліт, що мав би виконувати й функцію командирської машини для групи вертольотів Ка-50. Проте, Ка-50 так і не був прийнятий на озброєння, через що було прийняте рішення про запуск у серію Ка-52. Вертоліт побудований по співвісній схемі, що дозволило зменшити його габарити, досягти високих маневрених характеристик. На ньому вперше у російській практиці вдалося забезпечити можливість залишення вертольота екіпажем за допомогою катапульт. Вертоліт має потужний ПрНК, що дозволяє застосовувати різноманітну номенклатуру озброєння, насамперед протитанкового. На відміну від радянських вертольотів, Ка-52 обладнаний РЛС міліметрового діапазону, що дозволяє виявляти наземні

цілі у будь-який час доби. Проте, незважаючи на це, можливості щодо його застосування у нічний час дещо обмежені.

Одночасно з Ка-52 на озброєння ВПС прийнятий бойовий вертоліт Ми-28. Він суттєво не відрізняється від Ка-52 за складом озброєння і льотно-технічними характеристиками, проте дешевший. Крім того, у модифікації Ми-28Н вдалося покращити його навігаційні можливості для польоту вночі. Він також оснащений РЛС міліметрового діапазону, що розташована над втулкою несущого гвинта.

Наявність на озброєнні кількох типів сучасних вертольотів свідчить, на нашу думку, не стільки про прагнення забезпечити гнучке їх застосування для безпосередньої вогневої підтримки загальновійськових частин на полі бою, скільки про лобізм розробників авіаційної техніки, які намагаються поставляти свою продукцію замовнику в особі міністерства оборони, не переймаючись проблематикою експлуатації різних зразків озброєння однакового тактичного призначення, створюючи експлуатаційні та логістичні проблеми. Така ситуація була характерною для радянської оборонної промисловості, що вочевидь була успадкована і російською.

Крім цих концептуально нових машин, на озброєнні ВПС РФ для заміни застарілих Ми-24 різних модифікацій надходить і глибоко модернізована версія цієї машини Ми-35М.

Від базового зразка Ми-25М вирізняється більш сучасним прицільно-навігаційним обладнанням, відсутністю механізму прибирання та випуску шасі, більш сучасним озброєнням, зокрема встановленою двоствольною автоматичною поворотною 23-мм гарматою. Всього на озброєння ВПС РФ надійшло понад 60 вертольотів. Одночасно на озброєнні залишається понад 120 Ми-24 різних модифікацій, проте їх ресурс практично вичерпаний і вони потребують заміни як через фізичне, так і моральне старіння. Серед новітніх ударних вертольотів Ми-28Н у початковій фазі повномасштабного вторгнення використовувалися досить обмежено. Це пояснюється низькою надійністю їх головного редуктора і бортової радіоелектроніки Ми-28Н, через що рівень боєготовності цих вертольотів не перевищував 40%.

Великий обсяг завдань у ВПС РФ виконують вертольоти, побудовані на базі Ми-8.

Ці машини виконують функції транспортних, транспортно-бойових, штурмових і спеціальних вертольотів. Машини на базі Ми-8 вирізняються високою надійністю, живучістю, універсальністю, простотою експлуатації та невибагливістю до природно-кліматичних умов експлуатації. Всі зазначені вертольоти оснащувалися різними модифікаціями двигунів ТВЗ-117 українського виробництва.

Після 2014 р. російські виробники намагаються провести їх ремоторизацію, розробивши вертолітний двигун ВК-2500. Це мало б забезпечити незалежність від українських постачальників, проте проблема оснащення вертольотів сучасним

прицільно-навігаційним обладнанням з використанням іноземної мікроелектронної бази призведе до істотного зменшення темпів виробництва та ускладнить експлуатацію всього російського вертолітного парку.

Безпілотні літальні апарати. Російська армія має доволі різноманітний парк БПЛА різного призначення. Незважаючи на те, що після розпаду СРСР цьому напрямку розвитку авіаційної техніки не приділялося достатньо уваги і РФ суттєво відстала від низки провідних країн, насамперед США, Ізраїлю, Китаю і навіть Ірану та Туреччини, останні п'ятнадцять років вживалися заходи для розв'язання цієї проблеми.

Серед розвідувально-ударних БПЛА варто відзначити насамперед “Форпост-Р”. Цей БПЛА являє собою ліцензійну версію ізраїльського БПЛА “Searcher”, що від початку виготовлявся у розвідувальній версії. У 2021 р. “Форпост-Р” набув ударних спроможностей. Його бойове навантаження досягає 100 кг і він може застосовувати авіаційні бомби калібром до 50 кг та адаптовану для БПЛА версію ПТКР “Корнет”.

Його тактичний радіус дії досягає 250 км, максимальна висота підйому 7000 м, крейсерська швидкість – 150 км/год. Крім ударних завдань БПЛА може

вести оптикоелектронну розвідку. Ці БПЛА активно застосовуються в Україні починаючи від 2014 р. Всього на озброєння ЗС РФ надійшло до 30 комплексів, що складаються з однієї машини управління та трьох БПЛА.

Повністю російською розробкою можна вважати БПЛА “Орион”, створений приватною компанією “Кронштадт”. Він має доволі потужний комплект розвідувального обладнання, що включає в себе радіолокаційні, радіотехнічні та оптикоелектронні засоби. Навігація здійснюється з корекцією від космічної радіонавігаційної системи ГЛОНАСС. Апарат може нести озброєння масою до 180 кг. “Орион” пройшов випробування в Сирії, де зарекомендував себе як ефективний розвідувально-ударний апарат. Проте варто враховувати, що він застосовувався при відсутності у противника засобів ППО.

Від виробників російська армія отримала до трьох комплексів, що складаються з машини управління та трьох БПЛА. Проблемою комплексу є те, що на ньому встановлено двигун виробництва австрійської фірми Rotax, що в умовах запровадження санкцій унеможливорює його виробництво. За даними командування ПС ЗС України, один такий апарат українськими силами ППО було збито.

В інтересах військових частин і підрозділів застосовуються БПЛА типу “Орлан-10”, “Тахион” та ін. Такі апарати можуть вести розвідку цілодобово, коригувати вогонь артилерії та працювати спільно з вертольотами, зокрема з

Ми-28. “Орлан-10” застосовується і в складі комплексу РЕБ “Леер” та у якості ретранслятора для забезпечення зв’язку. Незважаючи на малі розміри і складність виявлення, російські БПЛА тактичної ланки неодноразово знищувалися засобами ППО СВ або перехоплювалися засобами РЕБ ЗС України. Утім, через значну кількість вони відіграють суттєву роль у веденні розвідки, забезпеченні вогню артилерії та ударів авіації противника.

Авіаційні та морські керовані ракети. На озброєнні авіації та ВМФ ЗС РФ перебуває доволі значна кількість керованого ракетного озброєння, що дає змогу здійснювати вогневе ураження цілей у тактичній, оперативній і стратегічній глибині. Носіями такого озброєння виступають бойові літаки всіх основних класів, надводні кораблі і катери, підводні човни та самохідні пускові установки БРК. З початку війни авіація і флот РФ застосували майже всі типи свого конвенційного ракетного озброєння, представленого у цьому огляді.

Крилаті ракети авіаційного та морського базування. Серед всього арсеналу крилатих ракет великої дальності проти стаціонарних об’єктів на території України застосовувалися КРПБ Х-101, Х-555 та крилаті ракети морського базування ЗМ14 зі складу ракетного комплексу “Калибр”.

Носіями КРПБ виступають стратегічні бомбардувальники Ту-160 і Ту-95МС. Найчастіше дальньою авіацією противника застосовувалися КРПБ Х-555. Ця ракета являє собою неядерну версію радянської стратегічної крилатої

ракети Х-55СМ. Ракета може оснащуватись касетною або осколочно-фугасно-запалювальною бойовою частинами масою 410 кг. Система управління складається з інерційно-доплерівської системи, що забезпечує корекцію траєкторії на маршруті руху шляхом порівняння еталонного електронного зображення місцевості з даними від радіовисотоміру. Також використовується корекція від космічної радіонавігаційної системи ГЛОНАСС. На кінцевій ділянці траєкторії в районі цілі ракета переходить у режим самонаведення від оптико-електронної ГСН. Ракета може виконувати політ у маловисотному режимі на висотах 40–110 м. Максимальна дальність польоту ракети досягає 2500 км, що дозволяє здійснювати пуск по цілі із завчасно відомими координатами без заходу в зону ППО. Випуск ракет цієї модифікації розпочався у 2000-х рр. і продовжувався дотепер. Незважаючи на незначні щорічні обсяги випуску ракет, упродовж останніх років накопичений доволі значний їх запас, що дозволить авіації РФ використовувати їх упродовж кількох місяців при збереженні нинішніх темпів інтенсивності їх застосування. Поповнення запасу ракет Х-555 є проблематичним в умовах дії санкцій і фінансових обмежень, з якими зіткнулась Росія внаслідок агресії.

Найдосконалішою та найсучаснішою російською стратегічною КРПБ є ракета Х-101. Вона побудована з широким використанням технології Stealth, що суттєво збільшує їх спроможність прориву ППО. Проте, використання технологій зменшення помітності істотно підвищує їх вартість, унаслідок цього їх кількість на озброєнні доволі незначна і вони застосовуються для ураження особливо важливих і сильно захищених об'єктів у стратегічній глибині. Ракета відрізняється великою дальністю польоту (за різними оцінками 3–5 тис. км), залежно від обстановки може прямувати до цілі як на висоті 10 тис. м, так і на висотах 30–70 м, що спрощує прорив ППО. Через високу вартість та акцент на пріоритетне виробництво варіанта ракети з термоядерною бойовою частиною Х-102 (адже дальня авіація є складовою Стратегічних ядерних сил), кількість цих ракет помітно менша, ніж Х-555. Проте в разі застосування Х-101 захист об'єктів від такого удару становитиме значну проблему, адже ймовірність її прориву до цілі доволі велика. За різними джерелами система управління ракетою являє собою комплекс із інерційної навігаційної системи з корекцією від ГЛОНАСС, лазерний висотомір, що дозволяє вимірювати висоту з більшою точністю, ніж радіо, оптикоелектронну або радіолокаційну ГСН для ураження цілі прямим влученням. Маса бойової частини становить 400 кг. Крейсерська швидкість усіх російських крилатих ракет дорівнює 800–850 км/год., це дещо спрощує їх перехоплення навіть при польоті на гранично малих висотах у разі своєчасного виявлення та видачі бойової інформації силам ППО. Саме

своєчасне виявлення такого типу цілей і становить найбільшу загрозу при відбитті ударів дозвукових крилатих ракет великої дальності.

На озброєнні авіації перебуває й значна кількість тактичних ракет класу “повітря–земля”. Тактична авіація ВПС РФ неодноразово застосовувала проти об’єктів у глибині території України авіаційні керовані ракети Х-59 “Овод”, Х-59М і новітню їх версію Х-59МК2. Ракети сімейства Х-59 мають високу дозвукову швидкість (до 1050 км/год). Максимальна дальність польоту ракети досягає 285 км. Залежно від модифікації ракета оснащується телевізійно-кореляційною або активною радіолокаційною ГСН. Телевізійно-кореляційна ГСН може застосовуватись як у денний, так і в нічний час.

Ракета входить у боєкомплект літаків Су-35С, Су-30 різних модифікацій, Су-34, Су-24М. політ ракети може відбуватись на висотах від 50 м до 11 км, що, враховуючи її малі габарити у порівнянні з КРПБ, значно ускладнює її своєчасне виявлення та перехоплення. Останньою версією ракети є Х-59МК2, що виконана з елементами технології Stealth.

Від початку воєнних дій ВМФ РФ надзвичайно активно застосовував КРМБ 3М14 ракетного комплексу “Калибр”. Із акваторій Чорного і Каспійського морів ракету 3М14 застосовували як надводні кораблі (фрегати проєктів 11356Р, 11661, малі ракетні кораблі проєкту 21631), так і підводних човнів проєкту 636.3. Ракета спроможна уражати цілі осколочно-фугасною бойовою частиною масою до 450 кг на дальності до 1500 км. Висота польоту над морем не перевищує 20 м, над суходолом – 50–150 м. Система самонаведення являє собою інерційну навігаційну систему з корекцією від ГЛОНАСС та активну радіолокаційну ГСН для виявлення й ураження цілі на кінцевій ділянці траєкторії. На кінець квітня – початок травня кількість цих ракет суттєво зменшилась, адже темпи їх виробництва значно перевищували темпи застосування. Через це наприкінці квітня були зафіксовані випадки застосування по українських берегових стаціонарних об’єктах протикорабельні ракети П-800 “Оникс” зі складу БРК “Бастион”.

ПКР П-800 “Оникс” є однією з найкращих ракет у своєму класі. Має високу надзвукову швидкість (від 2 до 2,8М залежно від висоти польоту), потужну бойову частину в 300 кг. Ракета вирізняється й високою точністю визначення координат цілі, завадостійкістю активно-пасивної радіолокаційної ГСН, спроможністю активно маневрувати з великим перевантаженням у районі цілі. Унікальною особливістю ракети є можливість здійснення групової атаки з автоматичним розподілом цілей у групі.

Проте, застосування таких ракет по береговим об’єктам з тактичних та економічних міркувань доцільно лише у виняткових випадках, чого очевидно

не було під час атак цілей у м. Одеса у квітні 2022 р. Єдиним раціональним поясненням застосування ракет “Оникс” може бути лише брак спеціально призначених для таких дій КРМБ ЗМ14. Крім того, запаси більш дорогих надзвукових ракет зазвичай менші, ніж дозвукових КРМБ, а технологічний цикл їх виробництва – значно довший. Проте, ці ракети, навіть при обмеженій кількості становлять значну небезпеку через велику руйнівну силу, обумовлену як потужністю бойової частини, так і високою кінетичною енергією самої ракети. Крім того, надзвукові високоманеврені цілі на малих і гранично малих висотах є одними із найскладніших для своєчасного виявлення та перехоплення засобами ППО.

ОЗБРОЄННЯ ТА ВІЙСЬКОВА ТЕХНІКА ВІЙСЬКОВО-МОРСЬКОГО ФЛОТУ

У повномасштабній агресії, що розпочала Росія проти України у лютому 2022 р. були задіяні й сили ВМФ РФ. Напередодні війни у Чорному та Азовському морях для посилення ЧФ були зосереджені бойові кораблі інших об'єднань: ПФ, БФ і КВФл. У цьому огляді представлені лише ті військові кораблі різних класів, що становлять реальну загрозу з урахуванням особливостей даного воєнного конфлікту.

Ракетний крейсер (ркр) проєкту 1164 “Москва” був флагманським кораблем ЧФ і формально найпотужнішою бойовою одиницею.

Цей корабель поєднував у собі потужне протикорабельне озброєння (16 ПКР П-1000 “Вулкан”), зенітне ракетне й артилерійське (ЗРК С-300Ф “Форт” 64 ракети у 8 пускових установках, “Оса-МА” 40 ракет у двох пускових установках, шість 30-мм артилерійських установки АК-630), артилерію головного калібру (АК-130, 2×130 мм) і протичовнове (2×5 533-мм торпедних апарати для протичовнових торпед, дві РБУ-6000). Корабель був спроможний

забезпечити бойову стійкість корабельної ударної групи, виконуючи завдання ураження великих морських цілей і здійснюючи ППО групи на великій дальності. Як флагманський корабель він мав можливості для прийому на борт штабу з'єднання та забезпечення виконання завдань управління, маючи для цього необхідні технічні засоби. Водночас, ркр “Москва” мав низку суттєвих недоліків, що відігравали істотну роль у цій війні та призвели, у підсумку, до його успішного знищення. Так, його основна зброя виявилася непотрібною, адже для ракет П-1000 “Вулкан” цілей на морі не було, а їх застосування по наземних цілях практично неможливе через особливості системи управління ракетою. Крім того, при польоті на маршовій висоті вони доволі легко могли бути виявлені радіолокаційними засобами ППО й уражені. Таким чином, їх формально великий потенціал (надзвукова швидкість до 2,8 М, дальність польоту до 1000 км, потужна бойова частина, що містить 500 кг вибухової речовини) за таких оперативних умов обстановки неможливо було реалізувати.

Значно більшими були спроможності ркр “Москва” як центру управління та платформи, що забезпечує ППО у дальній зоні. Проте щодо ППО корабель також мав низку системних проблем. По-перше ЗРК С-300Ф містив пускові установки револьверного типу, що на відміну від установок вертикального пуску, не дозволяє забезпечити високий темп пуску зенітних керованих ракет (ЗКР). Корабельний ЗРК “Оса-МА” вже у 1980-х рр. був застарілим і не забезпечував оборону корабля від ПКР типу Р-360 “Нептун”. Радіолокаційний комплекс і комплекс РЕБ на кораблі також були застарілими та не відповідали сучасним вимогам щодо виявлення повітряних цілей типу малогабаритна ПКР на гранично малій висоті та придушення її ГСН. Ці технічні проблеми та тактичні помилки командування ЧФ РФ і стали передумовами знищення корабля українськими ракетниками.

Артилерійська установка АК-130 характеризується високими ТТХ, зокрема високою вогневою продуктивністю (90 пострілів/хв.), дальністю стрільби (23 км), достатнім боекомплект (340 пострілів), потужними снарядами (маса 33 кг, з них вибухової речовини – 3,56 кг). Проте, ркр “Москва” був єдиним кораблем у складі ЧФ, що мав таку потужну артилерію головного калібру, чого було явно недостатньо для артилерійської підготовки та підтримки морського десанту.

Утім, незважаючи на зазначені проблеми, ркр “Москва” був важливою бойовою одиницею ЧФ і його втрата суттєво зменшила оперативні спроможності флоту противника на Чорному морі.

Фрегати проєкту 11356Р “Буревестник”. Найбільшу небезпеку для України, як показав досвід війни, становлять надводні кораблі і підводні човни,

озброєні відповідними модифікаціями ракетного комплексу “Калибр”. У складі ЧФ та КВФЛ є кілька типів таких надводних кораблів. Передусім – це фрегати проєкту 11356Р. У складі ЧФ таких фрегатів три: “Адмірал Эссен”, “Адмірал Макаров”, “Адмірал Григорович”. Організаційно вони входять до 30-ї дивізії надводних кораблів. Кораблі цього проєкту є подальшим розвитком сторожових кораблів проєкту 1135, 1135М, що випускалися в СРСР великою серією і добре зарекомендували себе під час експлуатації. Кораблі вирізняються добрими морехідними якостями, потужним озброєнням, що складається з універсального корабельного стрільбового комплексу (УКСК) ЗС14, що дозволяє застосовувати ракети комплексу “Калибр-НК” (8 ракет) і П-800 “Оникс”, ЗРК “Штиль-1” (24 ракети 9М317М), 100-мм артилерійську установку А-190 і дві 30-мм артилерійські установки АК-630М, протичовнове озброєння – один РБУ-6000.

Це дозволяє кораблю виконувати значний обсяг бойових завдань, зокрема уражати цілі в морі, на узбережжі та у глибині території противника, боротися з повітряними цілями на дальності до 70 км і підводними човнами, забезпечувати артилерійську підтримку морському десанту. Слабкими місцями проєкту є оснащення кораблів силовою установкою українського виробництва, що не дозволило після 2014 р. продовжувати будівництво кораблів у РФ і ускладнило їх експлуатацію й ремонт, слабка ППО у ближній зоні, неспроможна ефективно протистояти таким сучасним повітряним загрозам, як БПЛА. Артилерійська установка А-190 достатньо сучасна, проте в даній оперативній обстановці не спроможна забезпечити належну артилерійську підготовку та підтримку морського десанту, а кількість таких установок у Чорному морі недостатня для забезпечення успішного проведення морської десантної операції.

На початок війни із трьох кораблів проєкту у Чорному морі знаходилося два – “Адмірал Эссен” і “Адмірал Макаров”. Фрегат “Адмірал Григорович” перебував у Середземному морі і не зміг повернутися до Севастополя через заборону Туреччини пропускати російські бойові кораблі у Чорне море.

Малі ракетні кораблі (мрк) проєкту 21631 “Буян-М”. У складі 169-го дивізіону малих ракетних кораблів (мрк) 41-ї бригади ракетних катерів ЧФ РФ перебувають чотири мрк проєкту 21631 “Буян-М”: “Ингушетия”, “Вышний Волочёк”, “Орехово-Зуево” і “Гайворон”.

При тому, що кораблі поступаються у водотоннажності фрегатам, згаданим вище, вони несуть таке ж ракетне озброєння (один УКСК ЗС14) та артилерійську установку А-190. Ці кораблі завдяки малому осаданню можуть переміщуватися внутрішніми річковими шляхами, проте їх морехідність накладає певні обмеження щодо застосування на Чорному морі. При такому потужному ударному озброєнні їх головним недоліком є слабкість засобів ППО (один зенітний артилерійський комплекс АК-630М-2“Дуэт” і два ЗРК “Гибка”) тому вони потребують авіаційного або зенітного прикриття. В умовах актуальної оперативної обстановки можуть застосовуватися лише неподалік від своїх берегів у зонах, надійно прикритих силами ППО. Водночас, мале осадання в разі потреби дозволяє наростити угруповання таких кораблів перекиданням їх по річковим шляхам з БФ і КВФл.

Сторожовий корабель (скр) проєкту 11661К “Дагестан”. Разом з тим, ракетні удари ракетним комплексом “Калибр-НК” із акваторії Каспію може завдавати сторожовий корабель (скр) проєкту 11661К “Дагестан”, адже практично вся територія України досяжна для його основного озброєння. Скр “Дагестан” був першим кораблем ВМФ РФ, що отримав на озброєння комплекс “Калибр-НК”. Його спроможності вперше продемонстрували під час застосування цього ракетного комплексу по об’єктах Ісламської держави на території Сирії. Удар завдавався групою кораблів у складі скр “Дагестан” і трьох мрк проєкту 21631 “Буян-М”.

Підводні човни проєкту 636.3 “Варшавянка”. Крім надводних кораблів, ракетний комплекс “Калибр-ПЛ” можуть застосовувати підводні човни проєкту 636.3. У Чорному морі розгорнуто шість таких підводних човнів, що входять до складу 4-ї окремої бригади підводних човнів: Б-261 “Новоросийск”, Б-237 “Ростов-на-Дону”, Б-262 “Старый Оскол”, Б-265 “Краснодар”, Б-268 “Великий Новгород” і Б-271 “Колпино”.

У бoєкомплект одного човна входить чотири КРМБ ЗМ14. Сильною стороною цих носіїв є висока скритність і раптовість пуску ракет, адже він може здійснюватись з-під води, що є штатним режимом їх застосування. Також підводні човни практично невразливі для ЗС України через відсутність на даний час відповідних сил і засобів, що завжди було слабким місцем ВМС ЗС України. Певним недоліком підводних човнів як носіїв ракетного озброєння можна вважати удвічі меншу кількість ракет на борту порівняно з надводними кораблями (4 проти восьми), проте це можна компенсувати збільшенням кількості човнів, що залучаються для ракетного удару.

Малі ракетні кораблі (мрк) проєкту 1239. Ракетні катери (рк) проєкту 1241. На Чорному морі противник має й два мрк проєкту 1239 (615 “Бора”, 616 “Самум”, знаходиться в ремонті) та три рк проєкту 1241 (Р-60 “Буря”, Р-239 “Набережные челны”, Р-334 “Ивановец”).

Вони озброєні ПКР ЗМ80 “Москит”, що призначена для завдання ударів по радіолокаційно-контрастним цілям. За даних умов оперативної обстановки вони не становлять суттєвої загрози для об’єктів на узбережжі, проте, як швидкісні засоби, теоретично можуть брати участь у забезпеченні морської блокади, перехоплення суден. Їх спроможності уражати цілі на березі вогнем артилерії обмежуються їх незначною автономністю, крім того їх ППО не відповідає сучасним загрозам з повітря, адже виявити та відбити атаку сучасних БПЛА вони не спроможні, не говорячи вже про сучасні ПКР.

Десантні кораблі. Напередодні війни у Чорному морі було зосереджено чисельне угруповання великих десантних кораблів (вдк) різних класів зі складу 197-ї бригади десантних кораблів: три проєкту 1171 “Тапир” (за класифікацією НАТО – Alligator – “Саратов”, “Орск”, “Николай Фильченков”), чотири проєкту 775/II/III (“Цезарь Куников”, “Новочеркасск”, “Ямал” і “Азов”) та одного проєкту 11711 “Петр Моргунов”. Противник мав наміри і, ймовірно, не відмовився від проведення морської десантної операції, проте основна маса цих кораблів використовується, головним чином, як транспорти для забезпечення

через порт м. Бердянськ російських військ, що діють на території Запорізької області.

Сильними сторонами кораблів цього класу є спроможність підходити та висаджувати десант на необладнаний берег, перевозити доволі значний обсяг різних вантажів. Проте, всі ці кораблі (крім вдк “Петр Моргунов”) морально і фізично застаріли, мають малий залишок ресурсу, що активно витрачався у процесі забезпечення морських вантажних перевезень в інтересах оперативної групи російських військ у Сирії. Крім того, вдк проєкту 775 будувалися в Польщі упродовж 1970–1980-х рр., через що їх експлуатація та ремонт постійно стикаються з проблемою браку запасних частин, особливо стосовно силової установки польського виробництва. Із трьох кораблів проєкту 1171, побудованих у 1960–1970-х рр. один – вдк “Саратов” був знищений у порту м. Бердянськ.

Загалом, для кораблів ЧФ характерні висока вогнева міць, спроможність застосовувати засоби дальнього вогневого ураження, у тому числі і по об’єктах у глибині території України. Загальними слабкими місцями розглянутих кораблів є недостатні спроможності ППО боротися з сучасними засобами ураження, насамперед БПЛА і ПКР, щільна компоновка, намагання розмістити якомога більше зброї та боєприпасів, що при ураженні корабля створює проблеми у боротьбі за живучість, недостатня увага до побутових умов екіпажу та десанту. Це може сприяти втомлюваності особового складу та зменшенню

боездатності і погіршенню морально-психологічного стану в умовах високої бойової напруженості або тривалого знаходження в морі. Їх артилерійське озброєння не дозволяє забезпечити вогневу підтримку десанту під час висадження та боротьби за захоплення і розширення плацдарму в умовах підготовленої протидесантної оборони. Проте, це не означає, що для України загрозою з морського напрямку можна знехтувати, адже наявними силами ЧФ спроможний здійснювати вогневий вплив на об'єкти як на узбережжі, так і в глибині території нашої країни.

Військова допомога Україні від країн-партнерів

ЯКУ ВІЙСЬКОВУ ДОПОМОГУ УКРАЇНІ
НАДАЛИ ТА ПООБІЦЯЛИ НАДАТИ КРАЇНИ-ПАРТНЕРИ

Надано

Обіцяно надати

США 22.01.2022 Летальна зброя та боеприпаси 91 т (у т.ч.: ПТРК Javelin) Ракетний гранатомет SMAW-D) 23.01.2022 Летальна зброя та боеприпаси 80 т 25.01.2022 Летальна зброя та боеприпаси 80 т (у т.ч.: ПТРК Javelin – 300 од.) 28.01.2022 Боеприпаси 81 т 31.01.2022 Боеприпаси 84 т 01.02.2022 Боеприпаси 84 т 03.02.2022 Боеприпаси до гранатометів 85 т 05.02.2022 Боеприпаси 86 т 09.02.2022 Боеприпаси 160 т 10.02.2022 Летальна зброя та боеприпаси 130 т (у т.ч.: ПТРК Javelin) 11.02.2022 Боеприпаси 90 т (у т.ч.: ПТРК Javelin) 13.02.2022 Боеприпаси та заряди до гранатометів 180 т Вертольоти Мі-17В5 та Мі-8МТВ	Велика Британія 17.21.01.2022 Летальна зброя та боеприпаси ПТРК NLAW – 2200 од.) 21.01.2022 30 спецпризначенців для навчання військових ЗСУ 08.02.2022 Військові вантажі та обладнання для територіальної оборони 09.02.2022 Військові вантажі та обладнання для тероборони Протикорабельні ракети Летальне та нелетальне озброєння	Канада 09-26.01.2022 Близько 200 спецпризначенців для навчання військових ЗСУ 19.02.2022 Летальна зброя та обладнання гвинтівки кулемети 23.02.2022 Летальна зброя Збільшення контингенту спецпризначенців до 400 осіб для навчання військових ЗСУ
Польща Легкі міномети БПЛА ПЗРК Grom та боеприпаси	Чехія Боеприпаси для артилерії 152-мм Меддопомога для ЗСУ Контингент спецпризначенців для навчання військових ЗСУ	Литва 12-13.02.2022 ПЗРК Stinger Військове спорядження ПЗРК Stinger Контингент спецпризначенців для навчання військових ЗСУ
Німеччина Польовий шпиталь Захисні шоломи	Естонія 18.02.2022 Боеприпаси до ПТРК Javelin Гаубиці 122-мм (у разі дозволу уряду Німеччини) Військові інструктори для сил тероборони ПТРК Javelin	Латвія ПЗРК Stinger тепловізори Військове екіпування сухпайки
Нідерланди Снайперські гвинтівки та боеприпаси Захисні шоломи Радари спостереження Бронежилети		

Інфографіку створено за даними відкритих джерел інформації станом на 23.02.2022 року

СЛОВО І ДІЛО